

EGLURT
PHRAETHINEB.

febh,

*Dosparth ar Retoreg, yn o'r saith
gelbhŷdŷd, yn dysculhumiath
ymadrodd, a'i pherthŷ-
nassau.*

*
*
•

Printiedig gann Ioan Danter
yn Lhundain.

1595.

INSIGNI VIRO PRVDEN- TIA, AC FORTITVDINE

*praestantissimo IOHANNI SALVSVRIO Leueniensi,
Serenissima Domina Regina ELIZABETHAE
præclari Somatophylacumordicis
Armigero dignissimo,*
iulianus

votiescunque mihi in mentem
venit illius Claudiani sententia
(vir insignis) Medium quod
non deleat vnquam cœli
Phœbus iter, radijs tamen om-
nia lustrans : Non possum non
impensè, magno & opere virtu-
tis speciem suspicere, & autho-
ritatem valide admirari. Qua
cum in medio quodam tramite,
ac velut in linea ecliptica iter suum conficiat, sic ipsos (quos a-
more prosequitur, & honore) medium, & cœli & soli itinera
tenere docet; neque ab eius semitis vel latum vnguem discede-
re sinit. Huius autem cum, vir illustris, excellentem & in-
clytam Maiestatem, cœlitus donatam & ærivo munere emis-
sam possideas; hinc fit quod multi & fortitudinem suspicentur
in maximis, & clementiam in minimis admirentur. Nec iniu-
ria! Ad virtutem enim & animi invictam fortitudinem con-
sequendam, ut quapote ceteris præluxeris, multa cum primis
sunt apprimè necessaria, quæ maxima huic mundo affixi, &
damones ipsi metaphysica consiteantur: diuini vapores numini
A 2 inspiratio;

EPISTOLA

*Inspiratio; innuit & animi fidelis persuasio; perturbationum iunctio;
Inspirationem facit electio; persuasionem illuminatio; iunctio
conformitas & conformatio. Ex his præterea alia effluunt, quæ
humanam decorant naturam, decori splendorem addunt, &
splendori resurgentem quandam eminentiam adiungunt; quæ
quamvis ad facinorum naturam non accedant: ita tamen ad-
herent, ut si præsentiant efficiant, si desint deficient, & collabatur
eorum dignitas necesse est. Huiusmodi sunt actionum
humanarum, quæ sic sapientia ancillantur, ut his absque & te-
meritas dicatur, & evanida quadam animi ostentatio. Huius
autem tantæ virtutis facultati, authoritati, ac muneribus de-
dito, eiusque gloria non modò student, sed participi, non possum
non feliciter tibi gratulari. Hoc enim summa nobilis animi
præstantia postulat, felicitisque ingenii dignitas expetere vide-
tur. Quid enim magis nobili prosapia oriundo quam sapientia
conuenit? quid luci quam lumen? quid viro quam virtus? quid
Marti & Mercurio, quam Minerva? Perge ergo primum sapi-
entiæ gradum metiri; nam (Ethnicis ipsius attestantibus) Pri-
mæ scelerum causæ mortalibus ægris naturâ nescire Deum.
Reſte! Ignorantia enim Dei, animæ plaga lathifera. Perge se-
cundum voluntatem diuini numinis ei venerationem imperti-
re, nam aduersa Deum spernentibus omnia accidere, in confessô
est. Perge conscientie tranquillitati consulere, & O te miserum
si contempnis hunc testem. Perge probitati famulari, ut esle
quàm videri malles. Perge via vitæq. ducem consequi pruden-
tiam, quæ iusticiam & bonitatem. Nam per hæc, animus (qui minus
honestâ a turpibus, & commoda ab incommodis sagacissimè &
cernit & discernit) præterita præsentibus necit, & futura
præteritis adiungit. Annon rerum humanarum vicissitudo
hunc progressum excitare debet? quid enim in mundo solidum?
quid non euandum? quid non fluidum? Annon terra ipsa auaritia;
annon ignis desideriorum; annon aer stultitia; annon lu-
na inconstantia; annon sol ipse prosperi rerum status specimen
quoddam*

DEDICATORIA.

quoddam suppeditat, & argumentum subministrat? Praclare tu quidem avaritia nuntium remittis, ut potè qui noveris privatas res semper officere publicis consiliis: & desideriis valedicis; quia cupiditate, pauca rectè consiant: & stultitia scopulum euitas; quia & consulis lentè, & consulta cum festinatione exsequeris: & inconstantia levitatem odio habuisti, ut qui rerum mutatione immoto quodam animi robore nec efferre, nec deprimere. Tu hostis proditoris, & perfidia accerrimus; siquidem non ex iis, qui ^{id est avaritia nuntium nati in opti bono digne} sed qui in horas (imo semper) ad mandata, (imo ad vultu) serenissima nostra Domina, ac Regina potentissima Elizabetha non solum pro patria defensione, quam poscit natura; & religionis quam Christianè propugnamus, & profitemur veritate; quod pietas postulat, omnibus audendis, & in omnem sis eventum paratissimus: sed etiam vitam ipsam sub eius vexillo in propulsandis, & internecioni addicendis ipsis, quos vellet cunque, hostibus in discrimen adducere, (imò animā ipsam agere, & exhalare) non verearis. O animum vera nobilitatis ^{animi} qui principis nutum semper attendat! O vere sortem qui quævis ardua, & difficilia adire non recuset, quò gloriam principi, salutem patriæ, sibiq. decus acquirat! O virum qui nunquam humilitatē a fide, sapientiam a dignitate secludat! Pars enim dignitatis non infima, dignioribus benè velle, & ad eorum, si modo imperio præ sint, iussa capeffenda præstò esse. O Mecænatem qui nunquam scientias contemptui habere didicit; qui doctis favere non cessat; qui patriæ pro re nata optimè prospicit! Huusque rei, en, specimen quoddam patriæ innotescere, & præbere voluisti; eò quòd nullus antè hac, ullas Rhetorices institutiones Britannicè in lucem emisisset: nec de tropis & figuris aliquid conscriptum esset: tuo tamen hortatu, ac impensis, me aliquam huius delineationem, & ^{invenio} exarare; & Britannica consuetudine familiarem reddere volueris: eoque nostrates CambroBritanni tibi arctissimo benevolentia & amoris vinculo astricti sunt:

EPISTOLA

sunt: non huius quod perexiguum est operis respectu; verum
 intimi illius erga patria consortes officii; quo indies ad maiora
 procuranda niteris, atque moliris, quo hac Britanorum per-
 vetusta ^{diadema} e latebris eruatur, eius excellentia cognoscatur,
 & ad suam perfectionem & plenitudinem perducatur. Domi-
 nus te suo spiritu gubernet, ac intimo, paternoque favore com-
 plectatur; ut perutile sis Ecclesie membrum, contra religionis
 hostes fortissimus heros, veritatis strenuus assertor, & patria
 su^a serenissima nostra Regina propugnator assiduus; in vita
 presenti mentem sanam in corpore sano conseruet; in futura
 salutem ex gratuito patris beneplacito donet, ac impertiat.

Ex animo dignitatis tuæ observans

Henricus Perræus.

C Y M B R O D I L E D R Y & Y N E R C H I A N N E R C H

at ei anſyl a'i dhirgar bhrodur y Bone-
dhigion, Periglorion a'r Prydy-
dhion o'r genetl Gymbrou.

Y bei cyn hwsfed (bl' wrdhassael a'm anſyl
ſladſyr) dhsyn peth i berpheithrſydh, ac
ydys gan laſeroedh bheio ar y peth a dharlu-
niſyd yn dhiarab, er ihes a lhrsydhiant: ni
bylle cymeint mor ruſaidh, na chynibher mor anlhybhafus
igy chſyn dechreuad; neu 'n hy trach i amcanu, a bſriadu
gſneuthud y peth yr hſn nis gad aſei anniolchgarſch dy-
nion ei dhsyn i benn. Eithr gan bhod hynn yn ſybodedic i'r
hei cydſybodus; yn hybhamli'r dyſcedic; ac yn honneit
i'r neb ai yſtyrrio yn dhyledus; nas darbhu geni nebun idh-
o ei hun, namyn yn hy trach iſ ſlad, iſ bhro, iſ genetl, iſ
rieni, a' i garedigion (perhon a gſrthod o homynt ei geſſ)
mi amcenais yn gyngydaidd, aca rybhygais yn chaſn
(poet anbhethlic bho'r arbhaeth) gida' chennad, a naſdh pob
hyrys Gymro dyſcedig (cyd y gelhaſſei eraill yn ſeith)
dorri'r rhus, a rhodhi i laſer dholparthiad ar vn o'r ſaith gel-
bhydhyd a elſir Rhetereg, hon ſy vn o laſbhorsynnion
gſir dhoethineb, hon ſy argſydhſes a rheoledicbherch ar
ſeithredoedh oll ſyr y byd. Ac o daſ arnoch i obhyn i
mi beth ys 'r dhoethineb bhireinaſer honn? Bid diau iſch
mai gſybodaeth o Dhus a dyn dſey gybhreſydh o yn
hydha

L H Y T H V R

hydhia pob rhyſ amsodh gſeithredoedh at ei dyben pri-
odaſl. A chan i ni 'ſybod, mai 'r dhoethineb honn yſ
amcan bſriadus, a medhſl hy laſch pob dyn athroſgar an-
chſiith yn y byd honn; na eſceuluffſen ninnau neb ryſ vn o'r
cybhryghauſydh i'n arſedhu, ac in ryſys atti. Drſy gym-
morth anhyldh y gelbh ydhyd ymma mae doethineb yn
ymdhangos yn ei glendid; yn dyſcleirio yn ei ſplennydh
oleuni; yn honni ei dibhethl bhoſredh; yn datcan ei nerth
anhybhigh; ac bhegys phynnon ammhallnari, yn ryſalht
mſydau 'r gallon; neu yntau bhegys ſteren yn argan pob
dirgelſch, i'n gſeuthud yn gydnabydhus. Ac amnad
oesi' ſybodath dynaſl ond dau ran arbennic; ſebh yn
gyntabh gohanred rhſegh ynailh betha'r lhaih, yn neſſa
ymadrodh phrath, adhurnaſl: Rhaid yſch ſybod mae
o'r gyntabh y rybhodh y gelbh ydhyd a elſir Amreſym-
meg ac mai o'r ail y tardhodh ac y blagurodh Phra-
thineb. Y gyntabh iadhyſcu 'n hyſir, iathraſu 'n hyd-
hoeth, i'mryſſymmu 'n anhyſom. Yr ail iamlſio yma-
drodh yn bherthus, i amryſioli araiith yn hybhygr; i dhod-
rebhnu ymdhidhanion mſynbhoes a phob rhyſ ſychder
cymeredic. Gann hynny o bhedru doſbennu anian pob
peth (y gan mſyabh;) o bhedru terbhynu naturiolaeth
pethau elbhennol yn adrybedhus; o bhedru gohanredu
'n dhidolaidh; o bhedru doſrannu 'n gyſreim; a barnu 'n
hybhraſd: y gſybydhir bhod dyn yn greadur rheſym
maſl. O bhedru mdhidhan yn araiithiaſl, ſharad yn ba-
rabldhoeth, ymchredleua 'n bhodhhaus o dhigorni del-
bhrydau yr enaid; o dhiblygu medhylliau 'r gallon ar ei
riau gſedhol, hygoel, hybhedr, a hybhryd; yr adneby-
hir bhod dyn yn greadur cybheilhadſy. Herſydh hy-
nny er mſyn galhu o dhyn adrodh yn drebhnus ei am-
canion, a i ſylyſbhryd, vrdho naturiaeth a oruc y gelbh y-
dhyd honn; gan rodhi i ni athryllith 'alhuog i bhedru goſod,

A N N E R C H.

a fy n n e y r i g y m h a r u g e i r i a u r h e y d h a b r a e d h e g a u r h a g o r -
a e l , i g y m m y n u , a c i a d e i l a d y g e l b h y d h y d h o n , i s h a r b h e r
y n d h i r l o n , a i n o t a y y n a g h h e n r h a i d e r l h e s e d h c y d i e i t h -
y d h i o n , a c e r m a e l i d h u s b y e . A r h y n n y , m a l y m a c A m r e f -
y m m e g y n r h e y d h o v n i m r y f y m m u a c i e n e u t h u r g e a h a
r h e g h g e i r i o n e d h a c h e l e y d h ; n i d m y e n v n g e l b h y d h y d :
e i t h r y m m h o b g e y b o d a e t h , a c h y r e i n r e y d h : Y r v n
f u t y m a c p h r a e t h i n e b y n d y s c u p h r a e t h e b u , a c a r a i t h o
y n h y o d l m y e n D u e i n d e b , m e d h i g i n i a e t h , c y b h r e i t h e r i a -
e t h , m i l e r i a e t h , a c y m m h o b c y t r o y m m h l i t h d y n i o n . C a n -
y s p e y a d h i c h y n d h e a l h y r s c r u t h u r l a n , h o n n y e y m b o r t h
y r e n a i d , h e b e y b o d a e t h o r g e l b h y d h y d y m a ? P e y a b h e d r
d h e a l h s c r i b h e n n y d h i o n t i r i o n d h y c , n e u f t o r i a s y r h y d a l m ,
h e b g y d n a b o d a t h r o e l h a u y m a d r o d h ? P e y a g y m m e r a r -
n o c h r e i l i o n h e y d h i a n n u s y r A r a b i e i t , a r G r y s i e i t p h y f y -
g e y r , h e b y g a n n e y l h y m m a y n g y n r i t h a e l o i b l a e n ? P e y
v n f y n d e a l h y r i a i t h s a t h r e d i e e r i n a e g (n i m d a e r p a v n y n
y r o l h b h y d) h e b g y m m o r t h y g e l b h y d h y d h o n ? D i a u n e b u
N i d v n i a i t h f y n g n o t a y , a c y n b e n t h y c c i o e c h s y n b o r t h g a n
h o n n : a n i d p o b i a i t h (m a l y d y c h r e i n i a) f y n e i r i o l a r n i
a m a d h b h e y n d e b , t h a c t r e s e l a n n h r e b h n , a c a m m o r t h . Y n
H e b r a e c b h o d h y e d i r . *H a l i a d h i e o r , g a r l h a e r a b h o n .* N i d
o e s l a e i a b h o n o s d y e d e d e n n y n b r i o d a e l ; a c o a c h e s
h y n n y t r o e l h y m a d r o d h y e . Y n G a l d a e g . *D e n c e i a i m s d i*
t i t r e n b e n m e m r i g b b e n e c h o n . D y m n i a r c y b h a m m o d h e n n
a g e d e c h r h e g h o b l i a c h r e i t h a u . N i d e n s a e d i a d o e d h y r
a m m o d (o b l e g y d a m o d f y d h a d h e s i d r h e g h d e y b l a i d) a n i d
a r e y d h y c y b h a m m o d ; a c e r h y n n y g e i r y e r b h r a e d h a
e g h e r e y d h t r o e l h y m a d r o d h . y n S i r a e c , *H a l b e t h h a m a i h u :*
A r d y e i l h y g a i d d y n a r m e d h y g a t e a t h e y r t a l c e n a r d r o
e l h y m a d r o d h . Y n R o a c . *N e n r a t e s h e g e m o n i a s t a c h r e m a t a :*
a r i a n b a t h y e g i a u r d e y f o g a t h . N i d a r i a n y e g i a u ; e i t h r , t r o -
e l h y m a d r o d h y e . Y n A r a b a c , *y e i a b h t a r e p h u c u l l i j h a n i .* A g

B

ad h e t h e d

לחם יד

לחם יד
לחם יד
לחם יד
לחם יד

לחם יד
לחם יד

לחם יד
לחם יד
לחם יד
לחם יד

pob tabhod : sebh pob dyn. Yn Lhadinæc. *Pallida mors* glas
 agheu. Nid agheu fy 'las; eithr y dyn a las : ac er hynny mac
 'n siriath fy ngyr ymadroddh. Yn Phraghæc, *Nul n' est tres-*
mechant tout a coup, ains par degres, & peu a peu. nid ar vn dyr
 nod (sebh ar vn saith) y dy chael dyn yn eaetha : eithr me-
 fur y chy dig ac y chy dig. Yn Italæc, *Tutte le arme del ve-*
netia no armerion le paura. Ni dhichyn holh arbhac Gœ-
 nethia arbhogaethu obhn, sebh y rhei obhnus. Yn Hispa-
 næc, *Cuentas de beato y unas de Garanato*. Padreuau gŷr
 durïol, a chrabhaghau cigennol. A'r vn phunyd mysn
 ieithoedh eraillh. Hersydh paham chŷi selsch mor aghen-
 raid yŷ dyŷcu, a medru 'r gelbhy dhyd sma, i dhealh eraillh;
 iadrodhi yn dhealhus; ac i 'mæthod a phob ymadroddh an-
 hyodl, fy myl, ærth y marblier ar troel hau, a'r phygurau; y
 rhei bhalŷer, neu bhain gæ erthbhaer a'enant agsedh pob
 ymadroddhyn dhuŷclair. Ac o blegyd hynny y dyŷedau
 Pyrr bhrenin ardherchag, a milŷer gorcheŷtol, ynnilh o ho-
 no mŷy o dyraŷoedh drŷy hyodlrŷydh, a phraethineb *Ci-*
meas; nag a ennilhaŷei a'i bhy dhinoedh ciŷdaŷdol. Yn dhi-
 au, mysn rhybhel ac erlid, nid oes dim mor dhidhanus i'r
 milŷyr, a'r ciŷdaŷdŷyr, a derchabhu ymadroddhi gymmelh
 obhn i dharoŷtŷegh. My bhi a eglureis bob troelth ymadroddh,
 a phygr ar eghraphoedh or ŷcruthur lan er mŷyn cybhei-
 thrin gŷir grebhybh grifnogaŷl; ag o'r prydydhion a'r
 beirdh Cymreig, er maŷl bardhoinaeth aŷeny dhaŷl. Yr
 hynn boen agymerais ar dhamuniad y pendebhig vrdhaŷ-
 ŷol, Ioan Salusbury a'r Lheŷeni, i'r hŷonn ydhyŷyŷd ti iaith
 gymraec yn rhyŷymedig iŷgaru, a'i bhaŷrhau'n gybhadhas,
 am ei obhalŷch am danat', a'i dhiphuantrŷydh tuagattar.
 Ydhyŷedhu, chŷeŷŷi bhonedhigion Periglorion, vchel-
 ŷyr Prydydhion, ac eraillh, adolŷyn ydhyŷyb er mŷyn co-
 bhadaŷriaeth henabhiert, er mŷyn pŷylhedh gŷybodaeth er
 mŷyn maŷl eich rhieni, er mŷyn ceidŷad gŷroliaeth, er mŷ-

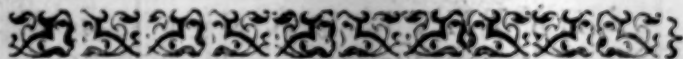
LHYTHVR ANNERCH.

yn brainr y Brytannicir, er mōyn diorfedh anŷyby dhiaeth,
er gŷarth i'r gelynnion, ac er mōyn Dws; cannorthŷyech,
jaith y Cymbru, trŷsisŷch, a diŷelhsŷch; yngŷŷtal drŷy i
chŷi 'obrsyo gŷyr dŷŷcedic, iŷ chafelu'n lhrsyr rhac di-
leithaniaŷag; ei chynnal yn les, drŷy obhal anhepŷedh;
a'ihardhu'n bholiannus, a phob cybhŷydyhyd gorbhu:bhi-
aŷc. Ac hebhyd drŷy i chŷi (bhonedhion) ŷcribhennu yn-
dhi y nailh at y lalh. Canys o dhiphye hynny yr ydych
(gan mŷyabh mor anŷybodus yndhi, a hiuthau mor anhy-
bhedr i chŷi; mal na's gelhschi ei chloddhori'n iaen, na bi-
thau chŷaith nemor o'ŷafanaeth i chŷi. O's hynny a'ne-
ŷch gobecithia y dehelhsch mor dhir ichŷi gy bhadnabod
a'r lhybhryn yma, tuagar gaphael goir phraethineb. Honn
a'ch didhana myŷon addhyd, ach adnurne myŷon ge'nbbhyd
yn ieghtid fy hybhaŷl, yn henaint fy bhodhgwr, ar draegh fy
hyglod, yn rhybhel fy bhudhigoliaethus, yn hedh fy lyso-
draethus, yn y lan eghŷys fy nerthaŷg, yn y lhys fy'orbhy-
dhaŷc, ym mhob cybhrŷer fy bhudhiaŷc yn dŷyn lhes i laŷe-
roedh; heb ŷaethygu, na drygu arneb yn. Dws a'ch rŷŷy-
dho olh i bhod yn Griŷtianogion dibalh, yn dants ydhier
phydhlon yn bhrŷdur anefcor; yn bhonedhigion hylŷs; yn
beriglioriŷ hy draeth, yn bry dy dhion dŷreniaith, yn Gym-
ru Cymreigaidd. A ben phych ysŷch yn y byd yma; ac yn
yr vbelnebh, lhasenydh didragh a'ch gordhise dho.

Poet belly bo.

Yr eiddoch ollh i'w 'orchymmyn yn yr
Arglwydd Dhus :

HEN. PERRI

CARMEN ENCOMIASTI-

*chon in laudem Britannicæ Lin-
guæ & operis.*

Gratia cuique sua est linguæ, sed maxima sacris,
Quas docti scriptis excoluere suis.

Ast reliquas æquat, superatque Britannica linguas,

Qua magis antiqua est nulla, fluensque magis.

Sit licet asperior sonus, at structura diserta est,

Verbaque mirifice mollibus apta modis.

Quæ contempta diu iacuit cum gente, nitori

Reddita nativo est, splendidiorque redit.

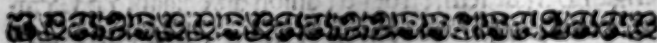
Grammatices rudimenta alii, sed lumina solus

Rhetorices mira Perrius arte dedit.

Sic pergat decus esse suis, ornetque vicissim,

Linguarum varia cognitione, suam.

R. U.

Cernis vt Hebræas æquet formasque Latinas,
Nec sit Romanis Cambrica lingua minor.

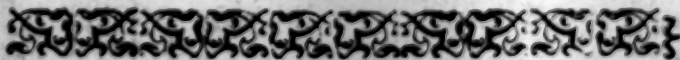
Disce trium formas linguarum Cambra iuventus,

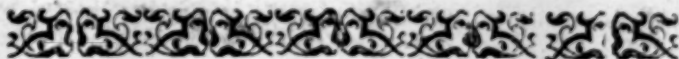
Nec tibi materna sit satis ore loqui.

Sed neque disce tamen: didicisti Cambra iuventus,

Structuras satis est te meminisse tuas.

Io. Dee.

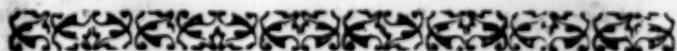
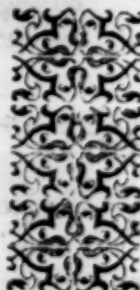

Α ΟΥ Ι Α Η Σ.

Ἰδὲ πύγμα κρηῖον,
Πλοῦται ἐν σοφίᾳ,
μολίβδου, καὶ τῶν
καρπῶν τοῦ πλοῦτος
μήγα δούμα καὶ μεμύσθη,
ἱσθίς τοῦ πλοῦτος.
πλοῦτος ἀφ' ὧν τοῦ
τοῦ πλοῦτος ἱσθίς
μήγα κίθρις, καὶ ὅλα
ἀγαυὴ καὶ λαμπρὴ
τοῦ πλοῦτος ἀφ' ὧν
καὶ τῶν Σ Α Α Ε Ξ Υ Ρ Ι Α Ω Ν.

Siqua manet doctos laus haud moritura magistros
Grammatices, puro quæ docet ore loqui:

Quanta manet dia pandentem præmia Suada
Gloria, lethæis non peritura vadis?

Illa, homines brutis discriminat arte loquendi:

Ista, homines homines vincere mira docet.

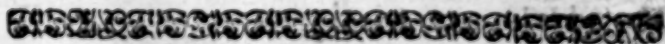
Ergo novos adeat merito Perræus honores

Invia felici qui terit arva pede.

Cambria, quo doctore, novo ditata decore,

Aemula fit laudis, Græcia docta, tux.

Da. Rob.

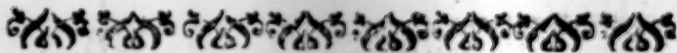
Cambria quid periit, gens olim nobilis arte,
Marte potens, sanctâ religionē pia?

Non perit, antiqua gentis monumenta supersunt:

Posteritas grata perleget illa manu.

*Grammaticen lata spectatis fronte Britanni;
Rhetor iam sequitur, nomen et omen habet.
Ancillas Dominus praeiussit; spero sequentem
Post dominam: facilem sterne libelle viam.*

Henr. Hollandus.

MOLA G D I R ASDY R.

O Gymhenjaith deg a'i mynnu,
Y mae ty'nnu ammod doniog:
A'r hoph benjaith, a bair phynnu,
Gŷr canny'nnu gair ja'n enog.

Nid oedh bhudion,
Nag ehudion,
Beirdh a Drudion braidh drocadog:
Perri purŷaith
Vnŷedh jo'nŷaith
Euraid araith yŷ'r dioriog.

O cymherŷn a'i cymharu,
ŷiria caru eiriau carog;
Idho adbherŷn dhi'dibharu
A darparu draŷ hap eurog.

Am buroriaith
A blaenoriaith
A rhagoriaith orau geiriog.
Mae'n phynnadŷy,
Mae'n barchadŷy,
Mae'n daladŷy mŷyn dŷledog.

O gelbhy dhyd golau bhodhion,
Da yŷ rhodhion da'n rhiedhog;
Yno ny dhid aŷen nodhion
Ag anŷodhion gŷis naŷ hedhog.

A chanmolech
A rheolech

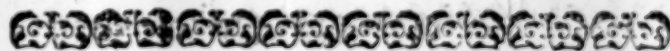
A dadolſch diſyd eiſog:

Yn bhedruſ-ſych

Yn barchuſ-ſych

Yn ſedhuſ-ſych yn Nudh oefog.

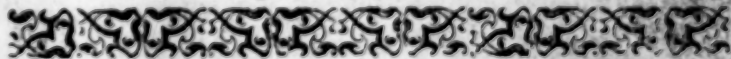
Geil. Middleton.

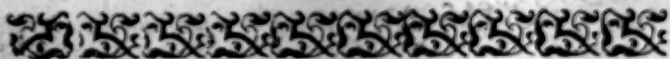

*I*f of their Thalmud Iewes made much, if Turks their Alcoran booke,
If Priests of Egypt did commend their Memphis Chronicles most:
Then Brittaines may their Bardi brag, and yeeld them gwerdon due;
which pend their praise, advanc'd their fame, & did their names renue.
Had Bookes not crowned Rome with fame, and set their Cæsars out;
Of Romane state, and Cæsars name, small praise had beene (no doubt)
If Caldeans by Berolus are, extold to loftie spheares,
And Persians praise by Cælius pend, to feede the Persians eares:
Then Perry presse and pleade for praise, who left no praise unsought:
And now to praise his Country more, a worke of praise he wrought.
He Rhetoricke taught; the Atticke Tongue, with Kings in Court to talke,
He broght such flowers from Phrighia's fields, as furnight Cambers walk.
He quickened Cambria halfe being dead, and gawe to Cambria Marts:
He shadow'd Greece in Cambria soile, & broght frō Greece their Arts
Dardania is by him rennde, and Troy revive de againe;
To give a glasse to glory lost, it is no losse but gaine.
The Hebrue Rabbins deeme no man fit, their Hebrue bookes to reed;
And Greeks thought barbarus al the world, but such as Greece did breed.
But Iewes Iudea lost thereby, and Greeks their Greece have lost;
Now Brittaines bith in Brutus blisse, in auncient Albions Coast,
Where old Anchises broode did breede, where Dardans stocke remaine,
Where Troians sayld, where Bryttaines dwelt, to Queen Eliza's reign.
Thus Perry prou'd and pend his Booke, and puts his booke in viewe;
To see what may be seene or sayd, of him that wrote so true.

Lodowicke Lloid Esquire.

Thou

THou sole companion of our oft chang'd State,
Sprong from the bowels of this sea-wald Ile:
Whom al-deuouring time could not exile,

So haue we constant beene despite of fate.

That how soeuer fortune tyrannizde,
We euer thee with all affections prizde.

Now since the splendor of a blessed time

Hath raizd our fortune, wee will reare thy praise

With Madregals, Sonnettos, Roundelaies;

And add (Art-graced) Prose to Art-like Rime.

Thus *Perry* doth in his best graced vaine,

Where first he breathd, imploying there his paine.

Praise cannot add more worth, but shewe affection,

And vertue of it selfe, it selfe doth grace;

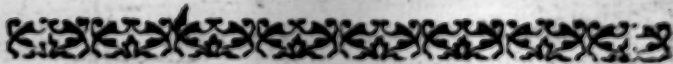
Then cease my pen, lest more, thee more disgrace;

Since nought thou shew'st, but thy Arts imperfection:

Let better wits his labours higher raise,

Or let them cease, the worke it selfe will praise.

William Mathew, Esquire.

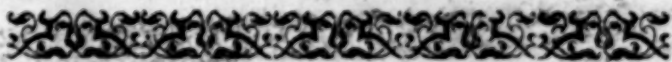

I. H. Novi Coll, & nov. Temp. Socius.

C*Ambria seu Solymis sese, seu conferat Argis
Seu tua compenset nomina (Roma) suis,
Quam lectis operosa sonat connexio verbis,
Gestit & ornatus res sibi naeta pares?*

*Quid querar? est mentis siqua est infantia crimen;
Qui sapit ad quaevis verba disertus erit.*

Vni mihi Pergama.

IF high conceits and sharpe aspiring wit,
 May be aduanced by a lowly Muse:
 If *Pans* rude Pipe by *Orpheus* side may sit,
 If *Ioues* deare Daughter may hir gifts infuse,
 Where dulnes doth hir leaden dwelling chuse:
 Then *Perries* golden Rhetoricke may haue place,
 By my plaine lines to get deserued grace.
 Within the *Tempe* soyle of whose new spring,
 As from the garden of pure spreading wit,
 Sweete chaunting birds with sundry laies doo sing,
 And yet one tune their melodie doo fit,
 As one small seede may millions more beget:
 To water whose sweet bloome and fruitfull bowes,
 There flowes the spring that bathed *Pallas* browes.
 And learned *Perry* pierlesse in thy time,
 For none but thou the tounge dost beautifie:
 Thou shalt not be disgraced by my rime,
 But as desert thy praises fructifie,
 So shall thy skill my darkenes purifie:
 And when sound iudgment views thy sweet discourse,
 Let enuy bite hir tongue by thy tongues force.

William Rankins Gent.

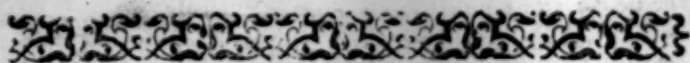
PLurima grata refers, sex ter gratissima *Perri*:
Gloria Cambrorum, plurima grata refers.
Si non sunt grata hac, possunt qua grata vocari?
Et gratis dic quid gratius esse potest?
Nunc age ne cesses linguam exornare Britannam:
Sit deserta licet: lingua disertatamen.

Hu: Lewys.

112. 11

Carmen

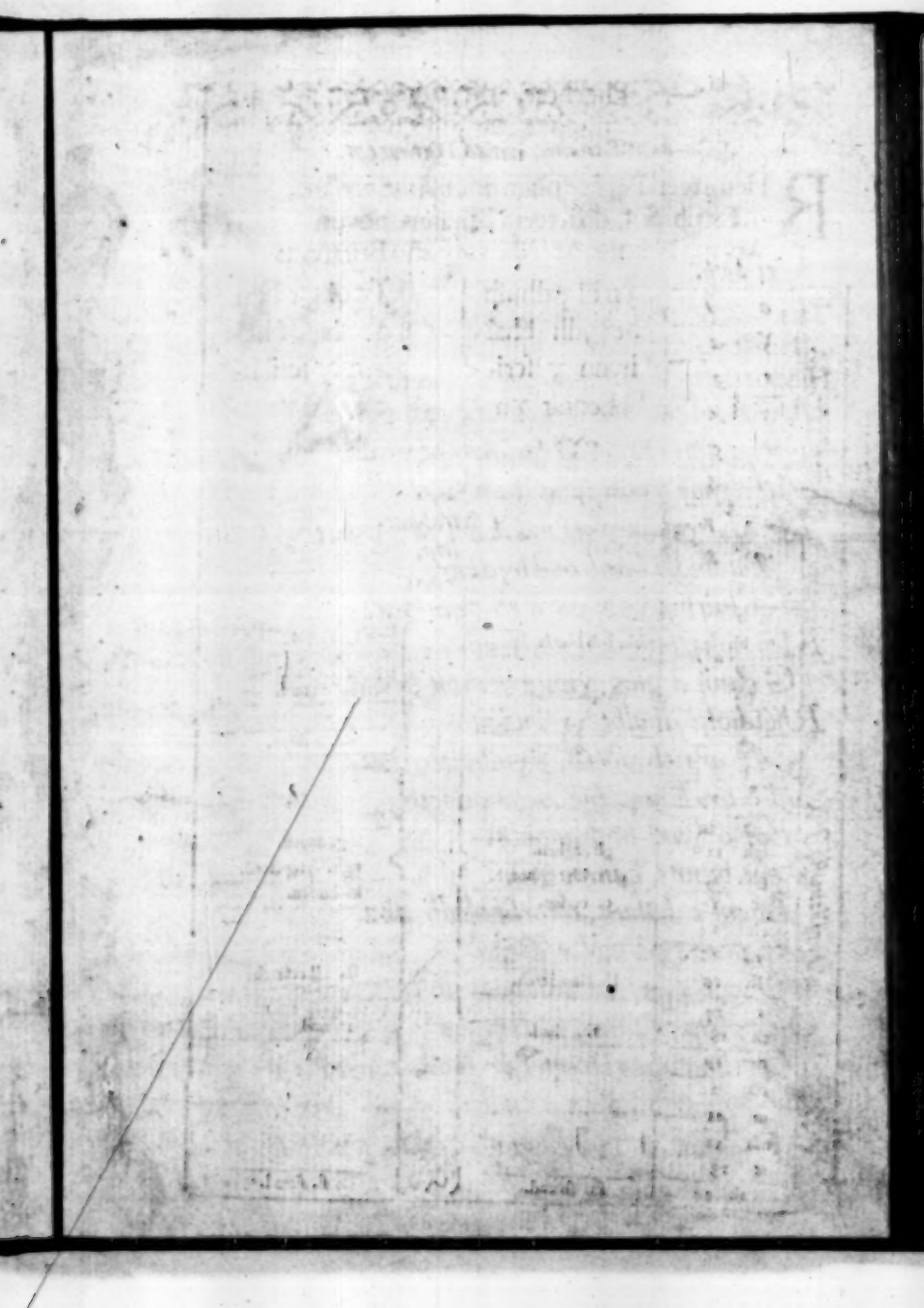

Carmen Paraneicon ad Authorem.

Retorice Perræ tuam doctissime versans,
 En tibi Sol, dixi, terra Britannia, novus.
 Ars tua Naturæ, Meccenas præsto Britannus
 Est tibi, siquid ego judico, grata profers.
 Tu tandem pergas (Musis o assecla solers!)
 Pandere, quæ virtus, quantus in ore lepos.
 Hinc tua fama viget (dum misces utile dulci)
 Dulcis, ad extremos non moritura rogos.
 At yr hygar Dharlhennydh.

Lhyma gysirgarn lbom-iaith!
 Lhyma'r geir nid lbem ys'r gsaith;
 Budbiol i basb ond bydhar,
 Iaith gysir gu a'th geir gar.
 Rheidiol i bob dyn rhodiad
 Gsann a gles ynn gscint'n gslad.
 Rheidiol i dhalht yr budau
 Ar araith goeth, gynlhaith, gau;
 Bid gair Dus; bid o ger doeth;
 Bid o ynni bod anoeth.
 Gann bynny, cangn yna
 Bhasl i Dbus, o 'orbholedb dba.
 Ar berga'gd moler Perri
 Braidb naess, a 'neurodh Ni,
 O drossio 'r iaith, a dreisied;
 Or lbæch a'i thynny ar lbed,
 Yn geyraidb ag yn gyrrith,
 Yn blys ynn ei rlys a'i rhith.

H. Sal.

Lhechres, y lhythyrennau aghen-
rheidiagl grrhynt i scribhennu 'r
iaith GYmaec.

666

ei bath.

a 1

y 2

e 3

y 4

i 5

u 6

o 7

o 8

h 9

b 10

bh 11

p 12

ph 13

d 14

dh 15

t 16

th 17

g 18

gh 19

ghh 20

c 21

ch 22

l 23

lh 24

r 25

rh 26

n 27

nh 28

m 29

mh 30

s 31

sh 32

yn ol y dhulh
nesydh bhal
hynn y scri-
bhennir yn
gyeir.

Yn ol yr hen
dhulh bhal
hyn y scribh-
ennsyd yn a-
ghhelbhydh.

Amrabbae-
lion.

bh, heb bhach.

ph, phumud.

dh, o dhyn.

gh, aghen.

ghh, bhy gghor-h.

c, corfen.

lh, lhannerch.

rh, rhad.

sh, shrad.

f, heb fath.

ff, ffumud.

dd, o ddyn.

ng, angen.

ngh, fying-borff.

k, korfen.

ll, llannerch.

rr, rrad.

ss, ssrad.

Y Llabharogion.

Y Cysseogion.

R H E T O R E G.

*Hetoreg neu reitbegys celbbydd-
yd ar gyssaint ymdhidban, i ymad-
rodhi yn byphraeth, ac yn byodl.*

*Y Groegieit gynt yn hybhad, ac
yn dhiabhrifh (a'i coledhent, a'i
maerhaent, ac a rannent idhi bhol-
asg goedhus, a chanmoliant goad-
holyt) a'i galgent hi *tu x d y a y d* febh
tseylog yr enaid. O achos galhu*

*ymadrodh cynrysiol, ac araith gymmenphraeth bhegys gey-
ro, a phlygu medhslbhryd y gerandasyr y gyttedhu a'i medh-
sl, ac y gneuthur ar ei hol.*

*Mae ddy gaighe yn tybhy o'r gelbbyddyd ymma, megys rhan-
nau arbennig nodadwy: sebh, Adburneg a Lhabharedigeeth.*

*Adburneg ys trofsiad, neu siscadburn araith mal a llyxysiau
amrith, ac amls, i gynnyrbhy, ac ymchoehd medhylliau, a me-
dau'r gerandasyr.*

*Mae dau bbraich i Adburneg: y nailhys Troelb ymadrodh,
neu drobbeg, arallhys Dulgedh ymadrodh, neu Phygr.*

*Troelb ymadrodh, neu drobbeg ys bath ar adburneg cyn-
nebbin,*

*nebhin, drwy ba yn y nesidir gair o'i arsydhocad anianagl, irys
arsydhocad aralh.*

Prinder geiriau o'r dechreuad ydoedh achos o'r rhye honn.
O blegid pan o-edh eisiau geiriau i lunhoedhu naturiaeth, a
phriodoliaethau pethe amrhabael, gsy'r doethion am hynny,
a algaissant is cobh, y perthau oedhent gynhebig y nailh i'r
llalh, o ran rhye duedh anianagl, ac a bhenthycciafont y nailh
beth i arsydhocau peth aralh, o'r oedh myen rhye bhodh yn
debig idho. Onyd sedi hynny, phraethineb, a'i dodrebhnodh
yn dhiandlasyd, a chymmeniaith a'i magrugodh yn vrdhassagl.
Canys megys o'r pryd cyntabh y genaehtpwyd dilhad i olu-
dhio ansyd, a gres : cythr arol hynny y damchseiniodh i la-
seroedh gael benthig geychder gan dhilhad geisseiscaid : bhel-
hy modhedigaeth araith a dharlunisyd o'r dechreuad, o bleit
achos prinder, ac anamllder geiriau. Eithr yn ol hynny mynych
ymarbher a genetlodh dhympey damunaegl a magrbhrydys.
Ac am hynny arcithsy'r hyodlaidh a' erthodasont y geiriau pri-
odasgl, yr rhei nid oedhent (os gad a bhydh) na mseyneuthus,
nag espyssagl, ac a'marbheraassont a'r geiriau echsyn, yn gystal
o achos trebhnufrsydh y cyphelybgeriaeth, ac eglurhad y peth
araithadgy, er cyphroi 'r medhglbhryd ar gyd-seinio a chyngyd
yr araithisr. Gselach gan hynny mor rheidiaegl ys deall beth
ys Troelb ymadrodb, hon a'mgynnyrcha parth ar syneb i
chgi, pan adnesydhir neu pan nesidir peth ar 'air meen araith
tu hnt i'r arbher gyphredin.

Deurys Drobbeg neu droelb ymadrodb y sydh.

L. A y Rhys cyntabh y perthyn y rhein a'r rhyegogaethau.

I. { Traesens.
Sebh {

II. { Gsatsorgerdh.

II. *Ar yr ail rhye y mae hebhyddhwy gaghen yn ebyly.*

I. { Traesymdhsyn.
Sebh {

II. { Cybbordhsyn.

Pump Rhithogaeth ar draesensi y sydh. Seb,

I. { Traesens'r Achos geneuthuriasl.

II. { Traesens'r Achos debhnyddiasl.

III. { Traesens'r Achosedig.

IIII. { Traesens'r Sylbbon.

V. { Traesens'r Dharymsaeth.

II. PENNOD.

Am Draslens 'r Achos geneuthuriasl.

Rasfens'r achos geneuthuriasl sydh, pan ofodir ar ymadrodd fathredig, neu ar aith lathryst, y caphactser, yr aedser, y dychymyger, neu 'r seithol dros y peth a gnaethant hwy.

Eghraph o'r scrithnr lan bhal hyn.

Y cledh o dhualhan, coegyn a neegyn odhumesn. Ezech. 7. 15
Y cledhybha ofodsyd yn yr araith yma yn lle celandb o'r hon
y mae yn 'seithol; neu 'n opher yn lhas'r geneuthuriasl.
erth goegyn a neegyn y dealhtir agheu hon y'r apheth, a'r ach-
osedig sydh yn dybhod o'r rheini.

Hebhyd.

Miael gais amfychter ar syneb y dhaiar, ac ar y mynyddo-
edh. *Aeg.* 1.11. Brth y gair fychter y dehelhir nesyn a dhy-
goydh drey fychter.

Hebhyd.

Y neb a gyssylltir ar arglwyd yn ysbrydys. I. *Corin.* 6.17.
Brth y gair yma (ysbryd) y dehelhir y lhygodraeth, a'ona ysb-
rydus ar ei dhesigfagg, drey ei harail hsynt ar vnrye dhaen-
edigaeth, febh phyd, gobeith, cariad, a'r phrexythoedh, sy'n
rardhu, ac yn tybhu o nadhynt.

Yr vn phunydy gelhid dycedyd am rye or goymp, dyscedig,
a goyrygaidh, gaphel o'hono ebh ei dhyfseidiaeth, gan *Ari-
stoteles* : ei phraethineb, gan *Dulli* : ei gadbwyll gan *Libbi* : ei
dhybhndhyfseym-*Mblato* : a'i dhuaineb gan *Bhoshen*. Gwel-
sch a goybyddsch bhod yn rhaid deall orth hengesau'r goyr
ardherchagg hymny, febh, *Aristoteles*, *Tulli*, *Libbi*, *Plato*,
Mosen, y lhybhrau a sribhennafant, ac a'onaethant hsy. Her-
wydh hymny pan rodhir y dychymyger dros y peth a dychy-
mygredh ebh, *Transfenser* geneuthuriasl bhydh.

Eghraph mysa Prydydhiaeth.

Mygn Doned min nid anoeth;

A'm enaid oedh y min doeth.

Edm: Prys.

Brth y gair *Doned* y dehelhir y lhyblir Grammadeg a'ona-
eth

eth *Donates*. Gochelch ar y pennillt' ofod onr' r scribhen-
nydh, neu'r dychymyger dros y peth a dhychymygadhi.

Rhybydh.

Gochelch roi pob achos geneuthuriadl am ei achosedig.
Canys oni bydh myn arbher enybhedus, ac yn gymmysi
arsydhocau yr achosedig; coeg dhynsared a bhydh; gan nad
ystyriag na lwydha pob geneuthuriadl yn lle ei achosedig;
mwy na chler y domm pan geifant dhynsared neu dhylyn a
rhye athraseth y pencerdhiaid ar ei cerdh hwy. Ag am hynny
ymogelch a bydhich dhiesculus, rhag bod annrhebbn, ac an-
urdhas ar y geiriau ymadroddus, rhag dygyddh teyllh ymad-
rodd yndhynr.

III. PENNOD.

Am drasfensiad y Deunydhioi.

*T*Rasfens'r achos deunydhiasl sydd, pan rodhir, neu
pan gynnesfir ar ymadrodd neu araith, y deunydh
dros y peth a 'snaethpwynt o'r deunydh: neu pan
dhealhom y peth debhnydhedig wrth y debh-
nydh.

Eghraph o'r scruthur lan.

Bhal hyn y mae'n scribhennedig. *Malhtigedig* pob yn fy
ygh gbbrog ar brenn. *Gal. 3. 14.* Wrth y gar yma Prenn y
dehelhir y greys, y croeshoelwyd Crist arni. Canys prenn
oedh ei debhnydh. Gochelch yntau roi'r debhnydh dros y
debhnydhedig.

Araith.

D

H

Heſy a bbeſtant y gſenith tecca, ac a yſhant y graſn me-
luſa. Brth y gair gſenith yr arſydhocet y bara a gneir o'r
gſenith: ac brth y graſn y dehelhir y gſina geſcir o'r bagad
graſn. Gſeſch gan lynnſy roi'r debhnydh yn lhe'r peth a
achofſyſd o'r debhnydh, ſebh bara a gſin.

Aralh.

Bho bbeſriodh pob-yn ei phonn i'r lhaſr, ac bho dharbhu
ei troi beſynt yn nadrodh: eithr phonn Aharon a lyncodh ei
phynn beſynt. *Exod. 17. 18.* Brth y gair phonn y dehelhir y
neidr hon a gnaethpeſyd drſy-ſyrth Duſ o'r phonn megys
debhnydh.

Eghraph myſen Prſy dſy dſiaeth.

Vn dſerbhynn yn d'arbhu ſyd;

Vnlhid a ben lbeſ y dſyd.

Cure yn eu brig hauarn bras:

Ym mhob tſmniad mab Tomas.

L. Moni'r marchog T, Sal.

Brth y gair hauarn y dehelhir yr arbhu a gnaethpeſyd o'r
hauarn. Syna'r debhnydh yn lhe'r debhnydhedig.

Aralh.

Ni thront dſur eithr at dbeſrion,

Ni'th dſyts ba-ſr, na'th dad Shon.

Tydur Alet.

Y gair Durbhnydh yn arſydhocau arbhu, rhein a gnaeth-
peſyd

psyd o dhur, hŷn oedh y debhnydh.

Aralh.

Er chybod darbod a dur

Nesid boedl Ysain Tydur.

Aralh.

Ys'n olsgyn a ennylir;

A thynnu'n bŷnn aethnen hir.

*Sele ymarroi'r ys dros y bŷa a snaethpsyd o'r ys : a'r gair
aethnen dros y saeth a snaethpsyd o'r rhyŷ brenn hynny.*

Aralh.

Aeth pob fŷydh a chybbretydhyd

Brth'obr a gŷerth obry i gyd.

Brth ben aur yr aeth y nailh,

Brth arian yr aeth eraillh.

Ioan Tydur.

*Brth y geiriau aur ac arian y dehelhir aur-bath, ac arian-bath
Sele'r deunydh dros y peth phyrbhedig.*

Aralh.

Gŷr o annerch a grynna;

Gorau tybb gŷr o ŷayd da.

G. Glynn.

IIII. PENNOD.

Am Drasfens yr Achosfedig.

*Rasfens'r Achosfedig fydh, pan areydkocetr yr a-
chos gŷneuthuriasl brth yr achosfedig; neu pan ŷe-
ghir y gŷeithrededig, ŷebb y peth achosŷtaeg, yn
lbe'r gŷneuthuriasl.*

Dii

Eghraph

Eghraph o'r scruthur lan bhal hyn.

Ebb a dyghodh Iaco i obhn ei dad Isaac. Ge. 31.53. Orth y gair yma obhn : mac ni dhealh y gair dhws, henn drey yrry bras ar Isaac, a'i goludhiodh megys a phrsgyn, neu ludhasgydh, bhal na dhadebe 'r bhendith a roefe i Iaco. Seie, y gair obhn, henn oedh yr achosedig a seithredaffe Dws yn Iaco, sy ofodedig dros Dhws y geneuthuriagl.

Aralh.

Dws oedh y Gair. Ioan. I. Crist a elgir y gair, o achos mai ebh ym mhob rye a eghmodh i'r ceglys dhirbiodh dws yn cyn prynnsriaeth. Cyd gelhid dy oedh yn hydina'r sirph-ydh, ma'i ebh y'r gair doethineb y tad cenedledig o'r tad. Can ys hynny, y perth a bhrydbhedhylliodh dealth Dws o dragsydhoddeb, henns a alen yn y Dws tragsydhod y gair, henn y perphaitth ailun y dealth.

Aralh.

Mybhi sy'r adgybbodiad. Ioan. 11.25. Y gair adgybbodiad ydys'r achosedig, o blegid Crist sy'n cybhodi pasb o'r eidho, yn gystal o bhareolaeth ysbrydael, ac o dhileith corph-oragl. Pan ys Crist gan hynny yn ei als ei hun ar eno ei seithred, megys y geselech yma, Trasfens'r Achosedig ys.

Eghraph mygn Pr y dydhiaeth.

Padere sy'n cympio deorion?

Pa larema oer? p'le'r a Mon?

Pa bblodbio? p'eybh a ledhym?

Pa rye geyn bhal Preiabb gome?

Pa

Pa saed trad? Pa dherys?

Palibb Noc? Palebhainys?

D. Alag i S. Rolant Bhelibhel bharchog.

Pany'r Prydydh yn dygedyd *Lare*m oer nid ydoedh yn medhrel bhod diasbad lais lare*m* yn oer ohoni eihun: eithr gyrn ar dhalit y mae, mai'r lare*m* oedh yn peri oerni ygh ghal-lonnau'r gerin. Se-le erth hynny ofod yr achosedig, yn lhe'r geneuthuriael, mal y clysoch ym mlaen.

Aralh.

Medhrel drachebhn boen drebhn drag

Brudb adsyth, mai breudbreydiag.

Nid yr adsyth oedh brudh, eithr adsyth oedh yn peri prudh der yn y gallon.

Aralh.

Maen torchog myn rysarchen,

Myn arch mae'n parch, a'n pen.

Io. Tydur i Dom Mostyn.

Erth y gair *parch* y dehellir y neb oedh yn peri *parch*. Se-le 'r achosedig dros ei geneuthuriael.

Aralh.

Acth cyn maeth, o saith dus mae'r,

Hyd ar saclagd yr clagr.

Erth y gair *Maeth* y mae i chesidhealh y neb oedh yn peri *maeth*. Mynychiasn yr arbherir y droell hon yn ganmolad-ry, oblegyd ei bod yn nerthau 'r araith yn rymmys.

V. PENNOD.

Am Drasfensiad Sylbhon.

Rasfens r Sylbhon cadarn sydh, pan roddir ar ymadrodd, neu araith glodebus, ens priod rhye beth sylsedhasl, neu bbonfaghus, i arsydhocaurhye beth darymsodhasl, neu pan roir y Sylbhon dros y

Dharymsagdb.

Mae'r drobbeg ymma dhsy-phordh, neu aghchsaneg yn-arbheredig. Sebh.

Yn gyntab pan ofodir ar ymadrodd areithiasl y lle, neu 'r bhangre a bho 'n cynnesyso, ac yn gorymdhryn rhye beth, dros y peth sy gynnesyfedig yndho.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Rhyghodh bodh i Bhacedonia, ac Achaia gneuthud rhye gymborth i'r Saint tlodion, y rhei ynt ygh Gbhaersalem. Rhubb. 15.26.

Mae'r Apostl yma gedi doddi hengaudsy o'gledyd, sebh, Macedonia, ac Achaia, y rhei ydynt y sylbhon, yn cynnesys goladgricid yndhynt, yn lle, neu dros y bobl a'r gerin o'r gogleddydd hynny rhein oedhent yn presygl, ac yn goladychu yno.

Aralh.

Yr sybhi 'n galg nebh a daiar yn dystion. Deut. 30.19.

Mae'r ysbryd glan drwy 'enau Mosen gorth y geiriau hein nebh a daiar yn arsydhocau y creaduricid sydh yn y nebh ac ar y dhaiar.

Aralh.

Aralh.

Henn ys *bhy* *ghhorphi*. I. Cor. II. Pany's'n arglwydhi ni, a'n achuber *Iesu Grift* yn ddsedyd, *Henn* ys *bhy* *ghhorphi*; mae'n rhaid i ni dheall mai araith *drofens* a *sl* ys. Canys y mae ebb yn rhoi'r gair *corph* henn ys 'r sylbhon, yn yr araith sacra- bhennasgl, i dheall mai 'r bara sy arsydhi, ac arsyfsl o'r sirgorph bendigaid. A diau mai gair *seir* ys 'r reoledigath honn; lebh, O bydd priod arsydhocad y geiriau yn yr scruthur lan yn agbh- ydgedh a'i a gobb ydheb y phydhi, ynte a'r manau eglur o'r scruthur lan; yno rhaid ys ceisiofynsyr, a dealh aralb yn ol amfodhion y geiriau, neu naturiaeth y peth. Am hynny gan na chydgedha a manau eraill o'r scruthur lan droi 'r bara yn sir- gorph Crist, *Trofens* 'r Sylbhon dros yr arsydhi ys.

Aralh.

Cynibher gsaith ac y bgytaoch y bara henn, ac yr ybhoch y phiol honn; y daghgofsch agheu 'r arglwydhi bydna dhelo. I. Cor. 11. 26. Yma y mae'r Apostol yn gosod y gair *phiol* hon ys 'r cynnyfsgl, dros y gsin y sydhi sacrabhen o'g aed cyn arglwydhi *Iesu Grift*.

Eghraph mygn Prydydhiaeth.

Lheseni hael lhaen ys honn,
Lbe bilrtyd lhu o haelion.
Lhesyn crioed yn lhaen o'ras;
Lbonaid teml ys lhin Tomas.

G. Gl. i'r hen Dom. Sal.

Aralh.

*Lheseni deg llyna der**Cann car, a lly congergr?**Lly nebhaell llysen i bhaighc?**Lly a gaiph rymm llyhoegr a Phraighc.**Ed. Lh. o lan ynys i S. Io. Sal. bharchog.*

Y gair *Lheseni* ydys sylbhon, ag a osodsyd yn lly'r dhar-
ymlasgdl, sebh ei pherchennasg. Yn vnrhys bhodh y dysed-
ir, moes imi lathen; titbau a gei bot: gan bhedel mynny llyath-
aid dros bottiaid.

I I.

Ail rhith Trosens'r Sylbhon sydh, pan osodir y bhangre
dros y seithred, a enclir yn y bhangre. f.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hyn.

Er meyn dy deml, y sydh y gbgghbaersalem, dsg brenhino-
edh anrhegion i ti. Psal. 68.30. Brth y gair ymma teml
henn ys 'r Sylbhon, y dehelhir yn arsydocaus y gseithredo-
edh dugiol, a'r ggasaneth cybhrithael, oedh deilegh, ac adhas
o'i gneuthur y pryd hynny ymyen y deml.

Eghraph myen Pr y dydliaeth,

Y regheys a gassant, y dabbarn a gyrcant;
Lbadron, ag oedion a gyd-synniant.

Taliellyn.

I I I.

I I I.

Y drydedd rithogaeth ar draesfens'r sylbton cadarn sydd,
pan roir myn ymaarodh y medhwr, neu'r medbiannwr, dros
y peth sydd yn ei bbedhiant ac ar ei eith.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hyn.

Mi anbbonabb dan i Iecheda, hen a ystraul lyssfoedh Caer-
salem. Brith y gair Iecheda (hen ydoedh bhab Iago, ac hebhyd
yn ei amler ydoedh y perchennog) yr arwydhoceir y 'glad,
hon oedh cidho ei hiliogaeth.

Eghraph myn Prydydhiaeth.

Tregaisf bwr trimsyllt trestbers tranau,

Trey Neserc sedu trey nas o'r cadau;

Trey bhaner y Baedh terbbynwr bedhau;

Trey Gernys ydbyn trey garnedhau;

Trey Dhybbnaint lhibhnaint a ch lhabhnau

Dired; tan, a dur, yn bhrsd, dyna daro'n bhran.

T. Alcedr marchog S. Rys ap Tomas.

Yn y geiriau vchod y mae'r prydydh sedu golod y pennaeth
medhiannas dros yr holh bhydin bhlhgræg: sebh, y pen-ci-
edagad a'r llugad.

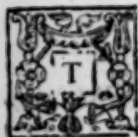
Aralh.

Digel pan las Lheselyn

Deois ger oedh deysfagg yn.

Yn y pennill ymartho gymmrodh y prydydh y rylfag,
neu'r penlhu dros y rheini oedhent dano. Ag o achos hynny
Lheselyn y'r sylbton, hen oedh bhedhiannwr y lhu. Herwyd
paham y peth a dhygwydodh i'r holh gisedad a gynhellir, ag a
gynhwyfir yn ens'r rylfaglu.

Am Dragsensiad Darymfasdhi.

Ragfens r dharymfasdhi sydd, pan arsydhocir ar
ymadrodh y Sylbhon cadarn, neu pan gybbleuir
y dharymfasdhi dros y sylbhon bhonsaghus.

Mynych iasyn yr ymarbherir a'r drobbeg ymma,
a hynny bagen yn arsydhocaus. Mal.

I.

Yn gyntabb pan gyssodir mysen ar aith, neu ymadrodh, eng-
au'r rhin sedhau, a'r campau canmoladwynt ar rysrei; dros
y dynsodhion sy'n berchennogion o nadhynt.

Eghraph o'r scruthur lan bhalhynn.

Iesu Grist a snactwyd i ni yn dhoethineb, a chybbiasnder,
a sancteidhwyd, a phrynnedigaeth. 1. Cor. 1. 2. 1.

Brith y geiriau doethineb, cybbiasnder, sancteidhwyd, a
phrynnedigaeth y rhein ydynt dharymsodhion, a chynnalied-
ig yn ei sylbhon; y dehelhir dharbhod i dhus tad 'osod Crist
yn dhoeth athro i ni yn gybbiasen dhiogydd yn sanctaidh gybh
rygher, ag yn drugarog brynnwr, ar yr vn y mae geir dhoethi-
neb yn gobennydhu.

Aralh.

Cybbiasnder a edrychodh i lasr o'r nebbocodh.

Y gair cybbiasender hon yw 'r dharymfasdhi a osodwyd gan
yr Ysbryd glan yn lly Dws, y sylbhon cadarn, yn yr hon y mae
cybbiasender yn trigbhannu.

SYNA YN DHIRBHING, a gwybydd rhag cybheiliorni beth yw
y dharymfasdhi.

I.

I.

*Yn gyntab, pob rhyb beth y gelhir dygedyd am dano, ei
bhod myn peth arall, sy o dudhrych bynny yn dharymsaeth.*

Mal pandh, sedir bhod ggybodaeth yn yr enaid: ggybodaeth yw'r dharymsaeth: a'r enaid yw'r sylbhon cadarn.

Yr vn modh pandhygedir, bhod pŷcod yn y mor, yr allhgedh yn y clo, dŷr yn y crochan, tabhod yn y pen, lhis yn y corph, glendid yn y gŷr: y pŷcod o dudhrych y mor sy dharymsaeth. O achos bho elhir dygedyd ei bod hŷynt yn neu myn y mor, a'r mor yn ei hamdhŷynt hŷynt.

II.

Pob rhyb beth ar y sydd yn darynu, ag yn gobŷfo, neu'n perthyn at beth arall, darymsaeth yw o dudhrych y peth bynny. Mal y mae golud, clod, gair-maer, anair, tlodi, gŷilcoedh, o dudhrych dyn yn dharym sodhion.

III.

Pob rhyb beth y gelhir dygedyd bhod peth arall yndho, o dudhrych henns sy sylbhon.

Eghraph myn Prydydhiaeth.

Dŷndadl gida dyn didŷylb:

Dal y ty, a dileu tŷylb.

G. Gl. i S. Sh. B. grgh.

Y gair tŷylb yn y pennill henn yw'r dharymsaeth, ag a ofod ŷyd yma yn lle'r sylbhon cadarn, sebh, i arŷdhocau'r dyn tŷylbodrus.

Aralh.

Vndyna gŷats'n dani gyd,

Ai dŷy gŷaer o dri gŷyd.

T. Alec.

F ii

Y gair

Y gair tan hŷn, yŷ'r dharymlaedd, o achos galhu dyŷedyd ei bhod, (malpei) yn y gŷais, a dhodsyd dros ei sylbhon cadarn, sebh y gŷais tanllyt.

II.

YNAIL pandhyroir enŷau beiauŷarhadlon, a gŷy-
lau anhybhad dros yr hanbhod, neu'r anŷaŷd y bontyndhynt.

Eghraph o'r ŷcruthur lan bhal hyn.

Digobheint dus a dhas ar blant anhydynder. Col. 3. 6. Sele
roir'r dharymlaedd anhydynder dros y sylbhon cadarn; sebh, y
dyn anhydyn, neu ŷrthneŷig.

Aralh.

Ac mi a ganbhum anibhel gŷyllt yn codi o'r mor; a ŷaith
pen gantho; a dec corn; ac ar ei gŷyrn ebb dec coron; ac ar ei
bennau ebb enŷ cabledigrŷdyb. Gŷeledig Ioan.

Yr yŷpryd glan dŷey enau Ioan, a ŷaghodh y gair cabledigr-
ŷdyb dros y sylbhon cadarn, sebh Cab'edig.

Bhal hyn y gelhir dyŷedyd am y Pab Aŷŷŷander y chŷe-
ched, hŷn oedh Hiŷpanŷr o' enedigaeth, ei bhod ebb, yn ŷce-
lerdaŷd i'r griŷtianogaeth, yn gŷybyhdra chŷantlyt, yn dhiagel-
eidhrŷdyb, (canys bho ŷnaeth gŷyghhraiŷ a'r cythrael, er mŷyn
ynnill y bendebhigaeth lenach:) yn bhalchder annodhebhada-
ŷy, yn demlherŷriaeth annuŷiaŷel; ac yn draŷŷlyŷcodraeth gor
ymmyŷŷaŷel y brenhinoedh a oedhent o'i amgylch: mal y tyŷŷia
Panvinus ac Hieronimus Marius.

Eghraph myŷgh PrYdydhiaeth.

Gŷyrraiŷt pan bechaiŷt buchedh cerdh ladrad,

O'r lhinader y lhyndeb.

Ond oedh ŷelth annedŷdyb ŷedh,

Yrru

Yrru balen o'r beledh?

T. Alet i Bhorys brÿdydh.

Y gair lhadrad ys 'r char, mlagdh, ac a 'osodsyd ymadros
ei sylk hon cadarn, sebh cerdh ladradaidh.

Aralh.

Genasndba ac yndhigg

Na snasn druth seceyn dreg.

D. Nantmor.

Y gair gseceyn sydh yn arsydhocau ei sylsedh cadarn sebh
gseceynlhyt.

Aralh.

Ac yn 'sased phraeth a snaethofst,

Gsilidh i ti, ar geledh tost.

Pci geelyd ti, gring i crog,

Erint dy wnech brenn tonnog:

Yno gebydyd gerbyd cas;

Gau dy sebbiau, gys dibblas.

Cgilidh dros gsilidh, yr hens cadarn yn lhe'r hens geainn.
Ag yndhiau clodt haer t hydh yr araith, pan bho gair cudhrym
yn gudhiedig, yn arsydhocau peth geis is nodi, erth ro'r
hens cadarn yn lhe'r ens geann; mal hynn.

A throi oesfoedh, a thrasserch,

Y meir i bhye y mac'r bherch.

Bhal maeth medhigimaeth gain,

Eilbhye r mgeis dyn aelbbain.

Aralh.

Saer dy bhael, sorriad sybb bbi.

Sorriad dros sorredig.

III.

YNDRYDYDH, pan bho i ni roi ar ymadrodd
yr arsydd dros y peth y bo yn ei arsyddho.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hyn.

Ni phalba'n llesyr deyrnsialen o Iehsda. Gen. 49. 10.

Y gair *teyrnsialen* (sy arsydd teyrnogaeth) sy'n ddeyn ar
dhealh yn hydhyf, ac yn gybhrgsydd, y bhrenhinagl aedurda-
ed oedh ar barhau odhumyng llesyth Iehsda; oni dhele'r
Mefsiach: sebh Crist enciniaeg y tad.

Aralh.

Effabbied neu boled dus bbi xgh ghhlorian cybbiasnder.
Iob. 31. 9. Yn y geiriau hyn y golododh *Iob* y gair *clorian*
hwn ydys yr arsydd, yn lle cybbiasnder, yr hon a arsyddho-
ceir orthynt hwy.

Aralh.

Nidys ebb' ynddyn y cledb yn obher. Rhubb. 13. Y cledb
ys'r arsydd, a'r fgydhogaeth ys'r peth a arsyddhoceir ortho.

Eghraph mysgu Prydydhiaeth.

Lhes abl oedh yn lle bledhyd:

Lhyr benn i bolh eyr y byd.

Lhin Iarlhwch Caerlbeon aeth,

Lhas e'gydr, a'r bolh lysesodraeth.

Lhes a rydd lhu ar ei ol:

Lhesyn aur Lheseni grol.

Io. Brwynogi S. Ioan Sal. bharchog.

Y gair *lhes* a osododh y prydydd yn lle'r ger, oedh yn rhoi
lhun y lhes yn ei arbhu.

Aralh

Aralh.

Os yn lhoer syn lbe aralh;

Digedh lhoer ydoedh y lbalh.

Y gair lhoer y's'r arsydh dar ymfodhasl, a ofodsyd yn lhe'r ger, a'i rhoi yn ei arbhau, ac o ran hynny o dudhrych ystyria-
gl oedh y sylbhon cadarn.

IIII.

YNBEDGERYDH, pan dhyroir ar ymadrodd
araithiasl, neu brydydhasl, y seithol, neu'r gypyr dros y
lhygodraethasl, neu'r geneuthuriasl, Tra'sfwr dhar ymfas-
edh bbydh. Can nad y's cyphyrriau o dudhrych y geneuthu-
riasl yn y seithred, neu'r argeinydh, ond dar ymfasedh arlyn-
niasg.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Megys y genaeth dy gledbau di gragedh yn dhietibbedhys:
bhelhy y bydh dy bham dithau am danati. 2. Sam. 15. 33. Ymma
ymac Samuel yn gosod y gair cledh dros Agag ei argeinydh.

Eghraph mygn Prydydhiaeth.

A'th garys rhydh Dabhydh

Hjd lal

A'th ifarn ertth ofod

Dal yn nhal,

Y peraisf di

ym mhob rhy's stal

Ibhild obhni

bhal Dybhneal.

D. Nan.

Ymmae'r prydydh yn darblygu y peth a snai'r ger, ac yn
dargynnysfio obhn y gallon at yr arbh, y dhar ymfasedh, i ar-
sydhocau y ger, oedh yn gyrru obhn arnynt.

V.

YN BWMME D, pan ofodir mysgn ymadrodd dar-
ymfasdd amser, yn lle ei Sylbhon cadarn.

Egraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Am danabhi lbeiabb dim cennybh, bod i m barnu gennech,
neu gan ddydd dyn. 1. Cor. 3. 3. Brth y gair yma dydd yr arsydd-
occir yn hyrwyddia iagn y bharn, oedh arbheredig drey gybh-
raith ei rhoi ar ddydhiau, oedhent gedi ei treblhnu, a'i cybhri-
thio i hynny o arbhaeth.

Egraph mysgn Prydydhiaeth.

Obudrin ar y mab dras,

A blynydhoedd blin idhas :

Ei gynnnydh, a'i dhigoniant,

A dybb bhal f' Iob dhybbholfant.

G.Gl.

Y gair *blynydhoedd* a ofododh y prydydd yn lle'r geyr o'r
blynydhoedd hynny. Ac herwydd hynny (*blynydhoedd*) ys
darymfasdd amser : a'r gerin oedh mae'n lludhed neu 'r ger
me'n abhribhed yn y blynyhoedd hynny, ysr sylbhon cadarn.
Yn ol ydhuilh yma hebhydd y dygedir, *dyma amser caeth*. *Sele*
dhydhiau helbulus. *Syna amser, neu gerwyn rhybteleg, a'r*
cybhrys. Yr helbul fy ar y bobl ac nid ar y dydhiau.

Rhybyddh.

Ni elhir gosod ar ymadrodd pob sylbhon cadarn yn lle'r
dharymfasdd : neu yntau bob bath ar dharymfasdd dros ei
sylbhon : anyd yr vn a bho cybhadhas, ac arbheredig ymmlith
scribhenyddion hydhoeth, neu bheidh gradhol, a genlyr.

VII. PENNOD.

Am gatsorgerdh a'i rhithoedh.

IL rhithogoaeth y rhys cyntabb ar droelb ymadrodhys, Gatsorgerdh, a'i rhithoedh.

Gatsorgerdh, neu 'gasdeb, sydd rith ar drobhog ymadrodh, pan ofodir myn arant 'eiriau, neu synyr yn areydhocau gert syneb i'r ymadrodh, neu pan bho'r nailb 'ert syneb yn areydhocau gert syneb arall.

Yr ydys yn ymarbler a hon yn bhynych. Scithiau erth gelb-sair, ac scithiau erailb erth dhygedyd y cawsir. Bho adneb-ydhir y droelb honn erth aghhyttedh anian y peth, neu erth y lhabharedigaeth, neu yn hyttrach erth ymdlugiad y dynfard.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Belc'r dyn yn debigi yn o honom ni. Gen. 3. 22. Yn y geiriau yma y mae Durs drwy gasdeb dhursiol yn addisio i dhyn ei 'relyndard, a'r trueni a dhug pechod idho. Cyn i Adha iyrthio, yr ydoedh ar ddehys Dhurs, sebh cybhiaender, a lareidhreydh, onyd sedi idho drofedhu 'r gorchymyn e golhasseu gann mrya, 'r ddehys nebhagl, yr hon y creasyd ebb yndhi.

Arall.

Cyssech belbach a gorphosech. Math. 26. 45. Dyma gasdeb i dhyrn a'r dhalit i'r Apostolion dharbhod idho (sebh Crist) yn obher beri ydhynt eilio. Ag o hynny allan, pei ceisient gysu a gorphoseys, nis caent gann y gelynnion.

Arall.

Esch a getech ar y Dursiau, a ddeiffasoch: gwaredent heychoi yn amfer eich cybhyghdra. Bar. 10. 14. Erthi y geiriau hynn

hynn y mae Dws yn cerddu delgadholiaeth yr Iudheon yn
 gasdus, er modyn iddynt hysg ddeall mor phiaidh oedli gantho
 ei cam sedh, a phreidds rhag llaw. Ac o'r achos hynny y syg-
 aneu ebl ar gat gargerddi grrhynt.

Eghraph mygn Prydydhiaeth,

Byg dles bhab a dilaes bhin :

Tliffach na'i bhragd Talieffin.

Oes ddy sebbus drebbnuffach ?

Tirion o beth, ysr trwyn bach.

A'r dannedd cybbannedbol,

Ynt yn iagn heb dhaint yn ol.

Ed. Pr.

Aralh.

Ys da bhab! Och bbi da. Y geiriau yma fy'n ar-
 wydhocau bugeilirhes, neu gat garedigaeth. Goeithias nid yn
 llawn llythyr ar eiriau : onyd, a'r accen y fynnsyr, neu agsedh
 y dyna'i dysetto, neu y dyseder grrho. Ac creydh hynny
 bho a' safancuth a'r droell hon i gerydhu yn gudhlym, ac i gelh
 gair yn dhigribh, a geiriau gerrhynnebus.

Rhybydh.

Gorsilisch rhag arberu'r droell hon heb achos dirymeth:
 neu gellh gair mygn anamser. Yn nesa nid ggedhus i dhyn iel-
 radh ymarbher o honi grrh fedyhog, uchelradh, neu a'i selh.
 Canys anbhoeffael bhydhe ei ymadrodd, a disybod da ygh-
 ghyddh pasb, ac ym marn pasb oll.

VIII. PENNOD.

Am Grybwyllheb.

R Hith aralh ar gat gargerdd y fddh, pan bboi ni mygn yma-
 drodd

drodhgymydarnon'olhsg'hbeibiorysbeth, alhesid ei gryb-
eylb, ager hgyr daghos digon o dhamnec yn ei gylch: neu'n
byttrach dsgedydycsblawdano.

Eghraph o'r feruthur lan bhal hynn.

Misbi Pasla scribennoth hynn an lhas bhyhun. *Mi a*
dalabb ypsyth, cyd nadhygedabb i ti, yr syd yn bbyn neled
am danat tyhun. Phil. 19. Yn olydualh ymni y syganci vn
yn ymodh ymni. Ni dhygeda bhi roi o *Sylbhestr* yr ail, ei
enaid i dhirol i gael y bendagd idho i hun. Ni yghenabhi 'gen-
sgyno o *Helbrant* chgech o Baboedh, i ennylh y Babogaeth.
Benno. Ni sonnia bhi dharbhod i *Stephan* bab a *Sergius* dhar-
cladhu corph *Formosus*, a thorri ei benn, a'i bhyfedh, a'i bors i
abhon *Tibris*. Ie ni ledeba mai honn a bhygriodh y fecrabhen
i'r tan.

IX. PENNOD.

Am Bhare-saed.

Rhuth aralh ar gatergerdth y sydh, pan bho'r gelyn yn
gsasdebu yn drahaus, yn ol'gorbhodaeth, ac hi a elwir
maresaed.

Eghraph o'r feruthur lan bhal hynn.

Tydi honn wyt yn destrygiot deml, ac yn ei adeiladu hi de-
rechebhn mysg tridiau, acub dychun: a descin i lasr o dhuar
y groes. Math. 27. 40. Yn y geiriau hein y mae'r gelynnion
mor drahaus yn pwyso ar yr Iesu, gan dybieid o honynt dhar-
bhod am dano, ac nas galhei bhyth ymachub o'r bhareolaeth i
dhibhengael a rosent idho. Ac herwyd hynny y geis'r Gry-
weic y droelh honn yn ei iaith hwynt *Sarcasmos*, am na arbhe-

rir dhiim o honi nes damgain o dhyn yn gelain neu 'm mron hynny, o'r Grygair *Sarx*. febh, enaed heb enaid yndho. Yn ol budhugolieth arbher y pencigdasd ys, ar araith erth seled y celanedhion ymadrodd yn gas dus, (malpei) erth rei bys; ac hysynt yn bheirs. Yr eghraph yma a dhygais i o'r scruthur lan i dhangos phyrbh y drobheg honn; ac nid i gadarnhau 'r cam arbher.

X. PENNOD.

Am Phroengaed.

Hith aralh ar satsoredigaeth y fydd, fan bho yn, nid yn vnig yn celbsair yn dhu, ac yn rhoi gair sur; eithr hebbyd yn dangos bynnny yn dweyngrych mynn atcassedd trabeulyt.

Eghraph.

Gobhyn o rye vn moel a orug yn drahaus i *Dhiogenes* rye beth; nid oedh ebh bhodhlon i'r ateb, a gaslai anid ymgeighias ac ebh a gnaeth. Yno *Diogenes* yn ol ychydigyn o hamdhen, a atebasdh i'r baldhyn; bhal hyn. Y car bydd bhodlon; ni gneuthum dhirgam atthi; onyd hynn a dhyse da erthydd; yr sybh yn canmael y bles a fyrrhiodh o dhuar dy ben. Canys a'm tyb fynsyrol oedhent, gan brysfluro o honynt i'n nerthod a chybbheilbach penglog cyn yn bhyrred.

Aralh.

Rhys goch o Ryri erth bhachgen (a obhynmai idho (gan seled llaser o gylhilh, a'r gylhelh-luc oedh gantho) a'i gogryddi ydoedh?) a fyganeu, ac a atebe, le myn bacul Gadbhan. Am gylgais bhod cant gand y bham di.

Achos hydha i arbher y dhullh yma ydye, codhi balchder, yn bhydryddh, neu yntau 'syd, ac nid aghhyphelib i dhures a 'meibhil yn y trwyn cyn i dhyn ei ganbhod a'i lygaid. Ond rhaid y mochlyd rhac bod y dhullh honn yn dysyllh, neu 'n drescel, dhybryd, ynò abhribhed bhydh.

XI. PENNOD.

Am Anhagreb.

RHuth aralh ar satsorgerdh y fydh, yn lhareidbio ac ble gys yn tynny ymaith y cas, a'r dig, o'r ymadroddh, a geiriau bodhaus, ag a elhir ei gal s teg dros hagr, neu bboes dros anbhoes, achos ei bod yn adre dhi geiriau tyner, esmwyth, am 'cirtau hagr, anhyner, anbybryn.

Egraph.

Bhal hyn y mac araith rhai erth glysed y cybhrys dhyssedyd.

Naedh dws rhag diawl.

Y mac Selebh dhoeth hebhyd yn canmasl yr ateb a dola bhar, a digobheint. *Dyareb. 15.* Mal y genaeth vn a dhallesyd, ac a dhucsyd ger bronn *Alessander mawr*, brenhin *Macedonia*, am ei gablu: gobhyn o'r brenhin idho a oruc, pam y geneuthysse ebh, a'i gybheilhon hynny o farrhad? Yntau a at ebodh Oni bei darbhod y gein, ny ni a dhyssedfym laer gsaeth. Brth hyn yn dsgyn ar dhalht, na dhoethe'r gabl o'r gallon, neu atcasryddh: eithr o'r gein, yr hen ateb pan glytu'r brenhin, madheu ydhynt a oruc yn sylhysgar.

Egraph mygu Prydydhaeth.

Diachos oedh y dychan,

Er bynn o lid mac rha'n lan.

I

Rhy.

*Rhybhedh medh lhybhr a'n rhibhai,
O bu bhys neb heb ei bhai.*

D, Tr, len,

Rhybydlh.

Dau beth sydd i'g gochelud yn y dhulh honn. Yngyntabh. rhag bod yn rhy dolbhryd, neu'mroi 'n rhy'sael. Yn ail rhag gŷeniaith cyhoedhus. Yn ail sy gŷilidh : y lhall sy bechod.

XII. PENNOD.

Am Drasfymdheyn.

gaghen gyntabh o ailrhye troelb ymadrodd a el-
sir trasfymdheyn.

Trasfymdheyn sydd, pan areydhocair y cyphel-
yb, orth y cyphelyb, neu yntau pan nesider gair o'r
areydhocad priod, i am-mrbiod : bagen i gymydogasl, a gŷis
gynhebygasl. Ar bhyrreb, nid y'r droelb honn onyd cyph-
elybrydd ŷedi ei chornu mysn yn gair.

Deubeth a achosiaedh y droelb hon ar ymmadrodd, nid am-
gen yn gyntabh, y gobhaeg, yn nessabh, barnedigaeth cybhadh-
as. Y gobhaeg sy'n cynnyrchu'r rhan gyntabh o'r gymhari-
aith, ac yno iaen bharn sy'n argymhŷyto'r ail rhann. O bleg-
id cyd galhu o dhyn gobhio yndha y peth a ŷelaedh : erŷa o-
ny bydd yndho bharn ynadaŷl, ni bheidr gymharu'n gymmŷys
na geneuthud cyphlybrydd rhegh peth amrabhaelus. Ac am
hynny y gobhaeg berphaith, a gŷisdheys barnedigaeth ynt a-
chosion arbennig o'r drobhaeg hon yma, a elŷir trasfymdheyn

Egraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Dy'air di (medh Dabydd brophŷyd) sy lugern i'm traed, a
lbe

lhesych i'm camrau. Psal. 119. Mysn priod araith nid ys gair
Dus na lhugern, na lhesych; ond ertth gyphelybreydh bhal
hynn : sebh, bhegys y mac'r lhugern yn dŷyn y goleuad, a lhe-
sych yn goleuo 'r phordh : blielhy y mac geirbur air Dus
megys yn goleuo ein rhesydh phordh, parth ar lanbha, nebhael
fy'n y goruchelder:

Aralh.

Mybhi a blennais, Apollo a dhsghbrhaodh. 1. Cor. 2. Ertth
blannu y dehelhir gofod gofail, neu dhechreuad Cristnogaeth
ym-mhlith dŷnion diphdydh. Ag ertth dhsghbrau, y dehelli-
drey gyphelybiaeth hydhyfau, a chadarnhau o dhydd pŷgi-
lydh, y gynnullheidbha yn ei plith; er cynnydhu o honynt my-
sny o sybodaeth.

Aralh.

Yn ol y dhullh honn y dŷgedn am y byd : sebh, ei bhod yn
bhedhle i'r meir; yn garchar i'r by; yn seithdy geyddodh;
yn benyd i'r rhei rhingsedhol; yn golhgobh y pethau aethant
heibio; yn 'elyn i'r cynnyrchiael; destrŷeis pob naer beth,
cynnyrbher pob peth gael, presylbha pererinion; march-
nadbha'r chsildrous; ag yn ysbha pob peth lhygradsy.

Eghraph mysu Prydydhiaeth.

Aurey ser o ros curaid

Ys benn o'r Dyttŷn ei daid;

Albuoedh fŷdydh Gaerlheon,

I'n cyn ydoedh Iancyn don.

D. Edm. i'r hen T. Sal.

Y geiriau *aurey* a'r cyn ynt drasfymdheyn; yn pŷfo ar gy-
phelyb.

Aralh.

*Unlhas grebb o bhyen Lhoegr oedh :**A phrsgyn cedyrn Phraighc ydoedh :**O bu'r iarll obry a'i syr**Yn taro ym mysc antur-syr :**Nid ymroes ail i Bhoesen,**Idhyn bys ond i Dhus'n benn.*

G. Lh. i Iarll Penbhiro.

*Cloi dy dha caledu ydh gyd.**Caledach na'r clo ydgyd,**Diamond ar gydr gyd ymma :**Dur ar y dur ertth roi da.*

Aralh.

*Per brenn daen, pair obry'n da ;**Por gwyn blagurau buga.**Edling salch o deilsggh saed,**Eryr trin oreuraidh traed.**Argraidh dy luniaidh las,**Syr burphregh Ior Aberphras.*

I. Goch i S. Ro. Mortimer.

Aralh.

*Chwynnys'r athrodcyr ysch ion ;**A geygys'r chsedlau gceigion.**Y geiriau Aurey, phreyn, per brenn, chwynn, geyg, a ofod-
syd gan y beirdh hein ertth gyphelyberiaeth ei naturiaeth a'r
geyr pendebhigas!, y rhein a gannolent ar ei cerdh.*

Aralh.

*Lhaser colheyn heb geyno,**Lbitb-*

Lhithrad benn rhyd lbethr y to.
Lhaser (hyd yn-nhir Lhesn)
Lhesn hefc yn lhasen o bynn.

I. Geth.

Goesch yma bherre t od fynyr y gan beth mare, a'r nid oes gantho. Yr vn modh pan dhyccer gair perthynasfoli ederyn, anibhal, neu bhesyfibhil, is gepplyfu a dyn: bhal pan dhyccer; Edrych y trydar, neu 'r geeryr sydd ar y bherch yn ma. Ym ma y goesch bhenphrygu, neu ysmudo gair o'i briodoldeb ei human, i'r rhye gyphlybrydd cybhnesteth; bhal bynn.

Gsann a ben ysr yghlenbil,
Ac nid gsann gnciat ei gil.

Araih.

Rhusfa gallon son rhi seiniacdr arbhai
Rbugl draic mesn brydrau rhiau rhuaedr.

Einon Len, i R. ap Gru.

Achosion pa ham Yr arbherir Y droelh honn.

I.

Yn gyntabher meyn disodhi dalh araih, dreyroi ar gyphlybrydd 'oleuad hydrych, is geled yn eglur, ac is dealh yn brylhog.

II.

Yn ail er meyn cynnyrbhu nwydau 'r gerandasyr, dreygybhathrach, a'r gobhydheb rhegh y cyphlybrydd a'r peth.

III.

Yn drydydd er meyn crybhau yn bybyr, a nerthogi yn rym-musael gybbadhas dhirgoel, a phrybhlondob.

IIII.

Yn bedgerydli er meyn cannortheyo 'r 'obhaeg, neu i dhal
yn siccrach yr ymadrodd benphrygiadl, ar araith droedig gy-
phlybus.

Rhybydh.

Gocheloch erth y 'marbher a'r droell honn, roi aghlyph-
lybreydli dros gyphelybgeriaeth cydgedhasl : megys pei dy
sedei ryvn, mae'r taro 'n cybharth, aghlyphelyb ydoedh.
Gocheloch hebhyd rhag benphryccio, neu gyrchu y cyphely-
breydli o ryb bethau a'r na's adnebyddi y gerandagr.

XII. PENNOD.

Am Dhychymmygair.

T y dhulh honn y perthyn gair ganeuthur, sebb
pan bho'r araithigr yn dychymmig ens i ryb bech,
erth dhyngaredsain y peth, y bod drey gyphtybre-
ydd yn ei argydhocau.

Eghraph mygn Prydydhiaeth.

Porth Tomas, porth nas, porth nic,

Porth a ganydhe gnec yn dhi gnec.

Aralh.

Cric crec ntm daegr pe croccid.

D'Ggilam i biogen.

Aralh.

Sich, sech, yn ol chsech ei cham.

G, Lhyn i bhenn.

Ynail pandhigeyddi ddescennedig odh erth y cyfsebbhinla
hynny erth duedhu parth a chyphlybreyddi y peth, megys yr
ensyd

engyd *Tescra* o'r gair *Tescres*; caer *Ninibhe* o *Ninss*; a *Dynbech* o gybhanlodhi 'r dhau 'air hein : sebh (dynbach) y drebhechan.

XIII. PENNOD.

Am Gybhordhsyn.

R ail gaghen o'r ail rhye droelb ymadrodd a elwir cybhordhsyn.

Cybhordhsyn ys pan rodhir y cydael yn lher rhann, neu'r rhann yn lher cydael.

Rhann sydbeurthiasl. Yn gynthabb darn neu aelod : bhalhynn y mae braich, neu ben, yn aelodau o gorff dyn : croghteyd a pharied ynt rannau o dy. Yn ail pob rhith tann ei rhye : bhalhynn y mae tiriondeb ac vbbudhdod yn rithoedh tann ei rhye sebh rhing-edh. Agbel, a dyn, tann ei rhye, sebh hanbhod. Am bynn, o achos yr anrithder bynn o ystyriaethau, y mae 'r droelb bonn yn ungedbus. sebh.

I.

Am Gyphordhsyn darn.

Cybhordhsyn darn sydb, pan rodhir ar ymadrodd y darn yn lher cybhan, bhalhynn.

Eghraph o'r scruthur lan bhalhynn.

Nid sybhi deilegh i dhybhod a honortann bhy gbbrogbleyd. Math. Brth y gair croghteyd honn oedh dharn neu rann

o'r ty, y dehelhir y ty i gyd ac yn gybhan.

Aralh.

*Paol at y santeidbedig ein Iesu Grist, sant erthalsedig-
eth, gidac olb a'r a alsant ar ens'n arglwydd Iesu Grist. erth y
gair yma a alsant y dehelhir holh anrhydedd Dws, a gsalan-
aeth ein ior tragsydhagl. Gselsch yma rodhi galsad, honn y
rhann o'i safanaeth, am y cgl. Canys rhann o anrhydedd
Dws ys gals arno.*

Eghraph mygn Prydydiaeth.

Trosch seneb at trychannyn;

O throï d' aelni thery dyn.

T. Alet.

Yma y gosododh y prydydh yr ael honn ys rhann o'r seneb,
dros yr holh seneb.

Aralh.

Lhager callon bronn hebri,

Brudh, bereydh pridbo Harri.

Y prydydh a osododh y gair ymma Callon, honn sydd rann
o'r dyn, dros gegl o'r dyn. Syma dhodi y rhann yn ihe'r cybhan

Aralh.

Y marchog hir ym mraich cad,

Mae'r gyd gars? mae'r dy gariad!

Gsac bbi (oer t'm gybhrys och)

Na bygn dyn a'i benn danoch!

Io. Tyd, i S, Io. Sal.

Erth y gair ymma penn honn sy aelod o'r corph; y dehellir
y cybhan; scbh y corph i gyd.

II.

Am Gybhordhsyn rhith.

C-bbordhsyn Rhith sydd, pan roddir ar ymadrodd y rhith dros y rhye; neu yntau pan ddealkom y rhye erth y rhith.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Mi ar y bychen bhod yn yscargseblsddisrth Grist, dros bby mrodyr. Rhubb. 9.3. Y gair yma brodyr a 'osododh Pael yn yr araith honn i arsydhocau gair arall; sebh cereint; yr hennn air ys 'r rhye; ac fy 'n gorymdhsyn, ac yn cynnal y gair Brodyr yndho.

Ie bod pa air ys 'r rhye rhagor y rhith gona hynn; tro'r araith yn y gershsyneb; ac oni bydd hi yn eirgir; y gair, ni chysedha erth droi, ydys 'r rhye. Bhal hynn: bho elhir dysedyd, pob brasd fy garsr. Onid ni elhir dysedyd, a throi yn y gershsyneb; bhod pob carsr yn bhrasd. Ac am hynny y gair carsr hennn nis godhe ei droi yn dhymchoeledig ys 'r rhye.

Aralh.

Ple gan hynny y mae 'r phrost? Hi a gawyd alban. Treu ba gybbraith? a'i yn y gscithreodedb? nac ebb: eithr gan gybbraith phydd. Rhubb. 3.27. Erth y gair cybbraith y dehelhir athrasaeth: yr hennn air sydd gysphredinach: sebh yn cobhleiddio 'r gair arall. Oblegyd pob cybbraith sy athrasiaeth: onyd nid ys pob athrasiaeth yn gybbraith.

Yr ydys yn arbher y droelb honn, pan ofodir ar araith, neu scribb, eno'r nailh 'er neu dbyn am y lbalb, orannrhye gysph-ctyb rwydd, dulh, neu naturiaeth. Bhal hynn y gelhir gals ger hybhribeyll yn Gato, ger cybhiaen yn Aristides, ger doeth yn Selebb; ym phrostisr yn Thraso, cynbhigenner yn Zoilus,

beigr chsillerth, rhodrefgar, yn *Bhonus*; gsrthdeyrn yn *Nero*; a dyn bolgar, rhummenbych, yn *Epicurus*.

Eghraph mysga Pr ydydhiaeth.

Troist yr iaith at Horus dr 18,

Telli oedhyt ail ydhas.

Io, Tydur.

Aralh.

Assa a haydhosy hedhyg;

Os yn y cor Seneca ys.

T. Alet

Aralh.

Apollo'r gler, pel aur glod;

A Minerbba, mgyr arbod.

Ed. Pr.

Wrth y gair *Telli* y dehellir ger hyphraeth; wrth y gair *Seneca* y dehellir ger synhgyrol; wrth y gair *Apollo* y dehellir ger doeth; wrth y gair *Minerbba* y dehellir vn dyscedig. Canys wrth roi enw *Telli* ar rye 'er aralh, rhaidys deallh y gamp, a'r rhingodh ydoedh ar *Delli*: ac am bynnny pann abochi rye vn yn *Delli*, yr ydych yn arsydhocau ger hyphraeth, wrth roi y gair *Telli* honnys 'r rhith; yn lle ger hyodl, y cenedlrys cyphredinael.

Yr yn *Phunud* at y dbuhl bonn y perthyn, pan ofodir mgyr araith vnic yn lle lhuoffaeg.

Eghraph o'r scruthur fan bhal hynn.

Y dyn a' enir o' eraig, byrr ys ei enioes, a lhasn cymmyrbhyd. *Job. 14. 2.* Wrth y gair *dyn* y dehellir holl dhynion y byd. Sele yntau yr vnic dros y lhuoffaeg.

Eghraph

Eghraph mysgu Prydydhiaeth bhal hynn.

Mwyabb rhybhel a gelaïs,

Y sydd rhogb Cymro a fais.

Sele dhealh llager gorch hensi vn Cymro a fais.

Aralh.

Gsare a'i gais, a'i guras,

Y bu'r ger a bers ei gas.

Ni bbedrai iarlh bann bhai drin,

Bare cnoccelh a'r cnscein.

Gsare a gnaeth ein ger not,

Toglderdh geyr duon Talbot.

G. Glynn i'r Cynastr.

Dyma roi i'r penlhu 'n vnig yr 'orchest a gnaeth eblh a'i bhir-
leyr gidac ebb. Ac am hynny rhaid i chsi dhealh yn beyllhog,
pann gymerer cyn nharieth rhogb vnig a lhuosfag; mai ar y
dhulh yma y perthyn, rhagor pann ystyrir y penlhu yn ar-
geinydh i'r milgyr: yno y tuedha'r araith parth a throelh yma-
drodh aralh, mal y dygedais vchod.

III.

Am Gybhordhsgyn cydasl a chybban.

Cybhordhsgyn cydasl ys, pan gyssodbir mysg araith, neu
ymadrodh iaith y cydasl, yn lbe'r rhann.

Deurith gybhordhsgyn cydasl y sydd. Sebb, Cybhordhsgyn
cybban, a chybhordhsgyn rhyg.

Cybhordhsgyn cybban sydd, pan rodhir ar ymadrodh rhyg un
air a bbydho yn ar ydbocau peth cybban, dros dharn o'r cy-
bban.

Eghraph o'r seruthur lan bhal hynn.

A brenbinoedh yr bolh dbai ar a geisient olsg ar Seleht;

i erando ar ei dhoerbineb ebb. 1. Erenh. 10. 14. Dyma roi yr
bolh dhaiar yn lhe darn mægr o'r byd; o blegyd yr ydoedh lha-
ser o'r brenhinoedh cenedlic, didhurs, ar y pryd hynny, a'r ni
chlosgant son am Selebh; a phe'i clyesent, ni dhoent nac i 'mo-
bhyn, nag i 'mymgais ac ebb.

Aralh.

Yr vn peth hebhyd a adl isiafont idhas, y lhadron, y rhei a
grogessid gidac ebb. Matth. 27. 44. Erth y gair henn lhadron
y dehellir vn o'r dhau a grogessid gida Christ; o achos ni chab-
lodh vn o'r dhau dhim o hono: mal y testia Luc. 23. 39. Ac erth
hynn chgi selch mor aghenreidiagl ys geybod trobhegau
ymadrodh, i iasni dhealh perylh yr scruthur lan.

Eghraph mygn Prydydhiacth.

Troes dinystr tros y dynion!

Trist ys 'r gri tros daiar gronn!

Mægr iasni rhoed mor Noc 'r rhægg;

Mes ys mægrchæddl mægr marchægg!

Rh. Cain i S. Io. Sal.

Pann ys 'r prydydh yn rhoi yn y pennilh daiar gronn, erth y
y cybhan y mæc ebb yn dealh rhann blaer o'r dhaiar: sebh y
bhro a gaslei golhed am y bhargolaeth.

Yr vn modh at y dbulh honn y perthyn, pan ofodir ar ymad-
rodh y lhuoffægg yn lhe 'r vnic. s. Bhal hynn yr ymadrodant
brenhinoedh, a geyr pengledhasl: Nyni sy 'n gorchymmyr,
Nyni sy 'n peri; Nyni sy 'n gæahardh; a'r cybhrys. Pann na bo
onyd vn nid amgenach reyrn, neu deysfægg y modh hynny yn
adrodh ei eyllys erth craillh.

IIII.

Am Gybhordhryn rhye.

Cybhordhryn rhye sydd arbheredig myn ymadrodd, pan dhyroir y rhye cencetlasg, sebh y gair cyphredinael, cynnaliadey, yn lle'r rhith, neu'r gair manel amgyphredig.

'Egraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Eech i'r bolh bhyd, a phregethsch yr ebbeghil i bob creadur. *Marc. 16. 15.* Brth y gair creadur y dealhsn yr holh genealoedh; o blegyd nid oedh *Dus Iessu* yn gorchymyn, ac yn peri idhynt bregethu i'r main a'r creigiau: eithr i'r bobl. Ac heresydh hynny chsi a selesch bhod y gair creadur 'sedi ei 'osod yn lle *Gserin*. Ac mal y dygedais y phordh i chsi i dhealh pa vnbhydh y gair rhye; syna, pan nas gelhir troi 'r araith yn ei gerthdhrych; bhal hynn. Pob dyn sy greadur; onyd nis gelhsch dhygedyd, pob creadur sy dhyn. Ac am hynny y gair creadur ys'r rhye, a'r gair dyn ys'r rhith.

Egraph myn Prydydhiaeth.

Y tair cheaer ynt ry cherson,

Nis roc oes hir i Syr Sbon.

Malhdith dy bhamm i't (amen)

Atropos, pann ait a'r penn.

Io, Tyd. i S. Io, Sal.

Y tair cheaer ys'r rhye; ag a osod yd ymma yn lle'r rhith sebh *Clotho*, *Lachesis*, *Atropos*.

Antonomasia, Lhedengiad.

Yn ol y dtulh honn y rhoir ar ymadrodd, yn lle ene as d'r rhye gelbydyd, ene'r gelbbydyd. Bhal hynn y gelher dygedyd y philolophydh, dros *Aristoteles*; y Groeg bharch, yn

M

lle

lle *Homer*; yr araith o'r Rhubhseinagl, yn lle *Telli*, a'r lhastryd, dros *Dhabbydbbrophsyd*.

Mygn Prydydhiaeth,

I gads rhoer y gadair bardb

Ar bbedhbbaen yr vbbudbbbardb.

Mie'n medhgl Dabhydh ap Edmwnd. Yr vn phumud y digsydh bod ne eidenz, pan dhygeder y bardh, a medhgl Talieisin, neu y prydydh, a medhgl Dabhydh ap Edmwnd; neu pan dhysetto ger (o'r dyrnas yma) y dhinas, am Lundain; neu yn Phraighe y dhims, am Baris: neu 'r Scytiaid y drebh am Eдын-berse; a throy'r dhulh honn y dygaid y Cymro am bendebhig ei glad, y Ger, neu 'r Aer. Yn ol y dhulh honn y gelsir dyn yn ol ei glad, y Phraghe, y Brythyn, y fais, a orchbhysgodh, neu a orchestogdh. Pannabaid yn medhgl onyd rhye vn dyn o'r genetl hynny.

Egraph mygn Prydydhiaeth:

Achrio i gymro'r gamp.

Aralh,

Pannbbu'r ymdynnu am dani,

Ac o'r y ty y traegydh.

Rhybydh.

O's arbher o'ch y drobbheg honn, rhaid y e'drych ar dhu beth. Yn gynrabb ar dherhol rhannau cymmys, neu rich cybladhas. Yn ail ymogel o'ch ei arbher ym mlith rhei annyscoddig, neu dhynion rhoddrefcar, baigribiaeg.

XIIII. PENNOD.

Am Ddamchseiniâu Trobheg ag ifod am Aralheg.

AN ymison uchod am droelth ymadroddh, ai rhysogethau, pob vn yn neulhtuol : yn asgrhybychen i chsi gydnabod a'r pethau sydd dhamchseiniâsl, a croclathic grthynt.

Tair Damchseiniâsl sydd ydhynt.

I Aralheg. { Grommeg.
 { Dibeureb.

II. Gorsireb. { Cynnydheb.
 { Eidbileb.

III. Cam-arbheriad.

Aralheg.

Aralheg sydd, pann hbo'r ymadroddhgr araithgar yn gofod ddy (o'r lheiabh) neu bhyo drobhegau ymadroddh, i sneuthud yr iaith yn gymmensedh ts phraethogi yn dhiertth, ag yn barabllus ; er peri mgyo dbilysbryd ar'grando : er mgy o'sb-yfryddh o'r peth a adroddhir.

Y mae'r dbulh bonn yn amrys. Y dbulh gyntabb ar Aralheg sydd, pan roir ddy vnrhith, neu vngedh drobbaeg ymadroddh o'r bynn lheiabh, yn yr vn synbgyreg, neu amgenach mgy o bonynt, yn ol damchseiniad yr arbbaeth : sebh ddy drassfens,

M i i

dwy

dey drasfymdlwyn, dey 'sateoraeg, dey gybtordlwyn, neu
cheganeg.

Gwybyddoch oni bydd dey o'r troelbau ymadrodd o'r hynn
lheiabb yn yr vnsynyr, ni dbylid mo'i gals hi yn arallheg o'r
dhulh bonn. O bydd mwy no dey ni'm daer o'r cheganeg.

Egraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Yr hennsddh a'i syntol yn ei las, ag a garth ei laer, ac a gasel
ei senith is efcubaer: onyd y ggeanus alysc ebh a than didhipho
dhadgy. *Math. 3.* Yn yr araith honn y mae chgeech vnith
drobheg; sebh trasfymdhwyn. yn gyntab y syntol; yn lle
barn Dug; Yn ail Carthu dros dhidoli'r dreg o dhisrth y da,
yndrydydh y lhaer yn lle 'r eglrys seledig; yn bedgerydh y
ggenithdros y detholedig; yn bummed yscubaer yn lle'r nebh.
Yn chgeched y ggeanus yn lle 'r gerthodedig.

Parb vn o'r hein 'eiriau yn neulhuol, ac ar ei pennau ei ha-
nain, a elsir Trasfymdhwyn, mal y dangoseis vchod: ond y
chge' gair hyn yn yr vn bhraedhaeg a haedhaffont eneg arall;
sebh arallheg dychymygus.

Egraph mygn Prydydhiaeth bhal hynn.

Nialhai'r drain, a'r lher draeg

Ac imp euraid gomparias.

Ni'th syrai byth 'er o belh,

Er rhybychurboi bachelh.

L. Moni S. Th. Sal.

Yn yr araith eb gyntab y mae tair trasfymdhwyn. sebh,
drain lher ac imp. A chann ei bod mygn yn synyr bhraedh-
egael, hi a elsir dychymmig aralbegus.

II.

Am 'Rëmmeg.

Yr ail dbulb fydh, a cheir yn briodasl Gremmaeg; neu dychymmic dammegasl, pan bho'r araith mor dyeylh, ac nas gelbir onyd yn anbasdh iasg gasclu ei dealb, a'i deogbliad.

I ghraph bhal hynn.

Mil o eis blant
O'm corph a dybbasant,
Yn bbeibion, a merched,
Hardh eisf ei gseled:
Bye sybb yn ars,
Ac hëynt a bhuont bhars.
A garodh bby meibion

A bhuont ei galon;
Alheas bby ganthynt
Yn amser ocreynt.
Mars yn ei bencint
Bby merched darogeint;
Pale o bhyd
Nis genn bebbhyd.

Dealh y dychymmic sy bhal hynn. Prenn oedh y bham; y phrëythoedh oedhent y meibion; y dail oedh y merched.

Yr vn modh yn yr scruthur lan y mae lhager o dhamnegion ryeylh. Megys y gseledh Nebucadnezer mysg gseledigath, Brenn geych. Hën oedh yn arsydhocau ei sybhyd daiarasl, ac ebl ei hunan. Y bhann lle'r oedh yn rybhu, oedh yn arsydhocau mansodhiar ei dyrnas. Ei vchter, oedh yn dangos ei vrdhassoldes. Ei amldhrych, oedh yn honni ei 'ogoniant. Cadernid y prenn, oedh yn manegu ei alhu. Ei dhail prydbherthasl oedhynt yn arsydhocau ei eisfoedh, a'i gallynnegriath. Phrëyth y prenn, oedh yn darcan ei gyseth dybhodasl, a'i ardreth gogybhlëydh. Gsalcod y prenn, oedh yn egluro ymdhiphyndasg ei danleydhieit. A'r adar ym mhlith y caghau, oedhent yn damegu ei gyghhorion prydhyt, ac amrabahele deymnoedh danas. Dan. 4.

Rhŷbydh.

Y neb a arbhero'r dhulh honn (cydna dhyllir canmasl ymarbher dim o honi) bydded tra gobhau rhag bod o'r cyphlybiaethau nag yn aghhybhadhas; pei hynny, diau y perci aghhybhangeydh: nac yn Ordhierth; canys hynny a ſnei 'r araith yn rhydyŷyllh. Nac yn Annigair; canys hynny a ſnei ei chafau. Nac yndŷyllhodrys; mal y mac lhaſer o'r bruddiau Cymroic neu 'n hytrach y cŷbl. Nac ŷerth rei Anŷybodus; canys hynny oedh dhiſteſi er mŷyn dyŷedyd chŷedl i'r bydhar.

III.

Am Dhiheureb.

Y drydydh dhuilh y ŷydh, a elſir Dibeureb (o achos nas geill neb ymdhiheuro o dhiŷerth 'ſiredh y cybhrys ŷynnŷyr) arbberedic yŷ, ac er hynny yn odidaeg o'rann cyphlybreydh, ac arŷdhocad.

Y mac deu beth yn aghenrheidiaſl i dhiheureb. Yn gymabb, bhod o honi yn araith hynod ym mblith y rhann bŷeyabb. Yn ail bod o honi yn ŷynnŷyr aſl ac yn obbŷdhus, i gael ei hadnabod yn ŷiŷnodus, rhagor ymadrodd ŷatbredig, a chyphredin.

Egraph.

Deu air ŷydh rhaid ei dealb:

Gair mam, gair lhyŷbham yŷ 'r lhalb.

Y mac hynn yn dhyŷeddiad cyphredin; ni ŷnel gyghor ei bham genaed gyghor ei lysbham.

Aralh.

Y maen a dreigla, ni bŷŷfogla.

Honn ŷy 'n arŷdhocau na dhaŷ cyŷerthoŷgroydh ŷerth yŷnudo o'r nailh bhann i'r lhalb yn dhiŷtyr.

Aralh.

Aralh.

Po tynna bho'r lhinincynta y tyrr. Sebh po mseyabh
bho'r lhudhed, cyntabh bhydh y disgedh. dyma dhysediad ad-
necydhedic o hynagdroydh 'odigaeg.

XV. PENNOD.

Am 'Orgireb.

IL damchseiniasl trobhaeg ymadrodb ys Gorsireb. Gorsireb yntau ys areitheb yn gorchabhu
gsirionedd er møy cheanegu, neu yntau leihau y
peth adrodbedic; nid ar 'odhe tsglbo ne srtbebu
goreydbgel aghbysir: onid ar bbedr amllau masredd, neu
bbychanreoydrhys bethau, ar gyphlybreydh garbennic.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Diolchabb i Dhus drey Iessu Crist droffoch i olh; o blegyd
bod eich phydh cbei yn bonnaid dros yr holh bhyd. Rhubh. 1. 2.

Y mae'r apostol yn y geiriau hynn dros yr holh bhyd, yn
'orchabhus yn dangos bhynd clod y rhubheinsyr y pryd hyn-
ny ynmhelh ar bhyd. Ac am hynny y rhodh ebh y cheanedi-
gaeth hynn nid (mal pei) clyessei pob bann o'r byd son am y
Cristnogion o Rubhein: onid er møy ei annog hēynt yn glod
bhaer i gynyddhu yn dhibherth yn y gristnogaeth; honna a 'o-
fai liefsid yn ei plith.

Eghraph mygn Prydydhiaeth.

Pŷ bei ganmil yn dhibys
Oeryd rhibb ar dir Rhys,
A thrychan geinlban, a gein,
Ag yn malu gan melin.

N ii.

Pe

Py bai'r dhaiar yn bhara,
 Neu bblas dgr bhal'offai da:
 Yn ei gledb rhybhedh barbau
 Dgr, a daiar, dri diau.

D. Nantmor,

Aralh.

Abodei las (be doe lu)
 Ar gledbau, er ei gladhu;
 A'i lung grol yn gorsedh;
 Ebb a gnai'r beilch obhni'r bedh.

Yn ol y Gymmhariad bhsyadgy honn, y gelhir dygedy.
 gennach no'r eiry a dunach no'r muchudh; buanach no'r gen
 nol, crybiach no Mil, creulonach no'r Scythiad.

Amlach ych, a mel, a charn,
 Nog ys'r gro, neu'r graig'rauan.
 Aml o bennau mil beunydh;
 Aml ei drin, mal od areydh;
 Aml o phreych mal ael phair ych;
 Aml o's rhaid mal ser ydych.

L. Moni S. Ro. Sal.

Dym-na cheanegu ar araith, a meyhau geirionedd y peth
 amgenach nog ydoedd ar sig iaith; ac er hynny yn dhibhai, o a-
 chos nid oedd bryd, a medhgl y pryd ydych ar dhygedyd cel-
 sydh, onid rhoi canmoliaeth adhas erth y cymmhariad chea-
 negael hynn.

Yr vn modh y rhaid barnu, pan dhigsydho cymmharat lheid-
 og. Megys pann dhygeden bhod rhye beth yn lhai no'r ger-
 cinyr, neu daces dhyn cyn lheid a'm dgrn.

Bbo

Bbo arbberir y dbulb yma ar gynmbartiat gybbardal, neu
gybbaftad, dbeypbordh.

I.

Anxsis. Cynydhiaith.

Y gyntabb a elsir Cynnydhiaith, a honnys phyrbb ymadr-
odh pan bho'r araithigr yn amllau erth 'osod y gair meym
y gair lhai. Bhal hynn y dyceden, bhod gerda, yn fant; bhod
farthes, yndhiael; bhod merch lan, yn aghel; bhod gerbalch,
yn *Lucifer*. bhod medhryn, yn bhochyn; bhod aubydh yn
dorgeg; ac occrer yn bhlaiddh.

II.

Meiosis. Eidhileb.

Yr ail a elsir Eidhileb, sebh pan 'osodir y gair lhai am y gair
mey, er meyn ymdhangos o bono yn lhai nog y bo, neu 'n bhy-
chaniaen. Megys pei galsei rye vn athro dyfcedig, yn yfco-
laig tles, neu archolh bhar, yn griippiat.

Eghraph mygn Prydydhiaeth bhal hynn.

Dygyssion di deg yn d'ol,

Dyccant bey deucant beol.

Aralh.

Y ger a'i salht yn gaer eis,

Bhalgsichiedyn gwyb ydis.

L. Daron.

Yn y geiriau cyssion a gwichiedyn y mac gostyghiad ar vr-
dhas y peth, gan ifelder, cidhildra, a lhelcedh y geiriau.

Rhybydh.

Rhaid ye gochelyd erth ymarbher a'r dbulh honn rhac dau
beth. Yn gyntabb, rhac gorchabu, neu 'oramlu dibhudbberh,

O

neu

neu goeg-beth: ac hebhyd rhac lheihaŷ goruchabhiaeth, ac iarg-
nglod pethau hynod, a dagnus (amgenach nag yn gybhardal)
y peth hynnŷdli ŷahardhedig. Yn ail, er bod peth yn haedhu
moliannedigaeth, a gŷiŷbhagŷl gymmendad: hagen rhaid yŷ
bod yn 'obhalus, na bo 'r cymmhariad yn gormodhu vŷch laŷ
anian, ac ynadŷŷdŷh y dhulh hon: ŷebh gorchdhugiad, mal y
mac yn hynn.

Gordhu yŷ brig y ŷerdhon

Gan bhŷg ceginau o bhon. neu bhal hynn.

Nas cŷbh-oeth y byd Iebhan ai cabbas:

Nas pryd agbŷlaidh meŷn priodas:

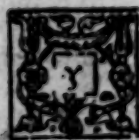
Nas pŷŷbh, a chan pŷŷbh ygb-ghbŷlch vn plas:

Nas albu 'm mbob pŷŷbh, nas lhu 'm mbob plas.

Nasdh Dug rhag y gŷethio.

XVI. PENNOD.

Am Gam-arbheriad.

*Trydydh dham chŷeiniagŷl troelb ymadrodh a el-
ŷir camarbher: ŷebh pan bho 'r ymadrodher, neu'r
ŷcribbennŷdŷh ag arno eiŷiau gair priod, cymmŷŷs,
ac achos hŷynny yn benphŷŷccio y neŷŷŷa, neu 'r cŷpb-
lŷppa i'r peth a ŷylbŷŷŷia i ei areydbocau.*

Eghraph o'r ŷeruthur lan bhal hynn.

*Heŷ a ybbant ŷirŷaed y graŷn gŷŷin. Dent. 3. Y gair gŷŷaed
a 'oŷododh Moŷŷen dros lugaŷn y bagad graŷn. Dŷŷy gennad y
dhulh honn, yr ydym yn rhoi hengaŷ ar bethau nid oes idhŷnt
engaŷ priad: meŷŷ pan dhŷŷŷedŷn, ar araith, Cym y bhal-
en; traed yr ŷtol; a'r vn modh am bethau erailh, a'r nid oes idh-
ynn*

ynt engau priodagl. Yn ol y dhull honn y galsodh *D. ap*
Gsilym Ibbor bael. Cybbailh a mab-aith y beirddh.

Dymma rodhi gair yn agos at ei arsydhocad ei hunan ac etga
 yn ystlyssu peth heibiae.

Rhybydh.

Gochelgch yn y dhull ymma gyrchu 'r trasgymdhe yn, neu
 'r cyphybliaeth o rybelh, neu o beth anhygon. ac y nessa, na
 arbhergch gam-arbher yn bhynych, neu 'n hytrach vn amser;
 o dhigerth yn amser aghen : sebh pan bho eisiae gair priod hy-
 seith, hysedh, y no y gelhgch geisio'r cymmorrh a gaphoch.

XVII. PENNOD.

Am gahanniad ymadroddh a'i nodau.

YD yma bu dosparth ar y rhann
 gyncabbi i Adburneg : yr ailrann
 a gallyn, sebh Dulb ymadroddh,
 neu phyr. Onyd er mæyn dealth
 yn selh, a geybod yn hybhettrach
 dulh ymadroddh, gæelabh yn iaen
 roi ymma ar laer (cin i mi son am
 dani) y peth sydh aghenrhaid iæ
 'eybod o bhlaen lhae: yndhiameu

bhryd, sebh nodau gæahannedigaeth ymadroddh. nid amgen.

I. Rbægæabannod.

II. Gæabannod.

III. Cybbannod.

IIII. Gobbynnod.

I;

Rbægæabannod, neu dornod sydh rann o'r araithebb ymadro-

O ii.

dbus

dhys, sedi ei chybbanfodhi heb yn gorair yndbi. *A'i nod*
fydh bhalhynn. , , ,

Rhaid yŷ canmasl teyrnoedh am ei doethineb, crebhdyd, cy-
 bhiagnder, trugaredh, tiriondeb, rhagseledigaeth, haelioni, a'r
 cybhrys; ynadoedh am ei pŷlhedh, obhn Dws, dŷŷceidiaeth,
 diobherbhryd, gŷiliadŷriaeth; yr athro lenach am ei dhyŷc, ei
 dhibhribŷyll, ei buchedh dha, ei hydhyŷc athraŷeth, ei obhalbh
 ryd dros ei gail, ei ŷadalsch myŷn gŷirionedh, a'i gariad per-
 phaith tuag at oll; y penlhu am ei cyŷreinŷydh ei rhagbhŷri-
 ad, a phydhlonddeb, ei lesder, ei gallonngŷriaeth, a'i dheŷder.

II.

Gŷabannod yŷ rhann araitheb yn gobennŷdhu ar ei gorair
 ac yn perpheithio'r ŷynŷyr i'r gŷybannod, a'i nod ŷydh bhal
 hynn. : : :

A phangigleu hynny; dŷbhod y Bryttanieit i'r ŷerdhon:
 cynnilhaŷ lhu dirbhaŷr a oruc; a dŷbhod yn ei herbyn.

Myŷn Prydŷdhiaeth.

Nid trebb heb dhebhaŷd: | *Heb bhaŷd*

Nid tir heb ŷiraŷd: | *Heb bhys.*

Nid paŷaŷd dŷrnaŷd, | *L. Gl.*

Y mac 'r gorair yn lhedgudh ŷebh bu neu aralh.

III.

Cybbannod yŷ araitheb yn perpheithio'r ŷynŷyr idhi eibun,
 a'i nod ŷydh bhalhynn. . . .

Nid da cad annir. | *Nid arbhod ond gorbhod.*

Nid vnerth ond vndeb.

Nid rhaŷŷc onydrhinsedh. | *Abho hael (gabhael gŷybun)*

Nid lhaŷ ond lhaŷdhiant. | *A hy; bid o'i dha ei bun.*

IIII.

IIII.

Gobhynnod ygaraitheb, yn ymobhyn rhye, betb gan chgen-
nychu caphael atdeb amidano, a'i nodsydh bhal bynn ? ? ? ?

Eghraph mygn Prydydhiaeth bhal bynn.

Pgy o'r hael pur sechelyth?

Pgy rei beilch sy'n parhau byth?

Pa dhuc o bei dha ei 'saith?

Pa bhrenin heb bhare yn'saith?

Ior. Bhŷgh.

Yn a'r hynn, sedi trebhuu hynn o arlŷy i'ch rhyedho ar
phordh geybodaeth dull ymadrodd (honn nis geilhir ei deall
nai gsybod heb 'sahanniaeth yr ymadrodd, honn fy 'n cybh-
rŷedho i adnabod rhibhedi phraethincbael) mi a dhospartha
ohynn allhan arni ac a'i manega yn dhiymfagh.

XVII. PENNOD.

Am Dhuilh ymadrodd.

VLH ymmadrodd neu phygr,
sydh adburneg, drey ba'n y nesi-
dir lhun sedb neu gaphael sedb ar
aith i gynnebbindasd amgenedic,
drey phyrbha nesydh gybbanso-
dhiad.

Deurith dbulhsedh ymadrodd,
neu phygr y sydh. Yn gyntabb lhun
sedh, neu phygr Gair. Yn ail

lhun sedh, neu phygr Brasdbæg.

Lbungsedh geiriasl sydh, pandbulhsedhir adburnaeg a get-
riau cymmysfain, a gteyffain, o barai y gyntabh ys Cybbieu
ad, neu gybbhansodhiad.

XVIII. PENNOD.

Am Gybbieuad.

Cybbieuad, neu ogyssfelht sydh lun-sedh geiriasl, pann li-
asffogir, neu pann ogyssylhtir yr vn sain, neu'r gair yn
dhigybbhegh, yn bbynych, yn amnaid, yn yr maraith
bhrasdegasl, er mryn gorlensi, ac aghchsanegu grym, a
nerth yr ymadrodd.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Oh bby mab Absalom, bby mab, bby mab Absalom!
Dug na byssen bhars droffot; o Absalom bby mab, bby
mab! Gselsch yma gyssylhtu'r vn gair yghhyd, heb dhim cy-
bhregh rhsghtseynt, o dhigerth rhageahannod yn yr vn bhra-
sodhaeg.

Eghraph mygn Prydydhiaeth.

Lhann vchel, yn lhasn iechyd,
O bob digribbsch o'r byd,
Lhasn trasserch ys, lhasn trysor,
Lhasn cerdh bbelusfig mygn cor,
Lhasn, lhasn, lhasn lhasenydh,
Lhasn oes deg, heb nos, ond dydh,
Lhasn aml ys yr lhann ymma,
Lhasn, lhasn o bob dasn a da!

Io. Cent, i'r Nebh.

Aralh.

Aralh.

A snel gogan, ac anair;

Am'ogan, gogan a gair.

Gr. Hir.

Aralh.

Masr y darbh u mäs deſr-bhab;

Mäs masr masr, Mair Mair a'i mab.

T. Alet.

Gſeſch 'ogyſſylhtu, a chybhieuo yr vn gair yn bhynych,
yn yr vn bhrædhaeg; er mſyn dangos grynun y mſydau, ærth
ei lhabharu 'nbhuan ac yndhiaros. Ac herſydh hynny goch-
eſch rhag bod y geiriau a arbheroch yn y dhullh yma o dair
ſylhabh; canys hynny a 'ſnai'r araith yn 'ærthyn, ac yn anbli-
erth.

XIX. PENNOD.

Am Rêghſaghiad.

AIL rhith gogyſſelht y ſydh, pan roir gair; neu dhau ygh
gbbxhbroggh y rhein, a gybhieuir.

Eghraph o'r ſcruthur lan bhal hynn.

Bhy gbbhallon ſydh ſythgar o Dbus, bhy gbbhallon ſy ſythgar.

Pſal. 57 Beſe rodhi yn gybhroggh y gair *Dus* rhoggh y geiri-
au ſy 'ngencuthud gogyſſelht ne gybhieuad.

Aralh.

Nieſcennodh neb vn ir nebb, eithr y neb a dhoeth o'r nebb,
ſebb, mab y dyn, benn ſydh yn y nebb. Y gair yma nebb a hwaſ-
ſogſyd deirgeaith yn yr vn bhrædhaeg gybhannodæſl. A hon
ſydh rith aralh ar gybhieuad, o blegid mynych arbher yr vn gy-
bhannod bhal hyn. O bhrenin, ti ſy bhrenhin ar bhrenhinoedh.

XX. PENNOD.

Am Drycheb.

Eithiau bho dhigwydh trychu 'r gair, a chybbrygh-
u geiriau rhog y dhau dharn hynny.

Egraph.

Y scybharn (yn narn y nos)

O god sy yma 'n agos.

Ymma y faghwyd geiriau rhog y dhau hanner. Nid gwis
arbher y dhull honn, onyd parh bho achos yn peri aghhen-
rhaid y drychiad honno : nailh ai i achub pennilh, ai yntau i
gymmsyso, ac i hardhu sain, ac osleu 'r araith.

Rhybydh.

Rhaid ysgochelyd yn y dhull a elsir gogysfellt, a'i ritho-
edh, rhag digwydh canniad y gog, nid amgen, pannho i yn y-
marbher ac atfain yr vn gair yn annhrebhnus, neu 'n rhy bhy-
nych, yr hynn beth abhlina'r ggrandasyr, ac bhelhy ni bydhe
gybhadas i gynnrybhu 'r nwydau, na chgaith yn debig i dhau a-
chenaid o'rgallon.

XXI. PENNOD.

Am Sahanfaghiad.

Eithiau arall ebh a feghir rhog y geiriau cyf-
sylvtiassg, sahanfaghiad heb dynnu ymaeth dhim
o fynyrr ybhrasdbeg : Canys, cyd bei dbierthfa-
ghiad i'r araithaeg, hi a safaneatha is badburnbau
hi, a rhyf refem, neu is goleuo 'n arglaerach. bhal hynn.

Lhaseroedh a heurant bhod yr opheren (anabhasda dibh-
ymiant gsr dhiodhebheint Crist) o'i theilyghdra yn galhu
geci.

gseithedru, a rhaclydhu, nid yn vnic madheuant pechodau, ci-
thr hebhyd iachau rheir cleibhion, dynion, ychain, a debhaid.

Eghraph mygn Prydydhiaeth.

Ni bydh y gŷsann heb i dhogarn

(Iesu gedid) sy gadarn.

Heb' air o'i benn bu yr balch

Rhag d'obhn, y rhyngiog dibhaleb.

T, Al, i S. Ro, Sal.

Aralh.

Pettenn (yn nid oedhen ni)

Goganser a gae gynti.

Hŷ. Cil.

Syna galtauu golodiad yr ymadroddh, gan seghu rhelenn ym-
ygn ei ganol: yr hennn pei gedid alhan ni syddhyd ei cisiau chro-
aith. A'r rhelenn pann seghir ymyen, a gylchir a rhye hanner
cylchau. A'r rheini vchoder rhyddhau rhac y darlhenydh yn
ebrysdyhach.

Rhŷbydh.

Gochelech rhag bod o'r gŷahanlaghiad yn rhy hir, canys pei
hirbhydhei, y synnsyr a dyŷyllher yn ordhu, a'r ymadroddh
bhlaenoragl ac yn abyrgobhus, a chyphelib bhydai i dhodr-
ebhn ty abhai 'n cybhlergi lle, heb hagen bhudh o hono, am-
yn bodyn annibheth i bob rhye 'gafanaeth.

X XII. PENNOD.

Am Adgymmeriad.

A Dgymmeriad yŷ adburnaeg, pann adroddir y'r vnrhyŷ
sain, yn nisedh y bbradhaeg bhlacnorag, ac yn nech-

reuer araith, dhylynasol. Y rhagoriaeth sydd rhaghy y dbulh
yma a gogysf felht, a ganbhydbech, os dehelbdech bhod Gogys-
felht yn nodgedhu a rhac-sahannod, eithr honn sy'n nodgedh-
u a gsahannod neu a chybhannod.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Gan bhod Iehobha dy Dbus a'r dy dhy'n di yn ebraydh i'r
gorau o dir : tir gwislyb, ac abhonydh, dybbroedh, phynnnonn-
ydh, ac cigiagnydh.

Aralh.

Cany's y bobl sy' grthrybhelasg, a gaublant : plant nis ger-
andasant ar gybhraith yr Arglwydh. Isa. 30. 9. Gwelch ad-
gymeryd y gair plant henn a' orbennodh yr araith a' Gsahan-
nod, i ddechreu'r lbalh, a gallyn.

Eghraph mysg Prydydhiaeth.

Bhal blodau prennau ym-mhob rhith,

Bhal od, bhal adar ar genith :

Bhal y das y glas, a'r gselith.

Y mae i yndyn bhy m mendith.

Bendith tra bho gselith yn y glhyn

A rois i Rys yn y Ty'n :

Tra bho'r muroedh lhc'r oedhyn,

Na main, neu bridh ymygn brynn.

D. Nantmor.

Aralh.

Tros tiroedh, tiroedh, fatergen,

A'i brig tyb rhagor brenhinbren.

Tciroes ger i'r rhyse Vrien,

Tau foyd hau byd ti sydd ben.

Pen marchog ensog enaid pŷys Dynbych;

Post iasŷn ben Salbriaid;

Penna aig gŷyr paun cŷŷi raiid:

Pendeblig paladrbbriŷ plaid.

Gr. Hir.

Gŷelŷch bhod yma yn adg ymeredig y gair diŷedhabh o'r
nailh bennilh, a'r gair cŷntabh o'r lhalh; bhal y bydh myŷn go-
ŷteŷion odlau: diŷedh y nailh eghlyn yn dechrau y lhalh.

Rhŷbydh.

Rhaid yŷ bod yn 'obhalus ymma ar rodhi 'r gair adgymere-
dig yn y nodeb gŷrybha, a chadarnabh o'r dŷŷy; a hynny myŷn
debhnydh neŷydh.

XXIII. PENNOB.

Am Orgydcam.

AIL rhith adgymmeriad y ŷydh yn geŷabanu yr araith,
srth ofod gradhau amrabbael yndhi. Obhod tr gair a-
bbo yn dŷŷedbu 'r nodeb araithiaŷl bblaenorŷŷg, cilch-
ŷyl ddechreu 'r yn a dŷylŷn; a hi a elŷir gorgŷdcam ueul ŷŷci-
ad. A hynn o 'srthŷŷynnad ŷy rŷŷŷgh bonn a'r rhith cŷntabh,
ŷebb, bhod bonn yn ymŷaŷtatau yn amnaid ar laŷer o'r radbau.

Eghraph o'r ŷcruthur lan bhal hynn.

Yn y dechreuad yr oedh y gair; a'r gair oedh dŷŷŷ; a dŷŷ
oedh y gair. Ioan. i. i.

Aralh.

Gorthrymder a dŷŷg dhiodebbhgarech, a diodebbhgarech
brobbiad, a phrobbiad 'obaith, a gobaitth ni cheŷiŷydhia. Rhubh. 5

Aralh.

Yr archdeyrnogaeth gyntabb oedh yr *Affricit*, neu'r *Caldaicit*; y *Caldaicit* a'orchbbygydd gann y *Medicit*, a'r *Perfeit*; y *Perfeit* a'orchbbygydd gann y *Groegieit*; y *Groegieit* a'orchbbygydd gann y *Rhubheinyr*; y *Rhubheinyr* a'orchbbygydd y gann y *Gottieit*. Gochelch bhod yr vn gair yndysedhu yn y 'sahannod, ac yndechreu 'r araith dhylyn-
agl.

Rhŷbydh.

Gochelch gybhosod yn y dhulh honn vschlas pump o radhau : ac edrychsch a'r bhod yr rheini yn mŷyhau, ac nid yn lleihau 'r argydhocad, yn enwedig yn y radh dhygedhabh.

XXIIII. PENNOD.

Am Edryd.

EDrydys phyr, pann adroddir yr vn sain yn nechreuad y brasdhegau, neu'r synbsyr au.

Amrys rithogaeth sydd idhi. Yn gyntabb pan adroddir y cyphelib sain yn y dechreuad myn geiriau anrabbael.

Egraph.

Y barngr alygra gybbraith; y dwsingr a athraso greyddhysc; y physyger a gam-bhedhegimiaetha; bo idhynt draethirion, ac enioes bherr ar y dhaiar.

Egraph myn Prydydhiaeth.

Iglai a gynn

Y dhat oedhyn

Y rhai er hynn,

Idhys ydhaeth.

D. Ed.

Aralh.

Aralh.

Lhydan oedh gastelb Edsart,
 A' d' yrau geych, a' i dair Gsart.
 Caerau Edsart cengserer,
 Tyrau oedh ar gaerau'r ger.

G. Gl.

Y mae'r geiriau hynn caerau a thyllau yn vnslain yn dechreu'r araith gybhannodasl, a rhagahannodasl, ac etsa y maent yn ciriau amrabhael.

11.

Aul rhithogaeth sydd yn vnrhys air mysn edryd yn y bannodau.

Eghraph o'r scruth ur lan bhal hynn.

Lhais yr Argleydh arwsch y dyb broedh; lhais y cadrdh-
 us arwsch dyb broedh lbuoffog sy'n taranadu; lhais yr Arg-
 eydh sy'n dryllhio'r cedrieydh. Psal. 29. Gselsch ofod y gair
 Lhais deir-gsaith yn nechreuad yr ebiaith 'sahannodasl.

Aralh.

P'le mae'r doeth? p'le mae'r gsr lben? p'le mae dadleuwr y
 byd henn? an' gnaeth Dws dhoetblineb y byd henn yn ynbb-
 ydreydh? 1. Cor. 1.

Eghraph mysn Prydydhiaeth.

Bo meibion d'yrion yn does;
 Bo'rth gynec byth enioes.
 Bo'r geallt ar lis brig y sal:
 Bo'ch gysgoed ar baich geial.

T. Alced'r T. Sal. hen.

Aralh.

Bu'gr bhsybbes blal y bribb abbon :
 Bu'n torri chlebbhyd bu'n troi cleibhon,
 Buiachusach bys o'i achosion ;
 Bu'gerthbhaer ydhynt borth ebhrydhon.
 Bu'n gloesi delhi deilhon y geled
 Bu bhsy y sared bys o bheirgon.

Gr. ap Ebhan etc. Ym muchedh Iesu.

Aralh.

Rhann i dhau mysn rhinsedh dha
 Rhy lonydh, rhy les yna.
 Er godhebb aeg y goedhai :
 Ar odhe bhyth yr oedh bhai.

T. Al. i S. To. Sal.

Aralh.

Pen teyrn, beyrn, a hoed o'i las :
 Pen teyrngalch balch, bs'ch i dhebbeias :
 Pen teyrnaidh bhlaidh bblaenar gant aeg.
 Pen teyrndrebb drebb o naedh idhas.

Gr. Yr yghnadi'r teyslaeg Lhyge'yn.

Syna y gair pen bedeingaith yn dechreu yn y bannodau, yn
 amllau'r arsydhocad ac yn bodloni'r clybod yn hyrys.

III.

Beithiau bho dhigeydh dey edryd gerthebaeg ag yn gybb-
 rodedh.

Eghraph.

Y dyn cybydh sydh bob amfer yn dlasd : y dyn aghhybydh
 sy bob amfer yn oludag : y dyn cybydh sy clyn idho cihun : y
 dyn

dyn aghhybydh fy gynorthoeser i eraillh: y dyn cybydhaeg fy'n
lhasn gobhalon: y dyn aghhybydh fy'n lhasn o dluhdansha
lhasenydh.

Eghraph mysg Prydydhiaeth.

*W's many's'r cedyrn fy mysg codiad;
Ac aur syt tithau teg erteitbiad;
Alherr yn gorthych-er lloer nerthiad;
A ggenithin syd gan saith nodiad;
Am bynn bhyrboffyn cei bhaerhad Cymru
Ac iasg oedh dynnu Gwynedd danad.*

I. M. i Io. Sal. o Le g, etc.

Rhaid ys gochelyd ertth ymarbher a'r dhullh honn rhac cym-
ryd na'r gair gsaclabh na'r geannabh yn y bannodau.

III.

*Rhith arall ar Edryd sydd gynhebic; pan dhechreuo lhaser
o ciriau ar yr yn lhythyren ol ynol.*

Eghraph mysg Prydydhiaeth.

*Dsg, duth, didaeg!, druthdad! dri, de'g, Dydur,
Dros dir didsyllh, derdri:
Dyndaer, doeth, dan dy dsg di,
Daludeg drift, del dail drofsti,*

Rhybydh.

Mynych ymarbher a'r dhullh honn fy anhydraeth. Canys
gormoda sydd idhi fy argoel yn bhydryddh: a'r fain fy anhy-
odl, a threscl, mal y clysch yn yr eghraph vchod.

XXIIII. PENNOD.

Am Dharymchoel.

*Darymchoel ys, pann adrodhir y cyphelyb fain neu air
R ii.*

xgb

ygghbloedigaethau, neu dhysedhion y bræddegau. Deu-
bhath dhar ymchael y fydh.

I.

Y rhys gyntab, pan adroddir yn ni sedh bannodau y cyspi-
clyb sain.

Eghraph.

Deddbholion dhy nion hysnt a sat sarant,
Yr adar a bedant, ar pysc a nobhiant,
Ar Prybhed a mluscant, a'r gsenyn a bhelant,
Pob peth a ymdhaith i gynnulh ei borthiant,
Ond y gler a godhant, a'r lbadron a'i dibbrynant.

Taliessin.

Gselach bhod y cyphelyb sain yn y bannodau, sebh geal an-
nodol, a chybhannouarl, lle maer 'r sain yn dy sedhu yn ant.

Aralh.

Hygadrriad, arail can car
Hxgalh, hxbalh, hxbgylh labhar,
Hxgadr, paladr, pebydr, creugar;
Hxgrynn helym, boeslathr aerdhar,
Glaibh cythrudh, anhxgudh, anhxgar.

Einon Len.

Aralh.

Tra bho cysir cerdh, tra bho curo cad,
Tra bhorhsydh yn rhoi, tra bho rhodh yn rhad,
Tra bho hael yn hael, tra bho bil na had,
Tra bho tymbha'n glir, tra bho trebh na gelad,
Ti gei glod bennod heb sad na therbbyn,
Tra bhager oes dyn, tra bho ger o stad.

Io. M. ilo Sal. o Leg. etc.

Aralh.

Aralh,

Ni dhichyn ger a chebbn gsaann

Dwyn baych ond yn bychan,

Blinys dwyn o bryn eis saith,

Yn rhydh i benn mynydh maith.

Ed. Lh. i S. Io. Sal.

Y R I N phunyd, yn ol y dhulh yma y bernir, pann ofoder
lbaser o' eiriau yghhyd, a bhont yn terbhynu yn y modl; a The
bigdhi sedhiad y gelsir.

Eghraph.

Dyscu, cymyscu mas goed a' i myscu;

Dyscu dilescu dan dws las goed.

Y dhulh honn a adnebydhir, pan nabo dy chaeliad yn yr ara-
n heich goreiriau.

AR HYN NY pan bho'r araith yn lhuoffasgo eiri-
au yn yr yn treigl, ac yn y modl: neu 'n gyspelyb y llythyr au
disedhabbi i bob yn; Cynhebiodl y gelsir, bhal bynn mysn
pryd ydhiath.

Tadmaeth, mammaeth, lhaeth, a llo.

II.

Dulh aralh ar dhady mechel y sydd, pan adrodhir yn y dis-
edh yr yn gair yn bendant.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

A ni phropheydafom ni yn dy ens di?

A ni bbsriassom alhan gysbrellieit yn dy ens di?

A ni gneuthom cyrtbiau yn dy ens di?

Aralh,

Y dyn fedyd bymgais yn gysntabb a bbynnnei bbod yn nessa at
S
y goreu

Y goreu; yn ol hynny a bhynnei bhod yn ogystadl a'r goreu, yn
dbisedha a bhynnei bhod vechlas a'r goreu. Gochsch yma bhod
yr vn gair yndycedhu y bannodau geahannod a chybhannod.

Eghraph mygn Prydydhiaeth.

Nachredsch i' air rhydeg:

Ancur o deylh ond treg deg.

Arallh.

Bys ich cabh heb ych cybhwesch;

Berain Aer, baer yn uoch?

Y mae 'r dhuall honn yn adhurnasod mae'r i Phraethineb ac
yn cadw 'r lain yn hwy o amser ym meddwl y gerandawyr.

Rhybyddh.

Gochsch arbher dhadyndhel yn rhybhynych yn yr vn
araithgriaeth; o achos y goedhai 'n wella i'r araith wrth ei
chymryd yn arbedus neu ei tharu yn odencu ac yn aghlyspelli

XXV. PENNOD.

Am Ail ymgyrch.

AIL ymgyrch ys dulh ar ofodiad geiriau. *febb, pan gym-*
erir yr ynryhs sain yn nechrau, ac yn nicedb yn bbannod.

Eghraph o'r serudur lan bhal hynn.

Ochei drebbhdy diobhalus! yn ol blynyddoedd a dylbiau
y gyrrir bras arnoch chei, drebbhdy diobhalus! lla. 34.

Arallh.

Lhasenychesch yn yr arglwydd, dracchhu medbabb, lhasen-
ychesch. Philip. 4.4. Gochsch bhod y gair lhasenychesch yn
nechreu'r bhannod, a'r vn gair cilcheyl yn digedhu'r bhannod.

Mygn Prydydhiaeth.

Diseydd eybb, pan dreigteybb dras;

A Dws fydd i'm dife ydhas.

Incert. Author.

Aralh.

Deddydd bhu, daed oedh ei bbyd:

Da y disg dhir deddyddyd. T. Aled i'r T. Sal. hen.

I.

DVLH ARALH ar ail ynnogydd y fydd, pan adrodhir y cyphelyb, a'r cydodl yn sain yn gydsedd, yn nechreuad a dygedhiad yn bhannod. bbal hynn.

Hedh a ymlyn grth y dyn a gymro am ynedh.

Callon grol a gnaiph dhibhetb obbalon.

Gselch bhod y sain lon yn y gair cynrabb yn vnedd a hon, sy'n dygedhu y bhannodael ymadroth.

II.

PAN BHO r yn gair priod yn dechreu, ac yn dygedhu yr yn bhannod, ac nid gair cyphredin; *Atidh y gelyr*: ac yno yr ail gair fydd o areydhocad anfodael: bbal hynn.

Arthur yn y bhudbigoliaeth honne o'm dbangofodh yn Arthur.

Y gair priod honn fydd yn dygedhu y bhannod, fydd yn areydhocau rhinedd bhueraeg, dhyndael, myn Arthur.

III.

PAN BHO r yn gair cyphredin yn nechreu ac yn nisedh yr yn bhannod, Gsabanblyc y gelyr. bbal hynn.

Phyfyger iacha dy hun os oyt ti Phyfyger.

Y gair dygedhael yna fy'n areydhocau cyereintre ydd y phyfyger, ar geybodaeth y fyndha. Heredyd pahan rhaid

S ii.

ir

i'r gair adhisedho yn y phygr honn, bhod yn nerthasg i argy-
dhocau cyphredinaeth.

IIII.

RHITH arall ar ailymgyrch a elsir Catblyc, y fydh
phyrbh ymadrodd, pan bholhager o rannau 'r araith yn de-
chreu ar ymrhys sain, a disedh cynnibher yn ynsain, ac ymodl.
Mae hi yn amgysphred ddy o'r rhei ychod yndhi. Jebh, edryd, a
dar ymchgel.

Mae hi o amrys sedh.

I.

Yn gyntab pan adroddir yr ymgedh nubherfain yn nechre-
uad, a disedhiad amrys bhannodau: bhal bynn.

Tiriondeb a bair bedh:

Aghbyssondeb a dyr Amedh.

Aralh.

Tyrhaus a' elsa nised: ac

Amheus nichaiph ged.

Eghraph mygn Prydydhiaeth.

Hygel o vcheliachau

Hael, anisair, nid gair gau.

G. Gryg.

Sele sylhabheu disedhol y geiriau cyntab, sebh Hygel a
Hael o vn sedh nubherfain, a hebhyd y geiriau disedha yn vn
sain, rhei ynt megys yn lhisio 'r dhulgedh honn ac yn trefsisio
'r ymadrodd yn hyglys.

II.

Yr ail sedh fydh pan adroddir yr ymrhys 'ciriau yn y dechre-
uad, a'r ymrhys yn y dy sedhiad.

Eghraph.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Derbynnis ch ni : ni gnaethom gamgedh i nebun, ni aur bei
thiaffom nebun, ni sommasom nebun. 2. Cor. 7.

Aralh.

Pey a ladbodh ei bham? Nero.

Pey a ladbodh ei graig? Nero.

Pey a ladbodh ei athrasr? Nero.

Pey a ladbodh ei gybborsr? Nero.

Pey o'r disgedh a'i lhadhodh ei hun? Nero.

Eghraph mygn Prydydhiaeth.

Gair a gai trugarog gyd

Gair y glad gserol ydeyd.

Aralh.

Aer i ddey nain hardhiaenyg;

Aer deudaid curaid ydyg;

Aer Lheseni, Iarlh ben saed;

Aer Berain ys, bur iagn saed.

S. Bly. i lo Sal. o Leg. etc.

Y mae'r dhuilh ymma yn geafaneuthu'r ngydau, yn bodhau
'r glust, ac yn adurno'r araith; drey nabo goramledh o ran-
nau idhi, na gormod o aelodau i bylu'r clybod.

IIII.

DILHARALH ar ailymgyrch sydd pan a-
droddir yr yn gair yn nisedh, a dechreu'r bhannod sabannod-
aol: bagen yn y disgedh yn areydhocau rhyg beth gorthsyneb,
neu o'r hynn lbeiabb, yn aghhyphelyb i'r lbalh yn y dechrau.
Hi aelgir Gorthymgyrch.

Eghraph.

Gobbal dhyn yn dy ibbeghetid am y peth, y alh dy reydbo
a'th rhydbau o bob gobbal.

y gair gobbal yn y dechreu sy'n arsydhocau medhwl o bhla-
enlhas, ar geisio rheidiau erbyn amser adhae. Onyd yn y dyg
edh, y mae'r vn gair yn arsydhocau dirbhig obhn y medhwl,
a chnobha diobhalsch.

XXVI. PENNOD.

Am Dhadymcheliad.

Adymchoel ys phygr, pann adrodhir yr vn rhye
sain yn nechreu, ag ygh ghhannol bannod: neu ygh
ghhannol, ac yn nisedb bannod: bhalhynn.

Eghraph.

Y neb a'mdhirietto yn ei haedhedigaethau ei hun, ebb a som-
mir; a'r neb a sommir droy ybod, ni haedheu'obrged.

Arallh.

Gseithred vbhudhdod a ganbbydhir yn'oramleg, ac nid gse-
ithred bhalch; canys gseithred orcheftael ys: eithr mal y
dygedeis nid gseithred bhalch; anyd gseithred vbhudhdod.

Eghraphmyra Prydythiaeth.

Gerasl, traggasl, trugarasc erol,

Nibhu tragerol, na bhei trugarasc.

Gselch y gair gerol yn dechreu a'r vn rhye air yn y cenol;
dyna ramngyntabh y phygr. Gselch 'sedi hynny y gair tru-
garog yn y cenol, ac yn y disedh. Dyna'r rhann arall i'r phy-
gr. Yr vn modh y. M. dbe, rhy bbedbe, rhy bbedhaed me-
dbe, ni bury bbedbe, nabai rhy bbedhaed.

II.

Dulh arallh ar dhadymchoeliad y sydd, pann adrodhir geiriau eynneb y gorthweynneb. Gorthweynsid ys ei henn.

Egraph.

Bidys'ch chsech bysod o'ch iaith,

Be delech heb y dalaith.

Bysod o'ch iaith bidys'ch chsech,

Heb y dalaith pe delech.

Io. Degl. i S. R. ap Tomas.

Aralh.

A chael i mi echel menn :

I Salbri, yn nes bsgylbren.

Echel menn a chael i mi :

Yn nes bsgylbren, i Salbri.

D. ap Edm. i'r T. Sal. hen.

III.

Dulh arallh ar dhadymchoeliad y sydd, pann adrodhir y cybhan bblaenoragg. Brith ei rannau, dan areydhocau amritbder yn y rhannau, y rheini a dho spertbeyd. bhalhynn.

Egraph o'r scruthur lan bhalhynn.

Yr ydym ni yn berareynt Crist, yn y rhein a achubir, ac yn y rhein a gysbhrqolhir : i'r nailh yn arogl agheu i agheu i'r lhaith yn arogl bysod i bhsod. Per arsynt ys'r cybhan, y parthoedh ys'r achubedig, a'r colhedig, yr amryoder ys agheu i'r nailh, a bysod i'r lhaith.

IIII.

Dulh arallh ar dhadymchoeliad y sydd, pann dhyssperthir y rhannau cyn ei daccan, ac yn ol hynny ei trebbyn, ai maneg yn

T ii.

dbi.

dhiamsedh. Hydrebhnid ys ei hens.

Eghraph.

Tri pheth y sydh, y mac llaser yn ei rhybychu. Golud, digribbesh, ac amrhydedh. Golud ys mamaeth pechod, ac amrhydedh. Digribbesh ys merch ansyberoyd, yn arsein i 'resyndasg. Amrhydedh ys mam a mamaeth pob gsegi.

Aralh o'r scruthur lan.

Y pedwar hynn bychein ynt a goisel, hagen doethineb ynt; tra doethineb. Y mysgion, pobl, sann hagen yn paratoi idhynt amser habh. Lhygod y mynydh, pobl annerthasg, hagen yn gosod adailei tai yn y graig. Ar y ceiliogod rhedyn nid oes brenhin, hagen gersyslbant yn bhydhinasg. Y gob a dheil a'i dsglas, honn sy 'n lhyfocdh y brenhinoedh. Dih. 30. 24.

Rhybydh.

Erth y marbher a'r dhulh honn, gsilisgh bhod yn bhyrgobhus, a gollhesh heibio dhatcan rhei o'r rhannau a dhyfperthesh yn y cyphredinasgl. Mal y gnaeth yr vn a dhagodh dheoghlu deudhec mannaur Gredo ac ni dhoeth is gobh ond nas o honynt.

XXVII. PENNOB.

Am Argybhensiad.

A Rgybhens sydh dhulh, pann dhigsydho (erth nesidiad) ardodiad neu dhifodbiad, a'i lhythyren, ynt aysylhabh) gybhnesidio'r argydhocad.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Carmi syr Hacar. 1. Chro. 2. 7. y gair, neu 'r hens Hacar, a ofodsyd yma yn lhe Hacan, honn oedh ei hens priod. A nid yr scruthur lan (erth dynny ymaeth y lhythyren N, a rhodhi

R,

yn ei lle) a'i hensodh ebh, *Hacar*, o achos mai ebh oedh yn
 aghhyttedhu yr olh *Israel*. Yr vn modh y gelhir dygedyd,
 Nid merch, ond march; nid geledh, ond cledh; nid bonedhig,
 ond penhocdhig.

Mygn Prydydhiaeth.

Tomas hen (to mis Ionaer)

Taissyag bhydhi, tau saig bhagr.

D. Ed. i'r To. Sal. hen.

Aralh,

Arbh dbu bir ni 'orbhydh bonn:

Arbher deyr arbh bher dirion.

Ioan, Phyl.

Gorchest y dhulh honn sydh, pann dhigeydh idhi syrthio ar
 gortheynebion: sebh, o bydh y nailh 'air yn gortheyneb i'r lhalh,
 bhal hynn. Nid meddru: ond metthu. Gesech bhod yma
 ymgyphelybiad ar 'eiriau o amrabhaela gortheynebus aseydh-
 ocad.

XXVIII. PENNOD.

Am Amdhychel.

A Mdhychael luosodly sydh, pann nesidir yr mryhys air,
 amrys dhychaeliadau, neu ribb, neu genethrys, neu
 dbynsag, neurithogaeth, neu bhodh, neu amfer, mal y
 godbebbho'r iaith, a'r cegl, a'rhai o'r rhein.

Eghraph,

Ger a sna gayr yn ei ol:

Gayr a sna'r ger yn erol.

Aralh.

Nibu o Adhana bydhoch,

Gwybust, gwydhoft, gwydhoth Dhoethineb.

Pann na sedba ateb pann dhysettoch.

Gselech ymá, y geiriau hyn gwybydhoth, gwydoth, gwybust, ei bod hwy yn amrys amseroedh, a dynlododh, o'r vn rhye 'orair. nid oes arbher o honn erth neid terbhynau, erth dreiglas ene cadarn, am nad ys 'n diethro yn y disedh, mal y Lhadineg, a'r Gryseg, eithr yn y dechreu drey ardhodiad, mal yr Hebraeg, neu Arabaeg.

XXI. PENNOD.

Am Dhulsedh Braedheg ag ifod am
Dhirlais.

Lloedh braedheg sydd phygr, a lbuniaith yn lhtio, ac megys yn rhodbi apbaeth ar yr bolb bbraedheg, ar syneyr, drey ymmodbhryd goricriasl. A'i rhithoedh sy'n callyn.

Dirlais ys phygr, a adnebydhir erth yr aroxcir lhabharus, neu 'r tablodiad. Can ys dulb ar ymadrodd ys, pan bho 'r araithier megys yn dolebbu yn vebel, o ran rhye gynnwrbb yn y medhel, a'r neydau.

I.

Y DHI' LH gyntabb, pan bho 'r araithier ar ei ymadrodd yn rhybbedhu amrys beth. Hi a elgir Rhybbedheb.

Egraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Obbeint dymbnder golud doethineb, a gwybydbiaeth Dws.

Mor

Mor anchgiliadgy ys ei bharnau ebb, a'i phyrdd yn anbeiddra gl. Rom. 11.

Rhŷbyddh.

Ni dhyleid arbheru 'r dhulh honn, onyd pann bho achos mawr yn peri; a hynny yn anbhynych. Ni gedha ei rhoi yn nechreu 'r araithgriaeth: na chgaith yn nisedh araithaeg ymadrodh, honn a gedhe bhod yn oer, ac yn arabh.

II.

YR AIL *dhulh ysydd, pan bho 'r araithier regu, cablu, malhdigor rhye beth, neu ryg dhyn drygionus, orth dberchabbu ei lebb. Hi a elgir Rheg.*

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Argledbiect yr annugiol arno, ac eisfedhed y gorthneber ar ei dbebeulas: pann roddir barn arno, colber ebb: a throer ei sedbi yn bechard. Psal. 109. 6.

Rhŷbyddh.

Rhaid ys gochelyd rhac i nebun arbheru 'r dhulh honn, o dhierhr yn erbyn annugioldeb annodhebhadesy, ac nid er gely anid i areydhocau pa rei y mae durg yn ei malhdigo.

III.

Y DRYDE DH *dhulh sydd, pann bho 'r araithier dbamunorhye beth ar ei ymadrodd araithiasl. Hi a elgir Damuneb.*

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Och Dbus na thorridd y maeth yr rbei a'ch abblonydhan. Ga. 3

Eghraph mygn Prydydhiaeth.

Na boch beb bhardh na chgardhgyr!

Na boch ggaeth, na neb och ggyr!

ii.

Na

Na bo ben anlan anbael!

Na bo ni heb Ysain hael!

Io. Tyd.

IIII.

Y BEDDAREDH dbulb sydd, pann bho'r ar-
aithig ar ymadrodd yn ardbangos galarbbryd, neu bhod yn
dsyn tofuri ertbrys drueni, ai a bho yndho ei hun, yntau yn
eraill. Hia cltir Galareb.

Eghraph o'r scruthur lan.

Opyrion i'm penn bhod yn dbybbroedh a'm lhygaid yn
rheidr o aillagre, i syllo dhydd a nos am gelanedbion merch bby
mbobl. Ier. 9. 1.

Eghra, oh mygn Prydydhiaeth.

Gsae bolb Gred trym, ed tromsedh,

Am ercheyn y march, o'r gogledh;

Cloi'r bgrdd, clai ar y bedd;

Cau Lhegeni celb synedh!

T. Al. i S. To. Sal.

Aralh.

Gsae bhi am argleydh disaradeydh!

Gsae bhi o'r abhleydh i dramgreyddas!

Gsae bhi o'r golbed, gsae bhi o'r dyghed!

Gsae bhi o glysed, bhod cleybh arnas!

Rhybydh.

Rhaid ys gochelyd lhac bod y galarnad nac yn phugiol, nac
yn gerdhotciagl, nac yn dhiobhal, neu'n dhiobhydd, nid am-
gen, pann bhor galar yn bhaer, a'r achos yn bhygan, mal y gena
plantys ertbrylo'n hidl am golhi'r tlysyn lheiabh. neu yntau,
pann

pannbho 'r galarnad yn llhai nac yŷ 'r achaws; mal y gona dyni-
on chŷelan diobhal.

v.

YN BVMMED pambho'r araithisr geisio can-
northey drey ymdhingesyn. Hia elsr Gabhargesyn.

Egbraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Pam y febbi cyn belbed o dbigrthym Arglwydd, ac yr am-
gudbi yn amfer cymelri.

Eghraph myſon Prſdſdhiaeth.

Och syr toft nyd chs arcu teg,
'Obhyn ger a bhai'n garreg.

Ed. Pr.

VL

Y CH8ECHE D dbulb fydh, pann bho'r araith-
ter yn bendithio ar ei ymadrodbrys dhynfard, am ei dbaoni.
Hi a elgir Hydhibh.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

*Bendigedig yr gsciflon, rhein, pann dhelo ei barcheydh, a
gephir yn ephro!*

Mygn Prydŷdhiaeth.

Dus (at grog enso gias nsaith dasyssag

At Iessu mac n gobaith)

Gad isod yn gŵedi saith

Ger, a dano gred yn saith!

L. Daron.

Aralb.

Bendith tra bbo gsluth yn y glynn

Trois Rys, yn tyeun:

Tra bho'r mureadb lbe i'r ocdbyn,

Namaim, neu briddh ymygn bygn.

D. Nantmor.

VII.

Y SEITHBHE D dbulh y sydh, pann bbo'r ar-
aithier rodhi lbe ar ei ymadrodd, er mœyn cadarnbau'r peth
sy'n gobbyn geisogaeth dylion. Hi a cêsr lhybheb.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Yr ebythi'n gals nebb a datar bedhys yn eich erbyn, dybb-
etbir chei o'r tir, yr yn ydhyeb yn myned ts bbedhiannu dros
yr Iordbonen! Deut. 4. 20.

Aralh.

Dws yn dyst i mi, yr benn y dbybb yn ei gasancuthu yn
bhy ysbryd! Rhubb 9.

Rhybydh.

Gochelsch ar ymadrodd dyghu i dhim ond i'r creasder, na
thyghu cheaich i gybhlaeni aniniaendeb, na thyghu yn orchei
dr, neu yndhihamdhenus, na thyghu i ddyllho nebun, na thy-
ghu ar ymadrodd fathredig, na mynych arher lbe ar ymadr-
odh araithiael.

VIII.

YR BYTHBHE D dbulh y sydh, pann bbo'r ar-
aithier, yn ol adrodd neu sedi copplau rhye seithred, yn gosod
brasdbeg yn gorymdheyn ei chloedigaeth. Hi a cêsr Arlebb.

Eghraph o'r scruthur lan.

Yngyntabh, i gloi ymadrodd adroddedig. Bbelhy mor ga-
darn y tybbodh gair dws, ac yr ymgrybbaodh! Ait. 19. 20.

Ynail, i gloi araith brihadey, bhal hyn. Bele! nymi a ad-
asom bob peth, ac a'th ddyt ynassom di! Math. 19. 17.

Eghraph.

Eghraph mygu Prydydhiaeth,

Gwelh i vn, a gylb annerch,
 Gludo main na geilied merch.
 Gwelh neu dbeuselh i dhtsair,
 Glysed poen gsa'od y pair.
 Y gaubabb-synt, a gebbais,
 A dry bhy mbeynt drey bhy mbais,
 Ag o seneyn ag aneyd,
 Agos i mi gussau 'm meyd.
 Dydh a nos nid oedhen i
 Dras vn-agr heb drueni.
 Oh! Cael dig am goelio dyn;
 Cael croydyr celiog rbedyn;
 Cael hir nych, cullau 'r nos;
 Cael masr eg; cael mars agos;
 Cael obhn dras coelbhain a drig;
 Clysed cur, bhal clud cerrig;
 Coelio a bbu (er celu ei bhod)
 Callon echdoe cael nychdod.
BID CARIAD er bod cerydh
 Byrhon olh a byrrhau 'n nydh.

Gr. ap Ebb,

Mae 'r dhull honn yn gsalaneuthu 'n hylseydh i ardhangos
 cydbhryd i beri rhybhedhu am rye berth, neu i gymmenny 'r ar-
 aith neu 'r geithred.

IX.

Y NASED dbulh a elw Eoneg, sebb pann blyr A-
 raithger yn manegi yn bydracth ar araith bybbebaeg. An.

Xii.

bymy

hynny bhoellhir gals'r dhuilh honn yn genmad yr ymadrodd.
Obligid wrth y dhuilh honn, yr ysbyfir i bhrenhinoedd ag i
syr uchelradh (megys fedyhogion gorsedbasl) beth y bo cyd-
sybod a cybbiosnder yn erioh arwynt.

Eghraph o'r scruthur lan bial hynn.

Adolsyn na chymmeresch dhy nsagd nebun, a cher-bronn
dyn nid arbherabb o rag ymadrodd. Nid wybhi'n arbher cy-
bhensi, can ys ychydigin pyd arbheren, bho'm dyge'r neb a
'm genaeth i. Iob. Yn y geirieu hynn, mae Iob yn hydraeth
ag yn eoniaen yn dangos ei bhedhel yn dhiragrith.

Araih.

Ai pregethu'r sybh athrasiath dynion, ai eidho Dug?
Ai ceislo'r sybh ryghu bodh dynion? Can ys os rhyghen
bhodh i dhy nion, nis bydhen gas Crist. Gal. 1. 10. Seledhang-
os pa bhodh y mae i 'seision Crist ymdhsyn tuagat y byd, sebh
dangos yn hybh, araithio'n eon, cerydhu'n dhirodd, a dyced-
yd yn dhiragrith i'r bydolion, mai poen bhydh diwedh ei para-
dsys.

Eghraph mygn Prydydhiaeth.

Cler o gam-arbher a'marbherant :

Cethlebb annebhaslys ei moliant :

Cerdhoriog dhibhan a dhatcanant :

Cetsydh bob amser a'marbherant :

Gstir inion dhy nion a dhybhalant :

Y nos y medhsant : y dydh y cyscant :

Yn segur heb labbur yr ymborthant :

Gobhalaun agbau nis Pryderant.

Taliesin.

Dyma

Dyma araitio 'n dhiragrith, yn erbyn y prydydhion, oedhent yn camarbher ei galsedigæth, ac yn dirygio o dhisgrth reoledigaethau, rhicin a bhuaile'n hygedh ei callyn, lliwgedh oigeneuthur, a rhingeddho'i harbheru.

Rhybydh.

Nisedha 'r dhuilh honn ar ymadrodd, onyd i'w doetha bhe'r ei gofod myn bann amod cydsedhol, er mæyn gochelyd hyblader amsybodus neu annympey.

XXX. PENNOB.

Am Ailgyssair.

IL gysair ys phyr lunseddhol, yn gals gair yn ei olar a dhysetpeyd vnsaith, er mæyn dyscedyd yn selh, neu 'n dymareidliach. Mae 'r dhuilh hon yn goamllau 'r araitio, drwy ofod geiriau nerthocach

yndhi.

I.

Beithiau bho ailgyssair y gair blaenorag, bhal bynn.

Ny ni a dhygassom garr eich bronncet i gael barn, nid lbeidr; eithr berer agherdhael: nid godineber; eithr yscyrrier pob disceirdeb: nid lhanterer; eithr gelyn glas pob crebhydd dhuisol: nid ymryfoner; eithr lbasrydd agbhardhyn.

Gelesch yma gyssairio 'r gair o bhlaenllas, er mæyn egluro yndhilysiach, ac er dangos yn brysflurach, ac a lhasn asydh ai cybhler rhingeddhol i amdhiphin vn; yntau cyphler 'sydus, i dhirymgeyn yn erbyn y cybhrys.

II.

BEITHIAU eraill bho ailgyssair y gair yn ol dhycedyd, ac nid ym mlaen.

Egluraph o'r seruthur lan bhal hyan.

Eglur ydych b'od yn l'bethyr Crist, a safoggyd gannym ni
aga scribhengyd nid a du, namyn ac ysbryd Dws : nid yn l'be
chi main, eithr ygh g'bhnaesdollechi 'r gallon. 2. Cor. 3.3. Se!e!
mae 'r apostol yn cyseirio 'r geiriau hein (nid a du) wrth roi 'r
geiriau sy'n callyn, sebh, namyn ac ysbryd Dws.

Aralh.

Ond g'edi i chsi adnabod Dws, neu 'n byttrach yn ol i
Dws ych adnabod chsi. Eph.

Aralh.

Am dy seithred g'silydhus, pa b'odh ith galsabb? Ai
dihirgr? Nac e anibhel. ai anibhel? nac e, Cytbracl am y
mosrdhrsg a'r methrinsy ynot. Gselsch yma gysseirio 'r
gair yn ol l'has, er m'syn peri i'r g'grandasyr gobhio 'n selh, a
g'orando 'n dhybhalach, beth sy i gallyn, a pheth y's ei amcan
wrth b'od yn anniben.

Egluraph my'n Prydydhiaeth.

Nidrhys gauadtragysydh,

Ond a Dws nesidio dydh.

Nicheir mach i 'gr amoes;

Ni bydh yn heb dhy enioes;

Nibu bhars tars anturiaeth;

NABHU d'bin, f'r nebb yd'baeth.

T. Al. i To. Sal. hen.

Syna! mal y mae 'r prydydh yn dangos nad bes meichiau
rhag mares : onyd y mae e'bh yn cyseirio hymny yn ol, ac yn
dangos, nad mares a bhu, eithr bys yn y nebbhoedh.

Rhybydh.

Rhŷbydh.

Rhaid i'r gair cyseiriadl, a rhodhir yn y dhulh honn, bhod yn rymmuflach, na'r gair anniben, lebh, a bho 'n blaenori, neu 'r vn a gyscirir yn olabh. Canys annynadrŷydh mae'r bhydhe i'r araithisr orthod y gair crybha, i gybhlleu'r gspannabh, ac yn bhydŷydh a bhydhe rhoi geiriau diphaith yn yr araith, er mŷyn ei gselhau neu 'i cyseirio.

III.

Dulh aralh ar ail gyscirir y ŷydh, pann' osodir gair cyphredi nagl o'r blaen, a gŷedi hynny dieithro rhann alban o bono, neu rŷs aingenedigaeth.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Yr ydis yn Gorthrymmu o bobparth er hynny nidym mysen cybbighder: ydhy mysen cybbigh gŷggor; er hynny nid yn dhigŷggor: ydhys yn ein ymlid, ac ni'n gadesir: ydhy mŷedi 'n tabblu i laer, eithr ni'n colbir. 2 Cor. 4.

Tabblu i laer yŷ 'r cyphredin. Y gair colbir yŷ rhann, honn a dhigerthŷydh o'r lhalh, oedh y cyphredin.

Aralh,

Gorŷedh y brenhin ŷydh 'ogonedbbaŷr, eithr yn nesidad-ŷy. Sŷydbogaethau ŷybbelus: er hynny yn enbŷdus. Cyŷaeth ŷydh dha, eithr yn llaŷen cymelcit. Bodhion yŷ phreŷthoedh y bŷŷydh: er hynny y maent yn achosion grefŷndod a tbrueni.

Eghraph mysen Prŷdydhiaeth.

Berier a ŷeŷer o ŷaŷd,

A'i deubblayn, ar y dabblaŷd.

Eithr penŷaer yr icithoedh,

Eithr pe bŷs athro paŷb oedh.

Io. Cochi D. ap Gŷilim.

Y II.

Rhŷbydh,

Rhybydd.

Gochelſch bhod y dieithreb yn rhy gybhryeiasl, megys pe
dyſcedevn, Yr ym mygn tlodi; eithr heb arnom eisiau dim.
Nedſch i'r dhieithreb bhod yn rhy 'gann megys peidyſced-
gn, Melus yſ vrdhas: etſa yr ydys yn dal gſg idhas. nid yſ 'r
dhieithreb yma yn lleihau dim, ar y glod vchod.

XXXI. PENNOD.

Am Attaliath.

Tialiaith yſ phygr ymadrodd pan bho 'r aret bſer
o ethryb rhye neydau, ltegyſ obler, diglbonreſydh,
galar, neu' eſlder, yn celurhann o'r ymadrodd, cyn
dſcedtuo tono'r cebl. Bhalbynn.

Dyſedabb y peth ſydh yn bhy medbſl, ond rhac annoc a
bhai pellach.

Yma y gſelſch gychſyn o'r araith o'r blaen, a darbhod celu
peth o boni, o'achos y neyd oedh yn anach ei rhyſydhdeb.

Eghraph mygn Prydydhiaeth.

Pe lbai bſp y lbas bappus;

Oes brenn yſ, nis briſa'n vs?

Oes gſaye aruthr, nis gſyrych?

Amloedh gamp emebdh gſych.

T. Al. i lo, Sal. Siambrien Gſynedh.

Rhaid yſ dealh bhod yr ateb i'r gobhynniad yma yn gudhi-
edig iſ dhealh grth ſynſyr y geiriau.

Aralh.

Pſy yſ iuſtus Pſyſſdir?

Pſyſ yn bai beb Shon bir.

L. Mon.

Gſe

Gselech yma attal rhann o'r ymadrodd yn ol heb ei dysged-
yd. Canys deallh ydhys Pryys aeth yn hai.

XXXI. PENNOD.

Am Gybhagwedh.

Ybhagwedhys phurbh ymadrodd, pann bho'r
araithisr yn amliaes, neu 'n carnedbu yghhyd
laser o ciriau, yn areydbocau amrabbael betb-
au, o'r ymrhye anian.

Eghraph o'r seruthur lan bhal hynn.

Gseithredoedh y cnasdsy amlsg: yr rhein torpriodas, go-
dineb, abblendit, neybbiant, deis-adholiad, seyno casineb, cyn-
nennau, goynbhydu, lhid, ymgeiniau, terbhysfau, lhadbiadau,
medbdod, gylthineb, a'r cyphelyb. Gal. 5.

Myen Prydydhiaeth.

Haelder, deorder, doethder dysc,

Hynod wedh bynnys d'adhyfc.

I. M. i Io, Sal. o Le g. etc.

Aralh,

Por, clod, nod, nudh, budh, bydh in,

Post, cost, cad, partreidbiad trin.

I. Gruphap Crach o Leyn;

Gselech yma gopplysu lhacer o' ciriau yghhyd, a'i llyn-
glymmu. A'r cyphelib naturiaeth ar y dhull honn, sy'n debig
myen gogan, i bhynych dhyrnodia myen rhybhel, eithr my-
en clod, a mael tebig ys i gasod gurlasiog, pann bhydhe raid
srthi, sebh yn amser crinsych y dhaiar.

II.

Dulh aralb ar gŷbhagsedh y fŷdh, pann bherir lhager o
 'eiriau yghhyd, mal cerrig mysg carnedd, yn dhigysfŷlht, a'r
 rheini yn argydhocau amrys bethau, o amrys anian. Digys-
 fŷlht y gelsyr hi.

Eghraph mysg Prydydhiaeth,
 Merched, ggragedh, bonedd byd,
 Meibion, plant, icbbaighe, mebyd.
 Io. Cent.

Aralh.

Dgr, tan, asyr, ser, terra, a main,
 A gnaeth mab Maria,
 Agbellion nebb, plant Ebba,
 Gŷlht, gear, gŷelht, gŷydh, nos, dydh, da
 D. Ed.

Gŷelch yma gannedhu lhager o 'eiriau o amrys naturiaeth,
 ac irth hynny yn irthsyneb i'r dhullh gynthab.

XXXIII. PENNOD.

Am Dhadymchŷelyd.

Dadymchoelydys phyr, pann dhigysdho. i'r ar-
 aithier droi yn dhisymeth o'i ymadrodd blonor-
 aeli ymadrodd aralh: sebb, yn ol darbbod idho ym-
 dhidhan amrys yn neu rys beth, y maen dhiattreg
 yn ysmudo o'r trydydh d'ynsag d'r ail.
 Bho arbherir y dhullh honn yn amrys sedh.

I.

YN GYNT ABH, pann dhychŷelir yr araith at
 Dbus,

Dhug, yr bynn nid oedh arbbaethus yn y dechreuad.

Egraph o'r scruthur lan bhal hynn.

^{1.27} Yr anodhyn a'i cudhiodh bgynt : bgy a dhescennaffont i'r ddbbnderoedh megys carreg. Dy dhebeulas o Argletyah a bhasrugodh ei hunan i mi drgy syrtb : a'th. dhebeulas, o Argletydh, torraist y gelyn. Gen. 15.5,6. Yma a gsed i Bhoeffen dhangos darbhod i'r ddbhnbhor sy gynlyn bhodhi'r Aiphtieir, y mae yn troi eilch syl yn amlsys, ac yn dadymchoelyd ei ymadrodd at Dhug, megys py bei yn ymchsedleuab ac ebb.

Egraph mygn Prydydhiaeth.

Niroc yngraig arian r'iodh

Drag i'n rhaid draian ei rodh.

Crist Iesu croesiad asen,

Clys air a chwyn cleiriach ben.

Io. Tydl.

I. I.

Seithiau bho 'erthymchoelir yr araith at rye dhyn arallb.

Egraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Y llys a dyghodh grch ein tad Abraham, nid amgen bod idho ganiatau i ni, gaelymsared o dhi'ertb dhasylo'n gelynnion ; a'i sasancutbu yn dhiobbn olb dhydhiau'n bgyd mygn sancteidbreydh, ac iasnder garr ei bbronn ebb. A thiebau bhab a'th elsir yn brophedyd y goruchabh, canys ti a ei o bblaen cyneb yr arglseydh i baratoi ei phyrdd ebb, ac i rodhi gwyb- ydhiaeth o icchyd is bobl ebb, gannn bhadbeuant o'i pechodau. Luc. 1.73,74.

Gael sch yma yn ol cychsyn o'r araith gann dhatcan clod, a magerlech Dug yn ei rodhedigion dadymchoelyd, ac yn troi'r araith at y dynbach, pann angadisyd amobh.

Z ii.

Myen

Eghraph myſon Prydydhiaeth,

HARRI lan hir lasegydh,

Yr yn a'n rhoes ninnau 'n rbydd.

I Gymru da bhu byd bbedh

Goron i'r ger o 'wnedd.

Amroi 'n nes Gymru naſſien,

A'r bberch o Iorc ar bbraich henn.

O'i deugorph wrdhedigeych

Y barnen gael brenbin geych,

HARRI gythbbed ambeithbbaes,

A'i on gais melht yn y maes.

A merch i henn (mor sych ys!)

Y sydd bhrenhines bedhys.

A theiroes bho 'ch emioes cbei,

Aur ei choron bberch Harri.

O chymraist Loegr, a Chymru

Elsbeth, d'etibbed ietb bhu.

Holb Phraighe, a'i thalbhaighe, a'i thir,

A'i choron ysch a yrrir.

I rystat gras Dws ydwyd:

A' rwydd nebb i'r serdhon wyd.

Dws a'i 'gyrch a' th disart bodh:

Ys da bberch, heudhaist ei bhodh.

Ys teg i'cen, ys da gannwyll,

Ys frys phydd Hester, a'i phwyll.

A doeth wyd, (Dws i' th adael!)

O's doeth to hoer Iedith hael,

Mireine a'r haul morynnion :

Marfia gyd am yr oes bonn.

Seren 'sych, nid yn fir neb.

Sufanna 'rafus gyneb. are.

Io. Tyd. i'n grafusa bhrenhines Elisabeth.

Bele yn ol i'r prydydh dhatcan ar ymadrodd, riniach ein brenhines : y mae ebl yn dadymchoelyd, ac megys yn ymdhidhan ac hi cihunar ei araith, gan argandhyledus gammoliant idhi.

III.

SEITHI AV arall bho erthymchoelir yr araith
atrys beth anynsodasl, malpei'n dhynsod.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Prophedydysyth Tyrus: V ddech chsi loghau Tarshish, gan dbarbhod ei hanialu gan y teulu, gan dhybbodieit, gan glad Chittim, y dadgudbir yn ei erbyn. Is. 23. 1. Yma mae prophedyd yn araithio erth loghau Tyrus, nial pei baent yndhynsodion rhelymmol, ac hsynt yn bhudieit dieneidiaeg.

Eghraph mygn Prydydhiaeth.

Ty di'r dbaiar 'gar irad yt hynny

Pann im tynni attad?

Ith bhynnes digres o stad,

Yn y digedhrey 'ndysad.

Doethym (anoeth bhym) oth bhollyn bridbels,

Yn brudhaidh ani mol:

Ac i'r yn bbann geyro 'n bhol,

Y tariabh yn naturiol.

Oni dbel trabbel trebbi, crynn gybrewn,

Corn Abriel, i'm codi.

Na

Se

Ac yno cabh d'bigori,

Mikroskopische Analyse:

Iechyd iŵr, ŷniach i ti.

1871

10. Tyd.

2. On the other hand, the

Gwelch blod y prydydh yn arafio grŵp y chair, hona
nid ys dhyfnod, amyn elchen.

XXXIII. PENNOD.

XXXIII. PENNOD.

1861

Am Dhyanaśedhi.

Ynsas deedh ys phyt, pann bbo'r araithes ar an-
foddlun ynd y miwysu ar yniadodh, nal peddys
yn arall yu yndidhan. Y dhuib tonn fudh dhuib
athol: Amberphaut a Pherphaut.

And o das bilig, al barn, and my navel, as holm, my bel non bol

Nachsedlrbsghgsannacadarn:

Y geann a obhyn o gur; cunyd y barn na' r'aindb r'ib yT

Ó Dhuag tad ble^ddh ai Tydur. ? banna inu?ami nna?

G. Llyn, 020721b 20207dd d1

Bele'r Prydydh yn dŷyn i myn mal pei ymadrodd y ger
geann, yn ymoph ym an Dydur: nid ar gybhlawn ymadrodd,
neu mal pei bei hyunny yn gebl ei bheddol, i eithr yn obrin ac
yn ledyf cabhn.

II. *Journal d'histoire*

Perphraith dhynsodlun fydd, pambbo'r arachier mal pe
 yn deyni myren ar arach, gebl o ymadrodd dynfard gralb: neu
 yntau

yntau sydbodi yn adgynnyrchiasl, me'is per yndhidh an
rhys beth arallb.

Egraph o'r feruthur lan bhal hynn.

Pann gascteyd y dybbroedh drey ebethod dy phroenan di,
bry a sabhassont malcemsol: yr annodhynnoedh a gydymsaf-
cassant yghballon y mor: y gelyn a dhygedasse, Mi a erlyna;
mi a ordhisedha: mi a rannabb y praidh: bbo a gybhlensir
bby enaid: mi a dhisciniabb bby ghhled: bby llas a'r hagloga
hoynt i etibhedhiaeth. Gen. 15. Yma ggelesch bhod Moessen yn
doyyn ymyf ei 'madroddhion, ac ygh gghanol ei eniau ei hun,
megys py be'r gelyn yn dygedyd, yn darcen neu 'n ymadroddh
ei amcan yn erbyn plant yr Israel.

Egraph mysg Prydydhiaeth.

Odaed bhal y dygedant

Er egleys senn arogl sant,

Er Dws o doethost i'r daith,

Adoleg dyred cil saith.

Dyred, ni bbeidbiau daerion

Dstio 'r sir, be doet Syr Shon.

BHY meibion aneyllion gyr

I'm bro ydych, a'm brodyr,

A'm beyrion crybbion, a'm ered,

A'may orcheft bby merched,

A'm cymdeithion msynion maeth,

A'm ceraint, lbe mag hiraeeth:

Troes Dws ysch bhar tristech bby,

Treisch gwyn, trosch i gamu.

Bd

Na 11.

Diolch.

Diolchsch, gsilisch dan gobh,
 Daed ei ras i dhug drofobh.
 Am bhyn nwyn (lbe mae 'n iasnach)
 Or bycyd byrr, a'r byd bach.
 Marchog o saed (meirch a genn)
 A fwydher i'm Prins cedhsenn.
 Hedhys marchog ensgog sybb,
 (Gorau ei stad) i Grist ydwybb,
 Negidiais bhyd, iasg ydoedh:
 Negidiaid i'm enaid oedh.
 Dled ar bob dyn dychryn daith
 A'r aned, ys mawr vnsaith.
 Oes yn ger a sefson gynt
 Yma triod nad mawr ydynt?
 Y gronyn hedyn boesdeg
 A bhsrir yn y tir teg:
 Nid egin a da ys'r daith,
 Y grasn nes lhygru vnsaith.
 Ac yn lhygriad a hadyd,
 Ys dynnion beilchion y byd.
 Ac eginogogoniant,
 (Ys da nerth) drwy Grist a snant
 Omynnesch gael heb phaelio,
 Y sledh bhaer, a arlwydd bho:
 Crynnesch bsnt a'ch cryn i'ch oes:
 Crinion ys ceighciau'r enioes.
 Rhogch eich gobhal bob callon
 Ar Grist bhry, a'r groes saed bhronn.

Bydbech (cobbtech) syr cybbiaen:
Obbnescb Dbus a mynnescb dhasn.

Yno y docch bob yn, a dau,
Olh'r bhan lbe'r gybbinnau.

Lbe nid oes na garsloes gur,
Na dialedb na dolur,

Nac erlid, lbid, nac oerloes,
Na dig, na galar nid oes,

Na neeyn, chsers dhyn, na cheyn,
Na syched, na nos acbeyn.

A bys yn nebb basb yn icbhagbc,
Heb dreio oes, a heb draghc.

Boddbtesch basb, by dtesch bybyr:
Ac esch yniach geychion syr!

Y GŴIR dhoeth bharchog wrdhol,
Yniach i gr yn eich ol.

Io. Tyd. yn dgy'n malpei Y marchog S. Io.
Sal. yn cyghhori ei blant.

Aml yma ys, darbhod rhodhi i'r peth margol mud, y peth
fydh yn cybhanu a rhabhodiog. A chyd bo'r dhulh honn tra ar-
bheredic gannbheirddh, a phrydydhion: Erto nid anlhai ymar-
bher araithsyr, a chsedlewsyr goamldhoeth o honi, nog hys-
yntati.

Rhybydh.

Rhaid ys edrych yn 'obhalus ar bhod rhye achos gymmhel-
hig i beri arbher y dhulh honn. Yno rhaid ys ei gosod yn gybh-
lym, ar arbhaeth: ac yn dhiwedha rhaid ys edrych ar ei bod yn
ympsyasl i bhodlhau.

Am Betrussid.

Mheudigaeth, neu Betrussid ydych chi'n arfoniaeth,
yn gobhyn cyghor ar arafu betrussid: nid i ar-
alb, namyn i dho ei hun. Canys yn ol y ddulb honn
y digsydd i'r ymadrodder ddyyn ar dhalb; ei bbed
yn amheu, o'r ann amledigaeth ym-mhle y dechreu; neu beth a
dhygaid myn rhyb beth dierth, petrussid:

Eghraph o'r scruthur lan bhallhynn.

Dy sybodaeth di frysbbedbach, nac y galbwyth ei thog-
ho: mac hi yn vchelassg, ni albabh mo'i gornertu. Ible y pho-
abbi odhigrt d y sybryd? neu odhigrt d y wnech? O's efcyn-
nen i'r nebbhoedh; yno'r ydsyd: pei genasn bhy ghefelynn y
bedble; Syna, cynnyrchiaol dyd. Pei cymeron adenydd bu
punt y dydd, ar bbedr triganedhu yn eithagedh y mor; yno be-
bhyd tlyd as a'm tyysfci; aeth dbebeulas a gymreu 'abbel yn-
obb. Py dygeden, y tyylbec mal bgyrnos a'm hamgornant;
yno tlyd bgyrnos yn oleuni yn bhy am gylch. Psalms.

Sele'r prophsyd yn ymdhidham acebly ei hun, ac megys ym
ymbenblech myn cythlingda meddyl, orth ystyria moredh
Das a'i bharnau annigheadsy.

My'n Prydydhiaeth.

Doed Aliens nis didolir;

Qdant; pey a'i llydd i dir?

Llyfscen eor, llyfscen ei tai

Llyddhwyd y ger, a'i llyddhwyd

G. Gl.

Rhybydh.

Rhybydd.

Y neb a arbhero 'r dhull honn ar araith gampulcain, yn gynthab na dhyged i naysen an araith heriaeth, nibher mwy o amheu hadigaethan; nog abhdydho rheidiol i ysbyllu goramledh, neu Rybhedhodaeth. Yn nessia at hynny gocheled amheu lle, ni bo ond ychydig achos yn peri. Ac yn drydydh gsilied rodhi argoel amsybydhiaeth, gan amheu, lle ni bo dir idho: ac erth hynny dangos ei hunan ai'n amsybodus, ai'n abyrgobhus.

XXXVI. PENNOD.

Am Ogylchiaith.

Ogylchiaith sydd phyr drasforeurad, tresstad god i daeg: rhys sych daccliad a lbiass o amrys eiriau perthynaffol, yn ystyn chsedyl byrr o byd y bsa; yr honn a elbid ei draethu ar dbeuair neu ddi.

I.

Yn gynthabb erth dbeoghliet gair, neu i dadogaeth. Megys py dyceden yn lle'r gair philosophyd, bhod vn yn caru doethineb: neu ynau pei dyceden ymlhe Cristion, bhod yn ynadholer Crist.

II.

Yn ail erth dbeofcribiae: sebb pamm bho'r araithier dhyfgedburhys beth ac argoelion nodadwy. Megys pei dyced vn am dhiglhoneidh, ei bod yn bhrudni 'r gallon, yngsneuthud yr sylh yn las, y llygaid yn danlhyt, a'r corph yn grynlhyt.

III.

Yndrydydd erth dorbbynu anian, a naturiaeth rhys bech. Megys pei dycedei vn amdhyn, ei bhod yn creadur bysiol

Bb ii.

rhelym

rhesyddasgl : neu am 'ormysdeym, ei bhod yn ordrechwr cy-
bhreithiau, a rhyddid y gladsriaeth.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Phydh ys phyrbhdwr y pethau a obeithir, ac egluriat ar y
pethau nis gselir. *Heb. 11. 1.*

Eghraph mysg Prydyddiaeth.

Gobbaly heb dy, heb dal,

Gsanbau'r sybb gann hir obbal.

Tyd. Al.

Rhybyddi.

Rhaid i'r neb a'r bhero'r dhull honn, bhod yndha ei greth,
a'i gyngyd, rhac cynnu'r ogylchiaith yn rhy hir : os bei hyn-
ny, diau bydhe'r araith yn dhiphrsyth, gan nad ys'r dhull
honn yn dodrebhnu'r araith a debhnydh negydh, eithr ac amr-
ys ciriau, i lgydho'r ymadroddiaith trth ei cymryd yn arbedus

XXXVII. PENNOD.

Am Globynniaeth.

CLobynniath ys phyr, pan bbo'r araithwr yn dsgn y
cynnyd ar ei ymadrodd, amrabbael ddescribhiath tr yn
peth. Megys pei dsgsedn bhal hynn.

Dyn ys eghraph o sendid, delsg anadalgch, cribdhail am-
fer, alhtud trueni, llestr aighe annigonadey, a chafelh adbh-
ail difymngth.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Dyn ys cnasg, geynt yn myned heb dhybbod darechebbu,
Psal. 73. 39. Glasgelbe a dorrr, a phrybbed y dbaiar. *1. Ms.*
ab. 1. 2. 62.

Eghraph

Eghraph mygn Prydydhiaeth.

Dyrosfciendros gysydh,

Darn der o hauarn dros bydh.

Cylbelb garo iscelb, groescam,

Cybbled ei merched a'i mam.

Ascelb wydr, ys gselhedrych

Arni, nog ar dri o'r drych.

Teneu ys ei chorph, tes'n ei chil:

A'i gogwydh ar ei gsegil.

Yn grem iasen, yn grymanaidh;

Yn blyc, bbalcsin y blaidh.

Yn lhabbn gwis, yn lhai obbn ger,

Vnlhw a'r haul, yn lhw'r belsgr.

Yn lbemm, ar ei esgemmydh:

Yn hir i gymynu bydh.

G. Gl.

Aralh.

Shon Eutun sy'n damunag

Lbun dolych lbonaid ei las.

Clau gorn, a chic bell a gar;

Clarion belsenn i hael gar.

Corn masr ymysc y cyrn man:

Cabb' crem, bhalcebbn crymman.

Coedgr a'i gaeidh yn cadgr gyn;

Cloch ceirs, banner cylch ceryn.

Minci anadl, min cynydh,

Maltarth pann bbai'n ymlid bydh.

Melus ys yn malu sain :

Megys boll enbhys blaen bhain.

Bombard, i' sr a'i bumhys.

Bric lbebb hyd ar bare y lhys.

Bga genau bugunad.

Bon tremp a'i benn tu ar iad.

Gsiber dolebb, ac sbain ;

A genau maer, ac yn main.

Yrvnthys brÿdydhi gorn huadgr.

Gselsch yma dhybhalu'r nailh beth i'r lhalh, ar gyndhels
dhescribhiad yn eglur, ac yn honcidlon, i dhareydho.

XXXVIII. PENNOD.

Am Gyphrediaeth.

CYphrediaeth ys phÿgr lutsedhasl, pann bho'r araitbter
uar ei ymadrodhiaith yn gobhyn cygbor i erailh, nailh ai i'r
gsrthbleidiagg, ai yntau i'r ynad, beth a sneir rbag
lhas : neu beth a dhyleid ei sneuthud.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Yno y dygedodh Iehoda, Beth a dhygeden erth bhy argle-
ydh ? Beth a dhylebenn ? neu pa sedb y glanhagn ein hun-
in ? Gen. 46. Gselsch bhod Iehoda myen cybblingder modh-
sl, gan 'orbicrydh cydgybod, o achos y trychineb a snacth-
ei ebb a'i bhrodur erth gerthu Ioseph eibrad i'r Ismaelieir, ac
hergydh hynny y mae ebb yma yn adrodh erthynt hegy yn
gyghhorgais, beth a sneynt rhac lhas.

Arallh.

Nid ydychwysfogion yn obhn i seithredcedh da, amid i'r rbei

489. *A* bhy nni di nad obhnych yr asdur dod? gona dbaoni
a chei bholiant gantho. *Rhubb. 13. 3.* Yma mae'r apostol yn
ymgyghhori a'r gyphredineb, pey sedh y mae i dhyn ymdh-
syn tuagat y seyd hog, a pha bhodh y das lles idho o hynny.

Eghraph mygn Prydy dhiaeth.

*O'd arsedha d'arsydhion,
Ai gsacth bhy mbennaeth t'm honn;
No deyn obry gsedy gsin,
Ar bhy mronn arbheu 'm mrenin?
O's dy borth, a'th cymorthoy
A gabb ni dbamunabh moy.*

G. Gl. i gilim Bhychan o Rhaglan bharcog.

Rhybydh.

Y neb a arbhero 'r dhullh honn ar ymadrodd, edryched, yn
gyntabl, ar bhod ei achos a'i arbhaeth yn dha, ac ar dir iach :
mal na's galho 'r gorthnefig ei sadu, na'r ynad bheio arno, heb
ledorthrech cybhiasnder, a geYRO rhaitllof iniagndeb, a geir
ionedh.

XXXIX. PENNOD.

Am Danlaghiad.

T Anlaghiad neu bblaenoriaeth y phyr luncedhol, pamm
bho'r araithisr yn gseled o bblaen lhas, beib a elbid ei
bbers yn eierbyn te bbriso : gann dhtymio, a dmer-
thu, cyn cael o'r casdbyn, neu'r gsertbleidiasec amfer na bam
dhen i bbers hynny yn ei dhesil.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynno.

*Dysedi gann hynny ertbybb. Pa'm y mae ebb yn ceyno?
Cawys pey a ertbladhodh ei syllys ebb? Eithr a dbyn! Pey*

Cc ii.

giti

syd ti a 'mddadieu yn erbyn Dws? Adhyseir y peth phurbhedig, gwrth yr henn a'i phurbhiodd; Pam i'm gnaethost bhal hynn? Rhubb. 9. Gweloch ymabhod Paol yr apostol yn rhacabhaelu yn hydhoeth ar refem y dyn cnatdol, gan ateb idhi yn dhisgrthladh.

Aralh.

E dhygsaid rhys yn, Pa bhodh y cybhodir y metre? A pharys gorph y deuant alban? A ynbyd! y peth ydbwyd yn ei heu, ni bhyssocceir, o dhicithr idho bharg. 1 Cor. 15. Sele'r apostol yn dsgyn ar dhalit i'r fasl, ni choelient y deue cybhodiadigaeth y meire, drwy ragosod ei am-mhsyllbhryd, nad isen oedh idhynt amheu hynny, ar gyphelybwyd trebhn anian naturiol, a gaeladwy.

Eghraph myen Prydydiuach.

O dysgedi (beth nid ydwy)

Bost yr iaith mae i bostir sy:

Ni ledhir o rad talad sy;

Y gair masr ond a gair moy.

Rhybydh.

Rhaid ys gochelyd yn y dhulh honn rhac deu beth. Yn gyn-tabh rhac rhoi ar araith, neu myen ymadrodd ar bheriadau rhodrefcar, a gsegaidh. Yn ail rhac bod o'r atebion yn eann, ac yn annigonasgl, canys pei hynny, gannychu ei achos eihun, ac a nerthocai bheriad gwrthasglydh.

II.

Dulb arall ar danfaghiad fddh, pann bho'r araithir yn rhoi ateb i'r peth a obhynnodd ebb ei hun, ac hi elwir Lbedymdhsyn.

Eghraph.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

Pey a sarthebaist? pey a geblaist? yn erbyn pey y codeist
dy lais? yn dhiau, di a dherchebheist dy llygaid yn erbyn sant
yr Israel. 1s. 37. Gselsch e bod y prohhwyd yn gobbhyn, mal
pei, i Rabsace ac yn adlwgio idho 'neuthud y camgedh tyrhau-
llon a' 'neuthessei a Dws.

Eghraph my'n Prydydhiaeth.

Pa' selhiant di' ludi' hant l'g' th,

Idhyn iebbagghe phrom laghe phraeth?

Trey ochel diogeliauth,

Yn ol gair Dws disair doeth.

Mi a' th geisfais dan bhais yn bhye,

A' m callon locsbbbron yn les.

Na' ad i mi ymadeg

A' th gorchmynion geychion geis.

G. Genoid, Yn odidog.

Anllh.

IOR 'odidocca

Pey a bresfyla

Dy babelh benna

Beunydh? Chys,

Pey symor dbedeydh

A' bod gladychyd

Yn dy llys bbynydh,

Bb' aneyl Dbus?

Sael sydh o'i bhygyd

Yn dhibbrycheulyd,

Ag sydh yn gneuchyd

Iniondeb;

Saul a bhanago

Y' gair beb deylo,

Y' orbbod gerido

Mo' i gynec;

Sael mis adrodhan

Ar bbloesc dabbodan

Hort, ag ni dbrygan

Gymmysdog;

Sael ni char grando

(Heb' gir gythrudf'o)

Chgedlau amdano

Cefydydog;

Dd

S48

Sasla dhistreulo
 Goegun dreig gyphro
 Heb ganmol gendho
 Mo'r camgedh;
 Saslag a sarian
 Arbasb a obhnan
 Yr Ior (heb ryghian)
 Anrhydedh;
 Saslag nis tygho
 Ond a alh sirio,
 Era dhygyddho
 O golhed;
 Sasl sydd a'i agsedh
 Yn syth heb syredh,
 A'i air yn dngsedh
 A'i geithred;

Sasl ni rydd arian
 Byth ar ei megniant
 Bball, ag y lthudhiant
 Gymmydog;
 Sasl ni bhradychan
 Y gisirion truan,
 Er dim a gapban
 Yn euog:
 Sasl yn dhiphuant
 Hynn a gylblosgant
 Gan rodhi moliant
 I'r Argledh;
 Diau na sylbhir
 Hsynt odhar randir
 Sion egleys glir
 Dragygydd.

H. Sal. ar Y xv. Pl. 188.

XL. PENNOD.

Am Gynatawad.

Ynatawat sydd phygr lunsedhael, pann bho'r arai-
 thior yn ymdhiried yn dhirbbasg is achos, ac yn
 cynadu i'r ynadoedh, i'r cardbyn, neu i'r casdbyn, ei
 gybbyslyr yn dhiragor, ac yn dhiragrith: ac ertb
 hynny o nasedh, i bharu am dano mal y bo'r achos yn peri: o's
 dreg, ei dhibharu, os da, ei brihholi.

Eghraph o'r scruthur lan bhal hynn.

O's rhoddeis myn goegi, neu o prysffurodd bhy nbroed at
 dbichelb.

dhichelb. *Essabbied bhi myn clorrian cybhiasnder, a gwy-
ped Dug o ddiert h bhy gbbhghanreydh. O treiglodb bhy gh-
bamreu o ddiert h y phordh honno, ac o's bhy mwyd a ganlyn-
odh bhy lhygaid: neu yntau, o glyn dim ert h bhy n mwyd: y
peth a heureyb bhy gtaet aralh: a disgreidher bhy m mlaguro-
edh. Job. 31. 5. Yn y geiriau yma mae Iob yn ysbyssu, ar ba rys
beth y mae ei iniagndeb ebh yn gobwyso: febh, ei bhod yn ane-
uoc; ac yn annigedus ger bronn dynion, heb pechu o hono
ebh, yn gyhoedhus, yn erbyn yr ail dabhlan o'r gybhraith.*

Aralh.

*Ai iagn ys xgh gholeg Dug, vbbudhau i chsi, yn hyttrach
at i dhus, bernsch chsi. Act. 4. 8rth y geiriau hein mae'r apo-
stolion yn cynadu i'r caldhynnion bharnu'r arglydhasd dhu-
giedic, heb gannychu na llescau dim o nerth ei ymadrodd, na
chsaith llescau ar ei cyngyd arbhaethagl.*

Egraph myn Prydydhiaeth.

Pysai gae'lt, a'r mangelit man,

A'r graenir, a'r gro'n arian:

Nid alban (o dehelhir)

Berhon a hynn barbau 'n bir.

*Gaelech bhod y bardh yn cynadu'r argydhod, heb dhir-
ymniodhim oll ar ei amcan bgyriadus.*

I I.

*Dulh aralh ar Cynatauat sydd, pann oddebbot'r arait hier
bbere rhye beth yn ei erbyn, gann dbyn i mynrys beth ar-
alh, i gydodhe a'r bgyriad blaenorag, bhal hynn. Ni alhabh
sadu nad ysr phordh i gaphael dysc, a doethineb ynd eithir, ac
yn boenlhyt; y dhrighbha yn serth, ac yn lhiethrag, yr amser*

Dd ii.

yn

yn dyeyllh, ac yn gymylog; y gau phordh amdeithiaec yn am-
rabhael: er hynny pnnngapher hi, drsy labhur anorphys, a
goadalech hyftadl, hi a dhog gidac ehi els mair, a digribhsch
i'r neb a bhedho arni.

Rhybydh.

Y neb a arbhero'r dhullh honn, edryched ar bhod y deblhnydh
yn dha: rhac idho ei bhrs ei hum allhan o bob rhadbherthsch
erth gynnic gormod. Yn nefa gocheled roi gormod cennat;
rhac bod tuedhbhryd, neu amsybydhiaeth yn y beirneit: pei
hynny, gsanhae ebh ei arbhaeth, erth roi cennat gorbeihic.

III.

Dulh ar alb ar gennatauad y fyd, pann bho'r araitter yn
godhebb i'r casdbynrys seithred yn satsonus: ac erth hynny
yn goludbio'r peth, cyd bei'r geiriau yn areydllocan amgen-
ach.

Eghraph o'r scrutlur lan bhal hynn.

Ymlagenha er ibhaghe yn dy ibhegbit, ac ymdhigribhea
dy gallon yn nydhiau dy ibhegbit, cerdha ar phrydh dy bbe-
dhsel, a golygiaethau dy llygeid. Eccl. 11. 9. 10. Gselech yma
bhod Selebh megys yn godhebb i syr icbhaghe gaphordhi yn
ol ei eyllhs ei hum: Onid nid ys hynn o arait ond godhebb-
iad gsatsonus, ysbrydasl, yn lhudhio'r cybhrys groeffnaeth,
mal y gelhir goeled yn yr vn rhyes vers, yn y geiriau hyn. Ond
geybydh y bydh yn ol hynn i'r arglwydh dy dhsyn di i bharn
am hynn ollh.

Eghraph mygn Prydydhiaeth bhal hynn.

Nichiaist bti am a encuthum,

Anbhad bhai, mai yn bbyd bhum.

•Rwy

'R sybb yn pholbbynd i' th boli:

Ac anoeth sybb ganu athi.

Ond sy'n gwybod bhod a bhu,

Mae'n bbadys i mi 'nbhydu. Ed.Pr.

Rhaid i'r hyodl araithier ochel, rhag arbher y dhull honn ym mhlich rhei angybodaol: rhac tybied o honynt, roi cennad idhynt, i gneuthyd y peth a gaherdhir idhynt, yn hyrith, ac yn hygudh, ar ymadrodd godhebbedig.

XLI. PENNOD.

Am Gytteuluad.

Cytteuluad ys phygr, pan bho'r araithier yn cybbansodbi pethau amrabbaelus, a gwrthwynebus: er mewn gwrthladh medhel cyphredin y rhann bho'yab, neu 'n hytrach y cgl.

Eghraph bhal hynn.

Y cybydd, a'r bael byrlhasioc, pob yn o honynt sydd ar bbei gan nad ys 'r yn o honynt yn arbher ei golud modh y dyleynt am ei bod yn ei gam arbher, ac yn ennill cglidh o ddiwrtho.

XLII. PENNOD.

Am Labharedigaeth.

Yd yn hynn bu traethasod am Adburneg, yrbangyntab o Phraethineb: ynagr mae 'n callynsonio 'chydig am Labharedigaeth, f. y rhann arall.

Labharedigaeth ys lhabharu pob rhye araith ac ymadrodd, yn eglur, yn drebbnus, yn hyfain, yn
Ee gedbus,

sedbus, ac yn ganmoladwy.

Dau beth sydd i cheisio ystyrrio o rann lhabharedigaeth :
Yn gyntabhlais, Yn ail ymdhygiad yr bolh gorph.

I.

Orannylhais. Yn gyntabhlais, rhaid ys i'r araithier gade
cymedrollder, sebh na bo hi, na rhy dhobhn, na rhy bhain: ac na
bo hi yn sain. Yn nefabhlais, lhabhared bob gair yn ol cybbadbas-
deb y bbrasdhaeg, a'r harsedhocad, maly bo amrysder, ac
agbhysphelybrydd y nwydau yn gobhyn, ac yn godhe. Yn
drydydd, lhabhared bob brasdheg yn ol rhygiau 'r nwydau,
a'r achosfion debbnyddiasl, a bhont amgyphredic yn yr araith

Yn dhiau vn o'r priodoliaethau pennabhlais, a'r sydd yn perth-
yn i araithier phraethlon, a pharablhoeth, ys, bod o'i dabh-
asod yn eisci, yn gybhlymair, yn drobelydr, ac yn arbherasl o
draethu, a honni pethau i gynyddu araitheriaeth, a phraethi-
neb.

II.

O RANN ymdhygiad y corph; Rhaid i'r araith-
ier gymryd gobhal, ar idho bhod yn 'ersedh, ac nid yn amn-
eidlyt.

Yn mac 'r ymdhygiad yn rhoi enaid yn y pethau a adrodhir;
yn cynnyrbhu 'r gerasdasyr; yn ei tyneru honynt gan lareidh-
io, a medhalu ei coeliedigaethau gerrhneisic; gann beri idhynt
goelio, mac gair ys 'r peth, yn yr henn y mynnent ei sebhlyddu.

Ac ymma mae vn peth hynod o rann yr ymdhygiad is yst-
yrrio: nid amgen; nad ys 'r araith, a scribhennir myn pabsyr,
ac bhelhy a dharlhennir, yn gseithredu hanner cymeint ygh
ghhallonnau 'r gerasdasyr o ymmobhryd; a phann draethir
hiar

ar dabhod labherydh, yn eisrwydh, yn soniarus, ac o dhybhn-
der callon. Yrachos paham,ys; am nas gall gŵr a'i 'raphol,
neu bin scribhennu, neu dhelgedhu y mynudiau ymodasf, a'r
ymdhygiad, sydd raid i'r araithier (erth ymadrodd) ei dangos,
yn oldirdab y ngydau, ac arwydhocad y brasdhegau. Ac her-
wydh hynny y dyŵaid Plato, bhod rhagoriaeth mae'r rhwygh
phyrbh ymdhidhan yn hyphraeth, ac scribhennu 'n hydhoeth:
o blegyd n, ni a 'selenn Lageroedh, a 'madroddhant yn barab-
laidh iagn, heb bhedryd rhoi ei meddwl myn scribhen hanner
da: ac eraill ygherthwyneb, yn scribhennu ei meddwl yn odid-
aeg: ac yn parablu yn aghhymmen.

Nid a bhi i roi ar fagr yma pa ŵedh y mae i'r araithier yn ben-
dant, ymdhysr, o rann y penn, y llygaid, y dhybhnron, y tra-
ct, y dŵylo, o blegyd mae'n hasfach dyscu hynny, erth edrych
a dal felfs, ar syr doeth, dyscedig, pŵy yn ai pregethysr dusiol,
ai cybllreithysr parablbur, yn ymdhysn ei hunain ar air, ac ym-
dhygiad, pob rhann o'i cyrph, pann bhydhant nailh ai'n prege-
thu gair Dws yn dhirbhrydus, yntau yn llys y teyrn, yn arai-
thio ym mhlaid cybhiagnder rhwygh plaid, a phlaid, rhwygh gean
a chadarn; i gael o bagb a dhyllu, er meithrin brasderiaeth,
mammaethu cyttundeb, a chynnal raghneddhybh. Yr honn
Dws a'i danbhono, gida chynnydh a llysydhiant gŵir grebhydh
Grift, i aros yn ein plith, i barhau 'n llysydhianus: er mael i'r
tragedhol Dws, ac er clod ei drugaredh arnom yn oes oeffo-
edh. Amen.

G O G O N I A N T Y
D H V S.

D T B E N.

LHECH

O HEN 8AV Y TROBHEGAV A'R

Dulheddau ymadroddi, a egluryd yn y llybhr
benn, ar ol gosodiad llythbrennau'r
'gydhor.

A.

A Dhurneg. <i>Elocutio.</i>	1.
Anhagreb. <i>Charientismus.</i>	25
Ailgyseir. <i>Epanorthosis.</i>	77.
Ailymgyrch. <i>Epanalepsis.</i>	62.
Amdychael. <i>Polyptoton.</i>	70.
Argybhenriad. <i>Paronomasia.</i>	68.
Arieblh. <i>Epiphonema.</i>	74.
Aralheg. <i>Allegoria.</i>	39.
Attaliauth. <i>Aposiopesis.</i>	80.
Adgymeriad. <i>Anadiplosis.</i>	52.
Atuilh. <i>Ploce.</i>	63.

E.

Edryd. <i>Anaphora.</i>	56.
Ehaeneg. <i>Parrhesia.</i>	75.
Eidhileb. <i>Meiosis.</i>	45.

H.

Hydhiith. <i>Eulogia.</i>	73.
Hydrebhr. <i>Eutrepismus.</i>	67.

P.

Petruster. <i>Aperia.</i>	90.
Phygr. <i>Figura.</i>	

Phroensaed. <i>Mycterismus.</i>	24.
Phraethineb. <i>Rhetorica.</i>	1.

D.

Dadymchoel. <i>Epanodos.</i>	66.
Dadymchaelyd. <i>Apostrophe.</i>	82.
Damuneb. <i>Deprecatio.</i>	72.
Darymchoel. <i>Epiphora.</i>	59.
Darodhebhiad. <i>Epitrope.</i>	100.
Darymlaedh. <i>Adiunctum.</i>	14.
Dattodiad. <i>Restrictio.</i>	79.
Deunydh. <i>Materia.</i>	5.
Dynfaedgedh. <i>Prosopopœia.</i>	86.
Dychmygair. <i>Onomatopœia.</i>	30.
Diheureb. <i>Peroimia.</i>	44.
Digyssellht. <i>Asyndeton.</i>	82.
Dirlais. <i>Ecphonesis.</i>	71.
Dulh. <i>Figura.</i>	49.

T.

Tanfaghiad. <i>Subiectio.</i>	94.
Tebigghisedhiad. <i>Homoitoleu-</i>	
<i>ton.</i>	61.
Trasfene. <i>Metonymia.</i>	3.
Trasymdhryn. <i>Metaphora.</i>	26.

LHECH.

Trycheb. *Tmesis*.

Trobheg. *Tropos*.

G.

Galareb. *Threnos*.

Gabhargsyn. *Mempsis*.

Gobhynnod. *Interrogatio*.

Gogylchiaith. *Periphrasis*.

Gorfireb. *Hyperbole*.

Gorgytcam. *Climax*.

Gsahanblyg. *Diaphora*.

Gsahannod. *Colo*.

Gsanhanfagh. *Parenthesis*.

Gsarsorgerdh. *Ironia*.

Gorthymdh. *Antihypophora*.

Gorthymgyrch. *Antanaclassis*.

Grommeg. *Ainigma*.

C.

Camarbher. *Catachresis*.

Carblyg. *Symploce*.

Clobynnaieth. *Congeries*.

Cybhieuad. *Epizenxis*.

Cybhagsedh. *Symphoresis*.

Cybherrdhsyn. *Synechdoche*.

Cyhydaith. *Paroimion*.

Cybhannod. *Periodus*.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

73.

49.

91.

43.

55.

63.

48.

52.

21.

99.

67.

41.

52.

4.

72.

LHECH.

E.

Ei. L. Einion Len.

Edm. Pr. Edmōnd Prys.

Ed. Lh. Edsard Lhsyd o lan ynys.

I.

Io. Des. Ioan Deslwyn.

Io. Tyd. Ioan Tydur.

Io. Go. Iollo Goch.

Io. Geth. Ioan Gethin ap Ioan ap Iheisin.

Io. Bh. Iorserth Bhyghlwyd.

Io. Br. Ioan Brwynog.

Io. Ph. Ioan Philip.

Io. Cen. Ioan Cent.

Io. Mos. Ioan Mosdhwyr.

H.

Hy. Cil. Hywel Cilan.

H. Sal. H. Salesburi.

D.

D. Gsil. Dabhydh ap Gsilim.

D. Al. Dabhydh Alar.

D. Nan. Dabhydh Nantmor.

D. Edm. Dabhydh ap Edmōnd.

D. Tr. L. Dabhydh Trebhor Len.

T.

T. Al. Tydur Aler.

Tal. Taliesin.

G.

G. Gl. Gutto'r Glynn.

G. Yr. Gryphydh ap Yryghnad

G. Hir. Gryphydh Hirathog.

Gr. Ebb. Gryphydh ap Ebhan ap

Lhywelyn Bhychan etc.

G. Lh. Gsilim Llwyn.

G. Gen. Gsilim Geno'drebh.

Lh.

Lh. Cl. Lhesys Glynn.

Lh. Dnr. Lhesys Daron.

Lh. Gl. Co. Lhesys Glynn Cothi.

Lh. M. Lhesys Mon.

Rh.

Rh. Ca. Rhys Cain.

S.

S. Bh. Simon Bhychan.

At yr bygar Dharlbennydh.

LHYMA o'r dydded (i Dhuŷ bo'r diolch) dhydded hynny o lybhran. Eithur ei dhaed (cyd y bybho efrongenedl, ag (sy 8a eth) heb dhealh dim o'r iaith, ni bhedra bharnu, Duŷ a'igŷyr. Diau

ys hynn, na bhu nag arnabhi, nag ar y golyger dhim gsalh; ar y nailh
o ran tegsch print, ar y lhalh o ran cy fair: cyd y cereudhe hhy gha-
lhu bhi, nag y cy ddhyge ei hambelhen yntau ym mhlith gobhalon
eraillh. Ers a mynych y dyggydh, na llydha eubhedh o'i bheithrin
gidag efroniaid cy stal, a chida ei rieni eihen: le rhaid i'm gy bhadhe,
na l gath bhod o'r vn cy bhlwr agodidoggydh, aga bhafe, py gselse
Dus yn dha, bod yr Ar dur yngy dry chiol ertth ei brintio. Y dalbh-
yrru, o dyggydhodh bai mysn vn-bhan, adhae a ar bhy ghonestre-
ydh (drosy gael ggybod beth bhytho) ertth ei ail brintio, ei drebhny
a'iggeirio ertth ych bodh. Yn y cy bhamser ystyrris ch eirie S. *Passi*
Delicta regis Charitas; a chymeroch hynn, tra bhoch yn aros gselh.

1595.

I.D.

DYBEN.

